

Štev. 23 (607)

(Gl. stt. 9.)

CENE OGLASOV
V tekstem delu: enostopna petlinna vrsta ali njen prostor (višina 3 mm in širina 55 mm) 7 din; v oglasnem delu 450 din.
V dvobarvnem tisku cene po dogovoru.
Notice: beseda 2 din. Mali oglasi: beseda 1 din. Oglasi: davek povsed se posebel. Pri večkratnem naročilu dopust.

S. nadaljevanje

Peturnim razgovorom Duceja in Hitlerja so prisostvovali tudi zunanja ministra grof Ciano in Ribbentrop ter načelnika generalnih štabov general Cavallero in maršal Keitel

D u c e ,

Prvi Maršal Cesarstva, Poveljnik voj-
nih sil na vseh bojiščih.

na podlagi člena 6. kr. uredbe z dne 8. julija 1938-XVI, št. 1415, na podlagi členov 15., 17. in 18. vojnega zakona, katerega besedilo je bilo potrjeno po omenjeni kr. uredbi, na podlagi kr. uredbe z dne 10. junija 1940-XVIII, št. 566, ki predpisuje uporabo vojnega zakona na državnem ozemlju, in ker smatra za potrebno, da se izdajo predpisi glede uvoza na ozemlja bivše kraljevine Jugoslavije, zasedena po italijanski vojski.

ODREJA:

Člen 1. Uvoz blaga na ozemlje bivše kraljevine Jugoslavije, zasedeno po italijanski vojski, z ozemlja, ki niso ozemlje Italijanske države ali kraljevine Albanije, je dovoljen samo s predhodno dovoljitvijo pristojnega civilnega komisarja.

Pó prednjem odstavku izdane dovolitve predpisujejo obliko in način plačila uvoženega blaga, če treba, tudi v nasprotju z veljajočimi predpisi glede izvoza plačilnih papirjev, glasečih se na jugoslovansko valuto.

Člen 2. Civilni komisariji laike (tudi mimo primerov, določenih v členu 6 razglasa z dne 29. aprila 1941-XIX, objavljenega v Uradnem listu št. 105 z dne 3. maja 1941-XIX, dovoljujejo z ozemelj bivše kraljevine Jugoslavije, ki niso zasedena po italijanski vojski, in iz svobodnih pasov Kvarnera in Zadra brez plačila carine in drugih carinskih davčev uvoz potrebnih predmetov, potrebnih za življenje civilnega prebivalstva in za oskrbo zasedenih čet.

Oprostitev se sme dovoliti za notranje davke za izdelavo, prodaje in potrošnjo, glede katerih ostanejo v veljavi dosedanja predpisi.

Člen 3. Kolikor gre za izvoz blaga in drugih predmetov na ozemlja bivše kraljevine Jugoslavije, zasedena po italijanski vojski, ostane v veljavi določba člena 3. razglasa z dne 24. aprila 1941-XIX. objavljenega v Uradnem listu z dne 25. istega meseca.

Člen 4. Ta razglas je objavljen z uvrstitvijo v Uradni list kraljevine Italije in z nabitjem pri uradih civilnih komisarjev na občinstvu dostopnem mestu.

Iz glavnega stana oboroženih sil
dne 17. maja 1941-XIX.

MUSSOLINI

vaj, ki skrbi samo za osebno varnost državljanov; niti ni organizacija z zgolj materialnimi smotri, kot je ta, da zagotovi neko dobrobit in relativno mirno socialno sožitje, ker bi za to zadostoval kar upravni svet; niti ni ustanova čist politike, brez zveze z materialnim in komplicirano realnostjo življenja poedincev in celih narodov. Država, kakor jo pojmuje in uveljavlja fašizem, je duhovno in moralno dejstvo, ker konkretizira politično, juridično in gospodarsko organizacijo naroda, in takšna organizacija je ob svojem spočetju in v svojem razvoju manifestacija duha. Država jamči notranjo in zunanjo varnost, a je obenem tudi varuh in nositelj ljudskega duha, kakršne se je v stoletjih oblikovale v jeziku, segl, veri. Država ni samo sedanja, marveč tudi pretekla in zlasti še bodoča. Onstran kratke meje individualnih življenj predstavlja Država v narodu bivačo zavednost. Oblike, v katerih se države izražajo, se spreminjajo, toda potreba, ostane. Država vzgaja državljanke in državljanjski čednost budi v njih zavest njihovega poslanstva, jih podžiga k edinosti, uravnava njih interese v pravi oddaja človeški skupnosti.

duha v znanosti, v pravu; iz elementarnega življenja plemena dviga ljudi do najvišjega človeškega izraza oblasti, ki je carstvo; zaupa vekovom imena tistih, ki so umrli za njeno nedeljivost in v poslušnosti njenih postav; postavlja kot zgled in priporoča bodočim rodovom voditelje, ki so povečali njeno ozemlje in genije, ki so jo obdržali s slavo. Kadar pojema čut Države in prevladujejo razkrojevalne in centrifugalne tendence posameznikov ali skupin, se narodne družbe nagibajo h koncu.

11. Od leta 1929, do danes je splošni gospodarski politični razvoj vsaj bolj potrdil te doktrinalne postavke. Država postaja orjašica. Država more rešiti dramatična nasprotja kapitalizma. Kar imenujemo "kazno", ne more rešiti nihče drugi kot Država, v Državi. Kje so sence Julesov Elmonov, ki so v časi liberalizma izjavljali, da "more stremiti Država za tem, da postane nepotrebna, in pripravi svoj demisijo?" Mac Caulochov, ki so drugi polovici preteklega stoletja zahtevali, da se mora Država izogibati preobutnemu vladanju. In kaj bi neki dejal Anglež Pent

Naredbe Visokega Komisarja

Naredba o šolskih knjigah

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino na podlagi odločbe prosvetnega ministrstva bivše jugoslovanske države št. 5078-IV z dne 11. maja 1939 in upoštevajoč nujno potrebo, da uredi odobranje knjig za rabo v šolah Ljubljanske pokrajine, odreja:

Cl. 1. V šolah vseh vrst in vseh stopenj v Ljubljanski pokrajini se počeni s prihodnjim šolskim letom ne bodo smele več uporabljati antologije, priročniki in vobče učne knjige, ki jih ni odobril Visoki komisariat.

Vse prejšnje, po dosedaj veljavnih predpisi izdane odobritve se razveljavljajo.

Cl. 2. Knjige, za katere se namerava prositi potrditev odobritve, se morajo predložiti v treh primerkih do vstetega 10. junija 1941-XIX prosvetnemu (IV.) oddelku Visokega komisarata za Ljubljansko pokrajino.

Se ne izdane knjige, glede katerih bi se nameravala prositi odobritve za šolsko leto 1941-24-XX, se morajo predložiti istemu oddelku v treh tipkanih izvodi do vstetega 15. avgusta 1941-XIX.

Cl. 3. Za vsako predloženo knjigo se morajo navesti vrsta šole in razredi, za katere naj se odobri.

Cl. 4. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 27. maja 1941-XIX.
Visoki Komisar
EMILIO GRAZIOLE

Novo evidenčne avtomobilske tablice

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino, smatrajoč za potrebno, da so motorna vozila Ljubljanske pokrajine opremljena s spoznavnimi tablicami, kakršne so v rabi v drugih italijanskih pokrajinah, odreja:

Cl. 1. Od 30. junija 1941-XIX dalje bodo morala vsa motorna vozila (osebni avtomobili in avtobusi, tovorni avtomobili, vlačilci, motorna kolesa itd.), ki so registrirana v Ljubljanski pokrajini, nositi sprednjo in zadnjo tablico, predpisane oblike z znakom A. B. v zaporedno številko.

Cl. 2. Lastniki motornih vozil, omenjenih v prednjem členu, dobijo nove tablice pri II. oddelku Visokega Komisarata in vrnejo dosedanje tablice.

Ob nadomestitvi tablice se pri istem oddelku vpiše v prometno knjižico pripomba z navedbo nove številke, ki se je določila motornemu vozilu.

Cl. 3. Od 15. junija 1941-XIX dalje ne bodo smela več voziti motorna vozila, niti če bi bila opremljena s posebnimi dovolilnicami, ki so se jim že izdale ali se jim dotlej še izdajo, če ne bodo imela nove tablice po členu 1.

Cl. 4. Kršitelji te naredbe, ki stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino, se kaznujejo po določbah zakona, in se jim hkrati odvzame prometna dovolilnica.

Ljubljana, dne 27. maja 1941-XIX.
Visoki Komisar
EMILIO GRAZIOLE

Delni avtomobilski promet dovoljen

Visoki Komisarjat je objavil dne 29. maja:

Od 1. junija t. l. dalje se vrši promet z omini avtomobilskimi sredstvi, ki se uporabljajo samo za prevoz blaga, prosto in za nje ni treba več prositi posebnega dovolila.

Sem spadajo: tovorni avtomobili, remorkerji, avtofurgoni in vsa motorna vozila za posebne prevoze (rešilni vozovi, poštni avtomobili, motorna vozila požarnih bramb itd.).

Nadaljevanje s 1. strani

ham, spričo neprestanih, nujnih in nezgibnih posegov Države v gospodarske zadeve, ko je na učli, da bi morala zahtevati industrija od države samo to, da jo pusti v miru; ali Nemec Humboldt, ki je menil, da je »lena« država najboljša? Res je, da je drugi val ekonomistov bil manj ekstremističen od prvega in sam Smith je že — dasi previdno — odpiral duri poseganju Države v gospodarstvo. Ako pomeni liberalizem individualnost, pomeni fašizem Državo. Toda fašistična Država je ena sama in je izjaven stvar. Ni reakcionarna, temveč revolucionarna, v kolikor prehiteva rešitev določenih splošnih problemov, ki jih drugod na političnem polju povzroča razcepljenost strank, premoč parlamentarizma, neodgovornost skupščin, na gospodarskem polju čezdalej številnejši in močnejši sindikalizem, bodisi v delavskem kakor v industrijskem sektorju, z njunimi konfliktmi in sporazumi; na moralnem polju pa potreba po redu, disciplini in ubogljivosti napram moralnim diktatom domovine. Fašizem hoče, da bodi Država močna, organska in

Dosedanja dovolila in trobojni znaki prestanejo veljati z 31. majem t. l., vse te je vrniti najkasneje do 10. junija t. l. Visokemu Komisaratu za Ljubljansko pokrajino (odd. VIII) ne glede na to, ali so bili izdani v pristojnosti Visokega (oziroma prejšnjega Kr. Civilnega Komisarata ali vojaških oblasti).

Podaljšani roki

za prigrisitev terjatev in dolgovi, državnih papirjev in zasebnih vrednostnih papirjev, glasečih se na dinarje

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, na podlagi svoje naredbe št. 26, z dne 17. maja 1941-XIX in ker smatra za potrebno, da se podaljšata roka, določena v tej naredbi za prijavo terjatev in dolgovi ter državnih in zasebnih vrednostnih papirjev, glasečih se na dinarje.

ODREJA:

Člen 1. Rok iz člena 2. naredbe z dne 17. maja 1941-XIX, št. 26, za prijavo terjatev in dolgovi, glasečih se na dinarje, se podaljšuje do 31. maja 1941-XIX.

Rok iz člena 3. omenjene naredbe za prijavo državnih in zasebnih vrednostnih papirjev se podaljšuje do 7. junija 1941-XIX.

Člen 2. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 24. maja 1941-XIX.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino:
EMILIO GRAZIOLE

Velik pomen morskih poklov Jadranskega morja za vse kontinente

III. Nadaljevanje

Zadostovalo bi, če omenimo Brazilijo, Trst, New York, Brazilijo, Trst, Južno Ameriko, Severni Atlantik, Mehikanski zaliv, severni Tih ocean in turgovsko linijo, z Južno Ameriko. Ni manj številne in velike važnosti so pomorske zveze, ki jih opravlja Tržaški Lloyd. Te vežejo gornji del Jadranskega morja, torej vse centralno evropsko, zaledje, na prvem mestu s Slovenijo, z Afriko in Avstralijo s pomočjo cele serije linij in odhodov iz Trsta ter z vsidranjem (pristanom) v Reki.

Omenbe so vredne še linije z vzhodno italijansko Afriko, in z Afriškim Periplom via Sueški kanal, Trgovske linije Jadrano-Afrika, vzhodna Indija, Jadrano-Indija, Krajni vzhod, Jadrano-Kalkuta, Jadrano-Indija-Perzijski zaliv.

V Trstu je tudi glavni sedež vseh ostalih plovil: Ekspres linija Italija-Indija-Krajni vzhod, ki vrši prometno zvezo med Jadranskim in Tirenskim morjem.

Jadransko morje, razen linij, ki vežejo Trst z Dalmacijo, z Albanijo, Izmirom, Rodosom in drugimi italijanskimi otoki v Egejskem morju, omogoča celo vrsto morskih prometnih zvez prvostvorne važnosti za izmenjavo blaga in potniški promet med obalami Sredozemskega morja.

Družba »Tirrenia« ima svoj sedež v Napoliju in Genovii in opravlja zveze (razen svojih mnogostevilnih linij, z vzhodnim, Sredozemskim morjem in s severno Afriko), tudi z italijanskim Periplom z odhodom iz Reke. Ta morska proga obstoji v veliki krožni plovidbi okrog cellega italijanskega polotoka z nestravnimi pristanišči od Quarnera do Ligurije.

Organizacija tržaške luke je v vsakem pogledu naslonjena na izredno važnost tega mesta, največje luke Jadranskega morja, ter deluje v korist vsega cvetočega in naprednega zaledja in cele skupine pomožnih organizacij, ki jo vežejo z državami celoga sveta.

KONEC

Slovesna proslava obletnice ustave v Ljubljani

Ljubljana je prvo obletnico italijanske ustave kar najslavesneje proslavila. Ljubljane so prisostvovali slavnostni vojaški paradi po Bleiweisovi cesti. Tam so bili na častni tribun zbrani zastopniki oblasti in kulturnih in gospodarskih ustanov. Na častni tribunji je paradi prisostvoval Vis. Komisar Ekse, Emilio Grazioli s soprogom, mestni župan dr. Adlesič s soprogom, rektor univerze dr. Slavič, navzočni so bili pa tudi načelniki Vis. Komisarata in drugi zastopniki oblasti.

Že zjutraj so se začele v začetku Bleiweisove in po Masarykovi cesti zbirati čete vojakov, ki naj bi sodelovali pri paradi. Malo pred 10. uro je pa po Bleiweisovi cesti prišel poveljnik divizije general Ekse, Orlando s spremstvom. Sprejel je raport poveljnika častnika in pozdravil predstavnike oblasti. Nato je prišel še poveljnik Armadnega zbora Ekse, general Robotti, kmalu nato, se je pa začel tepet konjskih kopit.

Najprej so nastopili grenadirski pešci, nato oddelki mešanich čet, bataljon, možnarjev, topništvo, inženjerji, motociklisti, motorizirani žaromeli, ponlonci in naposled motoriziran golobnjak, ki je izpustil jato golobov-pismonos. Mimohod je trajal dobro uro, nato so se pa gostje razšli.

Obletnico ustave so prav tako slovesno proslavili tudi v Novem mestu, Ribnici in Kočevju. Povsod so nastopili oddelki tam bivajočih italijanskih čet s paradami. Proslavam je prisostvovalo mnogo občinstva. V Kočevju so prazniki proslavili celo s službo božjo na prostem, nastopili so pa tudi z vojaško parado. V Ribnici so pa prazniki ustave proslavili s telovadnim nastopom grenadirskega polka, ki mu je prisostvoval tudi poveljnik divizije Ekse, general Orlando. Po nastopu je bila zakuska, ki se je udeležilo tudi mnogo ljudi izmed občinstva. Zvečer so grenadirji priredili celo gledališko predstavo.

Po vsaj Italiji so, prav tako, slovesno praznovali dan ustave. Vsa mesta so bila odeta v zastave. Mnogoče so ob priliki vojaških parad manifestirale za Kraljevski dom in Duceja.

KRONIKA

Vel. Kralj in Cesar se je udeležil otvoritve romanskega inštituta na Aveninu v Rimu, ki se je izvršila z velikimi svečastostmi.

Nj. Kr. Visokost prestolnaslednik princ Piemontski je prevzel pokroviteljstvo nad proslavo 400letnice jezuitskega reda v Turinu. Jezuitski red so v Turinu poklicali Savojski principi in ga stalno podpirali. Princ Piemontski je obljubil, da se bo proslave tudi osebno udeležil.

200.000 lir nagrade je izročil Duce, fašistični zvezi poljskih delavcev. Ta denar bo zveza v enakih zmernih razdelila med delavce, ki so zaposleni pri žetvi.

Vis. Civilni Komisar za Ljubljansko pokrajino Emilio Grazioli je podaljšal rok za prigrisitev terjatev in dolgovi, državnih papirjev in zasebnih vrednostnih papirjev, glasečih se na dinarje od 26. maja do 31. maja, od nosno do 7. junija.

Visoki Komisar Ekse, Emilio, Grazioli je pretekli teden slovesno izročil posle Zveznega tajnika, ki jih je opravil v Trstu pet let, svojemu nasledniku Zveznemu tajniku Pietru Pivi. Slovesnosti so se udeležili prefekt, krajevni odličniki, tajniki in tajnice fašističnih organizacij iz province in zastopstva vseh organizacij stranke. Ekse, Grazioli se je poslovil od svojega mesta in ga izročil svojemu nasledniku z govorom, v katerem je očrtal strankino delo za časa njegovega tajnikovanja. Na koncu je med navdušenim vzklikanjem izročil zastavo federacije novemu Zveznemu tajniku. Ta je prevzel poveljstvo fašistov z ognjevitim govorom. Sledilo je še nekaj govorov, slovesnost se je pa zaključila z navdušenim vzklikanjem in petjem himen.

Novi šef policijskega ravateljstva je postal gr. uff. Ettore Messina. Ob prihodu v Ljubljano ga je sprejel Vis. Komisar Ekse, Emilio Grazioli. Gr. uff. Messina je doslej služboval kot policijski ravatelj (kvestor) v Padovi, odkoder zdaj prihaja v Ljubljano. Za svoje zasluge in redno službovanje je bil že večkrat odlikovan. Za šefa svojega kabineta je imenoval komisarja-natelnika odvetaika Alberta Trezzo.

Godba armadnega poveljstva bo imela koncert vsak četrtek od 18.30 do 20.30 pred Narodnim domom v Ljubljani. Ob sobotah bo godba k polka Sardinških grenadirjev izvajala v Zvezdi koncert od 18. do 20. ure. Vsako nedeljo bo pa godba na konjih 13. artiljerijskega polka imela v Tivoliju koncert, in sicer tiste nedelje, ko ima službo pri slovesnem spuščanju zastave od 11. do 12.30 ure, tiste nedelje pa, ko polk nima te častne službe, pa popoldan od 18. do 19. ure, Ljubljana bo teh koncertov gotovo zelo vesela.

Prodavnici Kraljeve Italijanske Akademije v Rimu je poslal predsednika Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani prisrčno pozdravno pismo. V njem mu izraža veselje Kraljeve Akademije, da je postala Ljubljanska pokrajina del Italijanske Italije. Dalje pravi, da bodo postali kulturni odnosi med Rimom in Ljubljano od sedaj še bolj tesni in plodoviti in bo slovenski narod, ki so mu zagotovljene njegovi kulturni zasluge in njegove tradicije, v pravičnem miru lahko nadalje bolj napredoval na duhovnem področju. Predsednik Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani prof. dr. Nahlikar se je predsedniku Kraljeve Italijanske Akademije prisrčno zahvalil za pozdravno pismo.

Polk Sardinških grenadirjev, eden najslavnostnejših polkov Italijanske Armade, je bilos praznoval svojo slavo v beli Ljubljani. V vojašnici »Prestolnaslednika Umberto«, kakor se zdaj imenuje vojašnica na Poljanski cesti, kjer domujejo Sardinški grenadirji, se je za ta dan slovesno pripravilo. Na dvorščini so bili strunoma vzvratnani Sardinški grenadirji z lavo in desne sta bila postavljeni po dva lesena častna odra, spredaj je bil pa v polkrogu profitelalskih in drugih topov improviziran oltar, na katerem je vojni kurat daroval službo božjo. Na častni tribunji so ji prisostvovali povabljeni gostje poveljnik Armadnega zbora Ekse, general Mario Robotti, podpredsednik komun. Bista kol zastopnik Vis. Komisarja, škof dr. Rožman, rektor dr. Slavič, župan dr. Adlesič in predsednik apelacije dr. Golja ter več drugih vojaških dostojanstvenikov. Po končani službi božji je imel poveljnik polka govor, v katerem je očrtal junške boje slavnega Sardinškega polka, zagotavljal, da bo polk Sardinških grenadirjev tudi v bodoče ponos Imperija. Na koncu so grenadirji zapeli himno.

Denarne nagrade razpisuje Italija za tiste kmetje, ki vzorno obdelujejo svoja polja in poskrbe za pravočasno oddajo žetve. Letos je na primer Duce razpisal posebne nagrade 20 lir za vsak stol koruze, ki ga bodo kmetje od svoje koščine koruze dali javni, potrošnji na razpolago meseca junija.

Nočni ribolov je dovolilo italijansko Ministrstvo mornarice za dobo treh mesecev. Ribolov se mora vršiti z zastrtimi svetilkami, ki jih pred uporabo pregledajo pristajniške oblasti. Za pulski pomorski okraj so ribičem odmerili del vzhodne istrske obale.

Višji italijanski sanitarni svet je prepovedal uporabo rentgenskih aparatov za zdravljenje genetskih organov, ker kvarno vplivajo na plodnost. Višji svet je odredil, da se odpravi sterilizacija ženskih organov z žarki X. Vsak posamezen najnujnejši primer takšnega zdravljenja morajo zdaj prijaviti na prefekturine oblasti, ki morajo izdati za zdravljenje posebno dovolilnico. Zdravniki, ki bi se prekršili proti tej odredbi, bodo kaznovani z zapopom do šest mesecev in z denarno kaznijo do 5000 lir.

Za peko kruha iz mešanice moka in krompirja je izdalo italijansko ministrstvo za poljedelstvo strogo uredbo. V kruhu bo smelo biti samo 10 do 20 odstotkov krompirja, drugo pa moka.

Italijanski listi zadnji čas stalno prinašajo zanimive članke o raznih slovenskih središčih. Pred nedavnim je beneški list »Gazzettino« objavil dva lepa posnetka naše dolenske prestolnice. Novega mesta, v članku je pa navedel, da je Novo mesto važna tujsko-prometna središče Slovenije in opisal vse lepote Dolenske.

Uporabo slovenskega jezika za zasebne brzojavke je dovolilo provincialna direkcija za pošte, telegraf in telefon. Uporaba slovenskega jezika je dovoljena za brzojavke med Ljubljansko pokrajino in kraljevino Italijo in po vsem ozemlju bivše Jugoslavije, ki so ga zasedle Italijanske Oborožene sile. Za brzojavke, izmenjane med Ljubljansko pokrajino, Kraljevino Italijo in vsem bivšim jugoslovanskim ozemljem ni dovoljeno uporabljati tajnega sloga. Pristojbina za brzojavke med Ljubljano in Kraljevino Italijo je ista kot je bila med Italijo in bivšo Jugoslavijo; za Crno goro pa ista kakor je bila v notranjem prometu bivše Jugoslavije.

Pomožni kirurški oddelki so odprli 1. junija v prostori novozgrajenega ljubljanskega kirurškega paviliona. Za to naglo rešitev nevezdržljiv razmer v naši bolnišnici se ima Ljubljana zahvaliti samo g. Visokemu Komisarju.

Italijansko ministrstvo za izmenjavo in valute je pri razčisti uvoznih kontingentov izključilo vsa židovska podjetja. Prav tako židje ne dobe izvoznih dovoljenj.

Niklanje je za čas vojne prepovedano, kakor poroča rimski »Gazzetta Ufficiale« na podlagi Kraljeve naredbe. Prepovedana je uporaba niklja za prevleke kakršne koli kovine razen zdravniškega orodja.

Načelnik glavnega stana fašistične milice je postal general Galbiati, namesto dosedanjega načelnika generala Achila Staracea.

Uprava milanskega veleposlana je izdala svoje vsakotdnevno poročilo o letošnji pomladni pridelitvi. Iz poročila je razvidno, da je se milanskega veleposlana udeležilo 976 inozemskih razstavljencev iz 17 evropskih in izvenevropskih držav. Kolektivne razstave so se udeležile: Nemčija, Belgija, Nizozemska, Rumunija, Švica, Španija in Madžarska.

V Dolenski Toplici so prispeli te dni predstavniki italijanskih oblasti. Vdajni Civilni Komisar sreskega načelstva iz Novega mesta si je ogledal zdraviliške naprave, in se pozanimal za napredek kopalskega. Kar se zdraviliških naprav tiče je bil z njimi zadovoljen, v ostalem je pa obljubil zdravilišču vso gmojno pomoč. Civilni Komisar se je nato odpeljal nazaj v Novo mesto.

Kosti prazgodovinske živali so našli v bližini Rima pri gori Laziu. Našli so velikanoske stegnenice, ki po mnenju znanstvenikov izhaja od prazgodovinskega slona. Poleg slonove stegnenice so našli še nekatere druge ostanke prazgodovinskih živali.

Prošnjo za uvoz blaga iz ozemlja zasedenega od Nemcev morajo napraviti vse trdke, ustanove ali zasebniki na Visoki Komisarjat po Zbornici za trgovino in industrijo. V prošnji je treba navesti vse podatke, ki dokazujejo, da je blago res njihova last, količino blaga, njegovo vrednost in ime in bivališče hranitelja, pri katerem je blago shranjeno. Prošnja mora biti kolokovana po predpisih. Za izmenjavo blaga med Ljubljansko pokrajino in pokrajinami, ki jih je zasedla nemška vojska je pa v veljavi kompenzacijski sporazum. Prizadele trdke dobijo vsa potrebna navodila pri Zbornici za trgovino in industrijo.

OKVIRI

SLIKE, FOTOGRAFIJE, GOBELINE.

KLEIN

LJUBLJANA, Wolfova 4

V Rim je odpotovalo prvo hrvatsko diplomatsko zastopstvo neodvisne Hrvatske države. Za novega poslanca so imenovali dr. Stjepana Perića, za člana poslanstva pa dr. Antona Šabljaka in dr. Nikola Rusinovića.

Novo uredbo o vojnih ujetnikih je izdalo poveljstvo nemških oboroženih sil v Srbiji. Po tej uredbi so ujetniki vsi moški Srbi in Slovenci na zasedenem srbskem področju, ki so višili dolžnost vojaka. Tudi tisti, ki so jih nemške vojaške enote spustile na svobodo in jim izdale potrdilo, se morajo takoj prijaviti občinam svojih bivših, prinesiti s seboj orožje in vojaško obleko. Ti ujetniki bodo dobili od okrožnih poveljstev podrobna pojasnila in navodila glede njihovega gibanja in zadržanja.

Nemško prestolnico bo v kratkem obiskal poglavnik dr. Pavelić. Hrvatska diplomacija pripravlja dalekosežne načrte raznih sporazumov z Nemci in Italijo. Baje bo postala prestolnica mlade Hrvatske Banjaluka, ki je zaradi večje oddaljenosti od meje in zaradi tradicionalnih razlogov za prestolnico primernejša kakor Zagreb. Zagreb bo pa v vsakem primeru še dalje ostal kulturno in gospodarsko središče Hrvatske države. Hrvatska vojska je zdaj zasedla že vse kraje, ki jih je Italija priznala njihovi državi.

Poslanec muslimanov iz Bosne je sprejel poglavnik dr. Pavelić. Opozoril je na važni pomen Bosne za Hrvatsko in obljubil, da bo to naravno središče Hrvatske kmalu obiskal.

Do 6. junija naj se javijo v učiteljski šoli v Ljubljani vsi tisti starši, ki bi radi svoje otroke vpisali v 1. razred deške ali dekliške vavnice. S seboj naj prinesejo otrokov krstni list ali družinsko knjižico. Zdravniški pregled za prijavljence v 1. Higijenskem zavodu v Askerčevi ulici, in sicer za dečke v ponedeljek dne 9. junija, za deklice v torek dne 10. junija. Od srede dne 11. junija dalje bo v vozi učiteljske šole na oglašni deski objavljen sklep, kateri dečki in deklice so sprejeti v 1. razred.

Pošti St. Vid pri Stični je priključeno pošto ravnateljstvo pošto v Gradišču pri Litiji. Doslej je spadala pošta v Gradišču k pošti Smartno pri Litiji.

S 1. junijem je Združenje trgovcev uvedlo poletni čas obratovanja po trgovinah. Odslej bodo trgovine odprte samo od 9. do 12. in od 16. do 18. Ob sobotah popoldne bodo trgovine zaprte. Združenje naproša vse trgovce, da se strogo držijo tega reda, ker bodo kršitelji strogo kaznovani.

Jugoslovanski ujetniki so se iz Valone vrnili v Dubrovnik. Izjavili so, da so italijanske oblasti kar najbolje korektno ravnale z njimi. Doslej so izpustili ujetnike, ki so doma iz Dalmacije, Hrvatske in Slovenije.

Gospodarsko življenje v Srbiji skušajo po končani vojni normalizirati. Pri nemškem vojaškem poveljstvu za Srbijo je bilo ustanovljeno mesto generalnega pooblaščenca za gospodarstvo, ki ima več strokovnjakov za pomočnike. Posle nekaterih ministrstev vodijo komisarji. Finančno ministrstvo vodi bivši finančni minister Dušan Letica, kmetijsko in trgovinsko ministrstvo inž. Miroslav Vasiljevič, prosvetne zadeve dr. Laza Kostić, gradbeno ministrstvo inž. Stanislav Josipović in posle socialnega ministrstva dr. Stevan Ivanić. Vojna je še najmanj prizadela srbske kmete. Rudniki so v polnem obratu.

Inspektorat za narodno gospodarstvo so ustanovili na Hrvatskem. V njegovo področje spadajo vsi industrijski in finančni posli, v kolikor zadevajo vojsko, narodno obrambo in javno varnost.

Hrvatska vlada se je začela pogajati z Nemčijo in Italijo, da bi uredila vprašanje glede podružnic nekaterih hrvatskih bank, ki imajo svoj sedež v kateri izmed obeh držav.

Romunsko diplomatsko zastopstvo je že prispelo v Zagreb. To so bivši konzul v Beogradu Caralunga, tajnik bivšega poslanstva v Beogradu Campano, v nekaj dneh pa pričakujejo tudi prihod romunskega pooblaščenca ministra in poslanika, ki bo prispel iz Rima.

Okrožnico je izdal zagrebški nadškof dr. Alojzij Stepinac. Na duhovščino je naslovil daljše pastirsko pismo, v katerem poziva vse duhovnike, naj sodelujejo pri nadaljnji gradnji Hrvatske in naj skrbijo, da bo ostala Hrvatska zvesta Cerkev in Kristus in naj vneto pomagajo graditi temelje za srečno bodočnost posameznikov in naroda.

Stalno razmerje med liro in dinarjem za Hrvatsko so določili pri gospodarskih pogajanjih v Zagrebu. Določeno je enako razmerje med dinarjem (kuno) in liro, kakor je veljavno v Ljubljanski pokrajini in ostalem ozemlju, ki so ga zasedle italijanske čete. Tako je torej tudi na Hrvatskem razmerje med dinarjem in liro določeno na 100 din. za 30 lir, ali 100 lir za 333,30 din. Določeno je bilo tudi razmerje za albanskim frankom in grško dramom. S tem odlokom so preprečili morebitne špekulacije z lirami, razen tega pa določitev stalnega

razmerja dokazuje, da doslej veljavni tečaj ne bo spremenjen.

Diplomirani elektrotehniki, absolventi Tehniške srednje šole v Ljubljani iz leta 1931 se bomo za desetletnico mature sestali v Ljubljani. V ta namen vabim vse tovaršice, da mi takoj javijo svoje točne naslove. Jeločnik Pavle, Ljubljana, Mestna elektrarna.

Zamenjavo dinarjev v madžarske penge je končala madžarska oblast na ozemlju Vojvodine in Prekmurja. Razmerje penge do dinarja je 1:10. Doslej so zamenjali baje že okrog 1500 milijonov dinarjev.

Hrvatska država bo preselila okrog 200.000 Hrvatov, ki žive v Vojvodini in so torej v Madžarski državi. Ker je Hrvatska z izselitvijo srbskih naseljencev v okolici Varaždina in Zagreba dobila več tisoč orolov plodne zemlje, bo te Hrvate z lahkoto naselila.

Začasni trgovski sporazum med Nemčijo in Hrvatsko so sklenili te dni. Sporazum bo veljal do končne ureditve vseh gospodarskih in trgovskih vprašanj med obema državama.

9. junija se prične cepljenje zoper koze v ljubljanski občini. S pregledi bo cepljenje trajalo do 21. junija, razpored cepjenja je pa razviden na razglasih. Cepljenje je obvezno za vse otroke, rojene v letu 1940 in za vse tiste, ki so se rodili v letu 1941, pa so stari vsaj tri mesece. K cepljenju morajo starši pripeljati tudi vse tiste otroke, ki se jih cepljenje doslej ni prišlo. Starši dobe po opravljenem cepljenju in pregledu posebno potrdilo, ki ga morajo shraniti. Cepljenje v določenih dneih je brezplačno, kdor pa te dni iz tehnege vzroka zamudi, naj prinese otroka cepiti med uradnimi urami na mestni fizikat v Mestnem domu, prej pa mora izostanek opravičiti na fizikatu.

Prezidali in dozdali bodo porušeno in pogorelo poslopje meštanske šole v Novem mestu. Te dni si je ruševine ogledala komisija iz Ljubljane. Zdjaj v Novem mestu zelo manjka šolskih prostorov. Meštanska šola se je začasno preselila v gimnazijsko poslopje, osnovna šola je pa morala iz Novega mesta v Smihel, kamor hodijo zdaj novomeški otroci v šolo.

Seznam vseh vodnjakov je napravila na ljubljanskem mestnem ozemlju mestna občina. Ker ta seznam ni še popoln in je prav gotovo še mnogo hišnih posestnikov, ki imajo vodnjake, prosi mestni vodovodni odsek, da vsi hišni posestniki javijo svoje vodnjake najkasneje do 11. junija med 10. in 12. uro v uradnih prostorih mestnega vodovoda v Mahrovi hiši na Krekovem trgu 10. Svoje vodnjake naj prijavijo tudi posestniki iz vsega ozemlja, ki je omejeno z železniško progo Zidani most—Ljubljana—Rakek s Tobačno ulico in Groharjevo cesto, Gradaščico, Ljubljano, Gruberjevim prekopom in dolensko železnico, pa tudi vse večjagrajski okraj. Prijavijo naj tudi vodnjake, ki so že zasuti.

Maršal Kvaternik je ukazal, naj vojaške oblasti zbirajo staro železje in naj ga izroče ministrstvu za gozdove in rudnike.

Oddajanje slovenskih, srbskih, angleških in francoskih knjig se je vršilo na Spodnjem Stajerskem od 26. do 31. maja po vseh občinah. Oddati so morali tudi vse šolske knjige in časopise. Izmed knjig so smeli oddati samo matematične knjige, družinsko kroniko in knjige zgodovinske vrednosti, vse druge pa oddati.

Dinarje bodo zamenjavali v marke na Spodnjem Stajerskem. Zamenjava se bo izvršila po tečaju 20 dinarjev za 1 marko. Hkrati bodo zamenjali sedanje okupacijske marke z denarjem, ki bo veljaven samo na Spodnjem Stajerskem, ne pa tudi na ostalem nemškem ozemlju.

Vpisovanje v višjo šolo se je vršilo pretekli teden v Mariboru. Višja šola ustreza stopnji naše srednje šole. Pooblaščenec za višje šole na Spodnjem Stajerskem je postal dr. Straka.

Mestna občina bo asfaltirala vse hodnike po Ljubljani, ki jih je razjedla voda in je beton razpokal zaradi dolge zime. Zdjaj je na vrsti Selenburgova ulica, popravili bodo pa tudi hodnik pred Pošto, ki je že popolnoma zluknjen.

Varuhi in skrbniki morajo prijaviti najkasneje do 7. junija vse terjatve in obveznosti svojih varovancev in skrbilcev na primer za preživnine pri hranilnicah ali dednih deležih.

Raznovrstna živila za Ljubljano ne prestando preiskuje kemični laboratorij mestnega tržnega urada. Doslej je kemični inženir tega laboratorija preiskal že 1000 vzorcev mleka. V čast našim mlekaricam moramo povedati, da je bilo izmed 1000 vzorcev mleka, znašlih in popolnoma zdravih 700 vzorcev. V tem laboratoriju prav tako preizkujejo tudi kruh, moko, konzerve in marmelado.

Trgovinska pogajanja med Italijo in Hrvatsko se bodo pričela že prihodnje dni. Po vestih iz Milana se mudi v Zagrebu predsednik italijanske industrijske zbornice grof Volpi. Razgovorjal se je že s hrvatskim poglavnikom Pavelićem o vzpostavitvi trgovinskega in klirinskega prometa.

Trgovski promet med Italijo in Hrvatsko bo tudi v bodoče tako urejen, da bo Hrvatska uvažala iz Italije tekstilno blago, uvažala bo pa v Italijo predvsem kmetijske proizvode.

Vojni ujetniki se bodo kmalu javili s posebnimi dopisnicami, kjer bodo lahko sporočili tudi svoje naslove, tako da jim bodo tudi znanici in sorodniki lahko pisali. Glavni odbor Rdečega križa v Beogradu bo v ta namen v kratkem razposlal vsem pokrajinskim odborom liste vojnih ujetnikov, ki jih je doslej prejel.

Trgovinsko pogodbo je sklenila Hrvatska država z Nemčijo. Razmerje dinarja za obračunavanje je 20 dinarjev za marko.

Naredbo o razlastitvi nepremičnin je izdala hrvatska vlada. Po tej naredbi lahko za javne namene prisilno razlaste nepremičnine, ali pa postavijo služnostne pravice. Razlastitev lahko predlagajo vse javne ustanove, odobriti jih mora pa ministrstvo za javno gospodarstvo s svojo odločbo.

Vojašnica za 3.000 mož bode zgradili v Zagrebu. Vojašnica bo imela več zgradb s kuhinjami, kopalnicami in spalnicami. Zgradili bodo tudi prostor za 50 tovornih avtomobilov, 30 motociklov in hlev za 60 konj.

KDO JE TO?

Kdo je to? je igrica, ki ste jo že imeli priložnost spoznati, če ste redni bralci Družinskega tednika. Ker pa želimo omogočiti nekaj prijetnih trenutkov zabave tudi tistim, ki slučajno ne boro zmerom našega lista, naj to zgodovinsko igrico na kratko popišemo:

Za igro veljajo tale pravila:

1. Vsaka zgodovinska ima tri odstavke.

2. Kdor po prvem odstavku ugađa osebnost, za katero gre — navadno so te osebnosti izbrane iz umetnostne, obče ali literarne zgodovine — ta dobi sto točk; kdor ugađa osebo šele po drugem odstavku, dobi 75 točk, kdor po tretjem odstavku ugađa, dobi pa 25 točk. Kdor je pa tako len ali nezabaven, da sploh ne ugađa, za koga gre, kajpak tudi točk ne more dobiti.

Igralci pišejo odgovore na liste, ki jih voditelj igre obdrži in jih sam pregleda, ali so prav odgovorili ali ne. Seveda ne sme osebnosti, za katero gre, izdati poprej, preden so vsi oddali svoje liste. Tisti, ki ne vedo odgovora, listka ne oddajo. Zmagovalec je tisti, ki je dosegel 100 točk. Če je zmagovalec več, naj si slavo porazdeli.

Poskusimo:

Njegovo poslednjo opero so predvajali na njegov osemdeseti rojstni dan. Iz vseh pokrajin domovine so prihiteli množice ljubiteljev njegove melodične in popularne glasbe ki tej premieri in tako je ta večer postal svečana manifestacija plodovitemu skladatelju. Eno njegovih oper je za honorar 100.000 frankov naročil Kedi Ismael za otvorilveno svečanost Sueškega prekopa. Opera je bila sičerske končana, toda zaradi vojne so jo predvajali šele pozneje. — Kdo je to?

Komponist se je rodil leta 1813. v Roncole v provinci Parmi in je umrl leta 1901. v Milano. — Kdo je to?

Dva glavna junaka njegovih oper sta vzeta iz Shakespearejevih dram. — Kdo je to?

(1067)

Opisano v 1813. v Roncole v provinci Parmi in je umrl leta 1901. v Milano. — Kdo je to?

Predelovanje kozjega mesa v klobase je prepovedalo italijansko ministrstvo za poljedelstvo. Tako bo prebivalstvo dobilo zadostno količino mesa.

V Bački je po poročilu madžarskega trgovinskega ministra dr. Varge porušili skupaj 81 mostov, katerih proračun znaša 400 do 450 milijonov pengov. Doslej so Madžari namesto njih napravili nekaj zasilnih mostov.

Zagreški »Novi list« poroča, da je od jugoslovanske trgovinske mornarice, ki je štela 85 parnikov, ostala samo še polovica. Polovica parnikov se je deloma potopila, deloma jih je pa rekvirirala Anglija. Oba parnika »Kardordj« in »Prestolonaslednik Peter« sta našla na mine in se potopila. Parnike, ki so se potopili na Jadranskem morju, bodo skušali dvigniti. Obalna plovlja je zdaj spet redno vpostavljen.

500.000 kvadratnih metrov zemlje bodo posadili Nemci s tobakom na Koroskem. Po letošnjem raziskovanju Reicha so namreč strokovnjaki ugotovili, da je tam zemlja za saditev tobaka povoljna.

Nov hrvatski grb je sestavljen iz šahovskega polja, na katerem je postavljena Zvonimirjeva krona. Šahovsko polje in krona sta pa postavljena na pravokotno podlago.

Državno podjetje hrvatske države je postala družba »Jugoslovanska jeklo«. Podjetje obsega železarne v Zenici in Vrešnu, in več premogovnikov v Bosni. Podjetje je zdaj popolnoma v rokah države Hrvatske in so mu spreminili tudi ime. Odslej se bo imenovalo »Hrvatski rudniki in topilnice d. d.«.

Osebnosti

Poročili so se:

V Ljubljani: g. Leo Čuček, bivši artiljerijski kapetan II. razreda, in gđ. Marjanca Pauljeva, hči veleposelnika; g. Anton Novljan, trgovec z Iga, in gđ. Tončka Volčičeva, posestnica z Reteč pri Skofji Loki; arh. Viljem Krainer in gđ. Marja Rusova z Loškega potoka.

V Limbušu: g. Rudolf Šostarič, ekonom, in gđ. Terezija Potočnikova, zasebnica.

V Vinici v Beli Krajini: inž. Rado Čotar iz Ljubljane in gđ. Mičika Mihelčičeva, poštna uradnica v Dragatušu.

Umrli so:

V Ljubljani: g. Evžeb Hrašovec, viš. inšpektor drž. železnice; Ivana Ržanec, vpokojenka tobačne tovarne; Ciril Pirč, bivši kranjski župan; Josip Boben, vpokojenec drž. železnice; 49-letni delavec Jernej Marolt; 30letni Franc Peric, bivši art. narednik; 16-letna Ivanka Lovšinova; 72letni tov. delavec Anton Hribar; 70letni posestnik Stefan Jakša; 64letna posestnica Franja Cirmanova iz St. Vida pri Ljubljani; 48letni Alojzij Trobentar.

V Mariboru: 68letni zasebnik Karel Vešnar; 63letna zasebnica Julijana Kocbekova; 85letna Josipina Peterškova; 65letna posestnica Marija Pakičeva.

Če Vam je težko pri srcu in si želite malo razvedrila, potem sezite po »Družinskem tedniku«!

KNJIGE

Napisal Janez Rožencvet

Prijatelj Lojze ima kulturo in knjige v veliki časti. Zato sem slabo nalezl, ko sem vpričo njega rekel, da je treba s kulturo previdno ravnati. Na prazen želodec ljudem lahko še več škoduje kot alkohol. Za to barbarsko mnenje mi je zabrusil v obraz vse psovke, ki jih premore slovenski jezik. Slednjič mi je dejal še, da sem »cinek«. Besedo je izgovoril s takim glasom in naglasom, da me je spreletel mraz, kajti zdelo se mi je, da mora biti najhujši zločinec poleg mene dobrodušen poštenjak.

Skoraj še slabše je bilo, ko sem pri drugi priliki neprevidno znil, da bi bil velik dobitnik. Kdor bi človeštvo rešil goraj knjig, ljudje preveč berejo in premalo mislijo.

Očitati mi, zakaj se nisem skliceval na Giustija. Vem, da je že Giusti tako dejal, ali vi ne veste, kakšna je sveta jeza prijatelja Lojze. Kadar vzkipi, je kakor narasla Donava, ki se razlije čez porušene nasipe. Nič je ne zaustavi. Seveda, kdor me hoče poslušati, bo priznal, da človeštvo od knjig res nima posebnega haska.

Vzemimo n. pr., da hočete vedeti, kako je s kolomazom v republiki Honduras. Kolikšna je potreba, lastna proizvodnja, uvoz ali izvoz. Prebrskajte vse knjige, kar jih dobite, vprašajte vse ljudi, ki knjige berejo, pišejo, tiskajo, zbirajo, prodajajo kako je s kolomazom v republiki Honduras. Ne boste nikoli izvedeli, in naj si bo tudi od tega odvisen obstoj vašega premoženja ali zveličanje vaše duše.

Sicer pa vam niti ni treba hoditi v Honduras. Lahko ostanete doma, kjer bi radi zapuščenno ledino obdelali in posadili nekaj krompirja in fižola za hude čase. V knjigah iščete pouk in navodilo? Vrzite jih proč in vprašajte rajši takoj hišnika, mlekarico ali premogarja, kajti kako je treba ravnati in motiko v roke prijeti, vam ne povedo nobene bukve!

To niso znanstvene stvari, me za vračate. Priznam, da niso, ali tudi znanost v knjigah ni popolna. Iz knjig ne izveste, kako se pravi po grško »poetica« in če se zanimate n. pr. za naravoslovje, vam knjige nikoli ne povedo, kako se kaže trebijo in ali morete po gnojni sledi različiti posamezne kačje vrste kakor lovec razloči nogato zverjad.

V knjigah je vsa zgodovina človeštva? Kaj še.

Slučajno se zagledate v podobo prelepe kraljice Nofretete. Občudovaje vzklíknete: »In nožice je morala imeti kakor gazela. Čevljički št. 35!« Prijatelj, ki se mu vaše navdušenje smešno zdi, pogleda podobno in de: »Zdi se mi, da se ni posebno lepo nesla. Naprej se je držala in brčlas je imela precej dolga stopala. Čevljički št. 40 ali celo 41.«

V plemenitem navdušenju hočete zgrabiti kopje za čast in slavo faraonske lepote. Iščete po zgodovinskih knjigah, katere številke čevljev je nosila kraljica Nofreteta — knjige vas puste brez usmiljenja na cedilu, a prijatelj se iz vas kruto norčuje.

Takole človek polagoma knjige zasovraži.

Očitati mi, da zgolj enostransko naštevam malenkostne hibe in preziram grmade vrlin. Ne rečem, ko se zanimam za kolomaz v Hondurasu, izveste o tej republiki več kot veste o lastni

domovini, kmetijske knjige vam povedo nič koliko o umetnih gnojilih in plemenskih bikih, ko berete v naravoslovni knjigi poglavje o kačah, se čudite, koliko vrst jih je, in ko prestudirate egiptovsko zgodovino, se vam zdi, da bi se lahko prijavili k zrelostnemu izpitu na kateri koli faraonski gimnaziji. Ali kaj vam to hasne, ko ne izveste baš onega, kar vas zanima. Vse drugo znanje je za vas kakor mošnja biserov za izgubljenega popotnika, ki v puščavi umira od žeje.

Resnično, knjige so kakor denarni zavodi. Vse življenje se zanašate na kredit, a kadar ste res v stiski — kredita nikjer ne dobite. Če ne bi bilo ne knjig ne bank, se ljudje vsaj ne bi zaman nanje zanašali.

Od te sodbe in obsodbe izvzamem le nekatere knjige. To so knjige, ki se pri njih najlepše razbohoti domišljija.

Med prvimi je pratika. Že naslovna stran učinkuje s preprosto simboliko nad vse mogočno. Trije možje s kmečkim orodjem; za njimi pa sonce, mesec in zvezde. Kaj človek vse občuti, ko gleda te podobe! Kako trdno in monumentalno stoji ljudje, ki obdelujejo zemljo. Vedo, da tudi zvezde določajo našo usodo, a bojazljivi kljub temu niso. Potem listate pratiko. Po vinjetah posameznih mesecev preživite v duhu vse leto. In kako nazorna o znamenja za vreme: veter, dež, sonce, sneg itd. Zamislite se v sončne, deževne, vetrovne, vroče in mrzle dni, doživljate sušna in mokra leta, dobre in slabe letine, in vse z užikom, ker jih doživljate zgolj v domišljiji. Potem so pa še svetniki. Medved sv. Gola, miši sv. Jederte, sv. Aleš pod stopnicami sv. Vid v kotlu itd. Spomnite se godov, praznikov, žegnanj in drugih veselih dni, imena vam priključajo v spomin dolgo vrsto znancev, prijateljev in sorodnikov...

Res, listajte večkrat po pratiki, vselej vam bo odleglo!

Druga dobra knjiga so sanjske bukve. Že razlaga sanj je na moč zabavna. N. pr.: Cekin v žepu imeti — dobro. V vodo pasti — nesreča. Itd. Če ste še tako slabe volje, se pri sanjskih bukvah razvedrite. Še dragocenejši je ilustrirani del sanjskih bukvic. Devetdeset pravokotnikov, v vsakem štiri podobe raznih predmetov, pod skupino pa številka, ki jo je treba staviti, če se vam je o tej ali oni stvari sanjalo. Neverjetno, kako te preproste podobice podžigajo domišljijo. Gledate naslikano kačo, pa se spomnite kače v raju, hude kače v žepu, slepca, ki ste se ga nekdanj ustrašili, udava v menažeriji itd. Lahko pa tudi iz naslikanih skupin pletete povesti N. pr. skupina »ura, kača, kovčeg, mlina« — V mlino ob Kadji vodi je ura odbila polnoč, ko je hotel s kovčekom v roki po stezi...

Pa ni treba, da je povest kdo ve kako pametna in poučna. Lahko je čisto nora in zbrkljana, da se je pri tem zabavate. Poskusite, ne bo vam žal.

Tretja priporočljiva knjiga so Kuharske bukve. V njih najde domišljija posebno ročen pašnik. Že branje kazala je užitek zase. Berete imena juh in omak. Vsakih je za dolgo simfonijo. Pri ribah, rakah in poljih obujate spomine na srečne otroške dni, poglavji o divjačini in divji perutnini vas povedeta v naravo in prvovrstne, gospodarske hotele. Pri tortah se vam zbude spomini na davno pozabljene študentske ljubezni, ko ste prodajali knjige, da ste svojemu idealu lahko kupili torto.

Potem poiščete recepte svojih najljubših jedi. Spoznavanje kuharskih skrivnosti poveča užitek. Od znanih jedi prehajate na neznane. Ker berete recept, lahko presodite, kaj bi vam teknilo, kaj ne. Tako berete in nehoti sestavljate jedilni list za pojedino, ki bi nanjo brez strahu in sramu samega Lukula povabili. In najlepše je, da se vam pri tem ni treba ozirati ne na dohodke ne na zdravnikove zapovedi. Lahko ste iz katerega koli vzroka kosili samo zelje s fižolom. Če vzamete po kosilu namesto časopisa v roke kuharsko knjigo, si ne glede na jetra, želodec in žep privoščite lahko še mnogoganj juho, ruska jajca, brancina ali zobatca, pečenega janca z rižem, ocvrto piščeto z najljubšo solato, krofe ali sadne piroge, malo torte, sira in sadja. Med branjem srknete pri morski ribi malo viškega vina, pri jancu in piščancu si natočite kozarec cvička od sv. Križa, k torti starega jeruzalema, po močni črni kavi pa še malo likerja.

Po takile pojedini človek knjigo šele prav cenil in odkrije se mu tudi poseben čar njenega jezika. V kuharskih bukvah sta omladni pripovednik in bujačljivi pogojnik odrinjena v stran. Prvo besedo ima vrstni in junaški velelnik. Berete: vzemi, razreži, stoli, zmešaj, zdrobi, zmelj, očisti, presej, daj, odberi — in vaša duša postaja strumna kakor guma, ki jo na novo napluhujejo.

Zato vam rečem, kuharske bukve so branje in pol. Prebrajte jih v veselih in žalostnih urah — samo — kuhne se nikar ne lotite po njih!

Če poskusite to, boste prave gotovo razočarani spoznali, da vas puste tudi kuharske bukve prav tako na cedilu, kakor vsaka druga knjiga in kakor vas pustita na cedilu za vreme pratika in za loterijo sanjske bukve.

Od 8h zjutraj do 8h zvečer

ŽIVLJENJE TIVOLIJA

V ENEM JUNIJSKEM DNEVU

Ljubljana, junija.

Ljubljanci se šele tedaj zavemo, kaj je Tivoli, kadar se slučajno mudimo v mestu, ki ima „mestni park“ z zelenjem, na katerem se lepi cestni prah, z angleško tratico štirih kvadratnih metrov in okornim spomenikom amorja s puščico. Imenitnejši „mestni parki“ imajo tudi ribnik z zlatimi ribicami.

Tedaj se spominimo na Tivoli s tisto nežnostjo, ki nas vselej opaja ob lepih spominih. In ko se vrnemo, nam je vsaka steza še dražja, z ljubečim očesom božamo srebrne smreke, dremotno tiso, mogočno rdečo lip, rožnate nizke grmiče, šopke španskega bezga in nasade vijoličastih lilij.

Če le morem, smuknem v Tivoli. Rada bi ga spoznala in videla ob sleherni uri, kakor si ljubimec želi videti ljubljeno bitje vsak dnevi čas, vsako uro, vsak trenutek. Življenje v Tivoliju — razen skrivnostnega žitja narave — ustvarjajo njegovi vsakodnevni, zvesti obiskovalci, ki mu dajejo vsako uro, vsak čas, posebno, značilno lice.

Zjutraj, ko Ljubljanci še spe, se Tivoli že prebujajo; kosovka nabira črvice za mladiče, verice poskušajo vratolomno jutrnjo telovadbo s cvetočega kostanja na kostanj, sinice priljavajo na vršice vej, upajoč, da jim bo zgodnji sprehajalec prinesel pičico. (Odkar traja vojna, so prišle pinjole — „poličke za sinčke“ skoraj da na karle in so posebno v časteh.) Trava se vzpenja in odresa rose, ki puhti z jutrnjo megle v sonce.

Nekoliko pred osmo hite čez Tivoli uradnice iz Rožne doline in Siške v urade. Lepota Tivolija jim je znana, domača in ker so menda prepozno vstale, ji ne privoščijo niti pogleda. Drugače je z vpokojenci; ti odhajajo vsak dan čez Tivoli na svoj jutrnji sprehod, ki se navadno konča na Rožniku. Starčki imajo ljubeč pogled za sleherni bilko in sleherni živo bitje. Oni zjutraj tudi prvi nakrmijo krotke pičice in verice.

Okrog devetih že prikrajajo študentje in zasedejo klopiče vzdolž promenade. Kakor se cvetlica obrača za soncem, tako se tudi te klopiče obračajo za soncem vse do končnega zahoda. Ta ali oni se zlekne na klop, prepričani, da je najsmrečnejši človek na svetu. In tisti trenutek je pač res najsmrečnejši!

Okrog desetih pripeljejo uniformirane vzgojiteljice svoje varovance. Ti „prince“ imajo svoj strogi urnik; v njem piše, da morajo v lepem vremenu preživeti vsaj dve uri — od 10. do 12. dopoldne — v Tivoliju.

Njihove mamice — na srečo je takšnih že malo — priromajo v Tivoli okrog enajstih. Po dve in dve, v živahnem razgovoru, s krznom, nalašč v nemarno vrženim čez hrbet, korajžijo po promenadi. Do vrha in nazaj, tako piše v njihovem modnem urniku, ki se ponajveč odigrava v modnih salonih, pri frizerju, v kavarnah. Na srečo takšne moderne „mamice“ izumirajo in bo kmalu treba 11 uro dopoldne v Tivoliju nadomestiti s simpatičnejšimi obiskovalci.

Okrog dvanajstih se študentje odpravijo proti domu, kajti duh ne more živeti brez telesa, telo pa ne brez kosila.

Okrog ene ure popoldne je v Tivoliju najmirnejše. Mir kale samo tisti, ki jedo v menzah in stanujejo v podstrešnih sobah brez sonca. Ti krenejo po kosilu v menzi rajši v Tivoli kakor domov. Sončna pripeka je huda, promenada je kakor „Sahara“, na klopičah pa dremljejo tisti ljubitelji sonca, ki ga ne morejo privabiti v svoja stanovanja, ker plačujejo pre nizko najemnino.

Veverice, sinice in škinkovci vedo, da jim kosilo iz dobre roke ne bo ušlo. Od ene do dveh prihajajo ljubitelji ptičev z vsemi mogočimi dobrotami, od bučnih pečka do pinjol in lešnikov, da nakrmijo male prijatelje. Tujcem, ki jih pot zanese v Ljubljano, je to razvedrilo prav prijetno presenečenje in marsikdo najde ucho v zaupanju malih krilatec, ki mu jedo iz roke... Italijanski častniki in vojakl so se z Italijanom lastno ljubeznijo do živali že spoprijateljili s prebivalci „Ticistana“ in so redni gostitelji malih pevcov in veveric.

Od dveh do treh romajo v Tivoli matere z vozički in capljajočim naraščajem. Razlika med njimi je samo v tem, da prihajajo matere, ki imajo doma služkinje, že ob dveh, tiste, ki morajo same pomivati posodo, pa šele ob treh.

Do četrte in pete ure je Tivoli predvsem zatočišče ljubljanskih meščanskih ljubljencev. Ob petih pa že pohiti na promenado mladina. Ta ura je posebno priljubljena tudi pri obiskovalcih umetniških razstav v Jakopičevem paviljonu.

Ob šestih se prične tako imenovana „uradna promenada“. Človek ne bi verjel, da premora Ljubljana toliko „zlate mladine“. Kakor rnice hite dekleta mimo klopi, kjer sede „simpatije“, izbrane za plesu, pri športu, v

šoli. „Simpatije“ kajpak ne slutijo, koliko truda je nežni spol stala priprava za promenado. Kolikokrat se je bilo treba zasukati in napeti nogavice, da se tako lepo oprimejo nožice in da teče njih črta po sredi brhkih meč! In ti kodri, ki jih je treba vsak večer iznova navijati na navijače! Čevlji, stari že dve leti, tudi ne preneso kritičnega pogleda, če niso vsakokrat sveže naloženi. Kako so marne roke hitele ščetkati temno krilo in prati snežno beli ovratnik bluze. Niti vojskovodja se tako natanko ne pripravlja na osvojitve sovražne trdnjave... Še pogled v zrcalo, hvala Bogu, vse je v redu, promenada že čaka, in „simpatija“ tudi!

„Simpatija“ — če je mlada in moderna — nosi dolg svetel jopič, čevlje z dvojnimi podplat, odišavljene lase, segajoče globoko v tilnik — oh, to je tako elegantno! — in čez roko

neizogibni dežni plašč. Marsikatero dekle bi vedelo povedati, da ima čudovito lepe oči... toda to že spada k ljubezni.

Ko smo že pri zaljubljenih... Ti prihajajo v Tivoli v poznejših urah. Dvoje vrst jih je. Prvi zaradi zaljubljenosti doživljajo lepoto narave potenceirano, drugi so pa iz istega vzroka slepi zanj in za ves svet. Glavno je pač, da so srečni.

Oni spremijo Tivoli k počitku. Tisti so, ki poznajo sleherni skriti kotiček in sleherni klopič, ki jo zakrivajo veje. Zvečer ne slišijo, da bje ura osem, ker gledajo, kako se prižigajo zvezde. Tivoli se počasi pogreva v poletno dremotnost; šuštenje večernega vetra, prelet sinice in uspana kosa se spaja s poljubi zaljubljenec v razkošno junijsko pesem mladosti.

Krista I.

Vino iz mravelj

Ze pogosto smo slišali o slaščicah različnih orientalskih narodov, slaščicah, za katere si ne moremo misliti, da bi se jih mogli sploh dotakniti. Okusi so pač hudo različni. Kitajci se na primer stresejo ob misli na različne vrste našega sira, ki ga imenujejo „pokvarjeno mleko“.

Nam je pa že spet odvratna misel na čudne slaščice različnih narodov, pa ni treba, da so to ravno deževniki ali lastavičja gnezda, ki so največje poslastice na kitajskih pojedinah. Prav tako postrežejo tudi pri drugih narodih z jedili, ki se že ob misli nanje stresemo.

Morda bi vam pa le teknilo mravljinčje vino? In poleg kosček kruha iz

jajčk žuželk? V Južni Ameriki pa to dvoje štejejo med svoje najslastnejše specialnosti. Vino, ki ga prešajo iz neke vrste mravelj, imenovanih hormigas, je precej močno in če ga piješ, prav tako dobre volje postaneš, kakor če se nalokaš kakšnega naravnega močnega vina. Domačini ga imenujejo „mochileras“.

Mravlje hormigas imajo navado, da tovarišice drugih vrst oderejo na meh, in se nasrkajo njihovega soka. Tako „pitane“ mravlje potlej domačini polove in jih — sprešajo. Dobljeno tekočino precede in predelajo v vino.

Kot prigrizek k temu slastnemu vinu priporočamo še slastnejši kruh iz jajčk neklih žuželk. Spet si najbrže ne morete predstavljati, kakšen je. V mnogih argentinskih rekah namreč živi na milijone vodnih žuželk, imenovanih corixika. Te žuželke ležejo jajčeca v obrežno travo, kjer jih pobere domačini, jih zmečkajo in pomešane z medom speko. Če bi mogli priti do teh slaščic, bi vam želeli dober tek!

Čudežna jablana

V nekem nemškem časopisu je nekdo objavil kratko notico o tem, kako je v Gornicah na Moravskem izsedil čudežno drevo. V njegovih mladih letih, okrog leta 1870, je bilo drevo sicer samo še znano po tem, da je nekoč rodilo čudežno število različnih sadežev. Takrat so pa na njem vsako leto našli kvečjemu po en do dva sadeža, ki sta zrasla po bogve kakšni pomoti matere narave.

Našli so pa stare zapiske vaškega župnika, ki je to drevo vzredil. V najboljših letih te jablane ni zraslo na njej namreč nič manj ko 329 različnih vrst jabolok. To je dosegel župnik Agricola s tem, da je drevo tolikokrat cepil. Vsaka, še tako majhna veja je bila cepljena z drugo vrsto.

Ko so leta 1813. potovali Kozaki skozi deželo, so videli to drevo in niso mogli verjeti svojim očem. Niso si mogli misliti drugače, kakor da je to drevo nadnaravnega izvora in so ga skoraj po božje častili. Takrat je bilo v najbujnejši rasti in je obilno rodilo. Drevo se je gotovo pri tem hudo izčrpalo in je začelo počasi hirati. In kakor rečeno, okrog leta 1870, so vedeli o drevesu samo še to, da je bilo nekoč čudežna jablana.

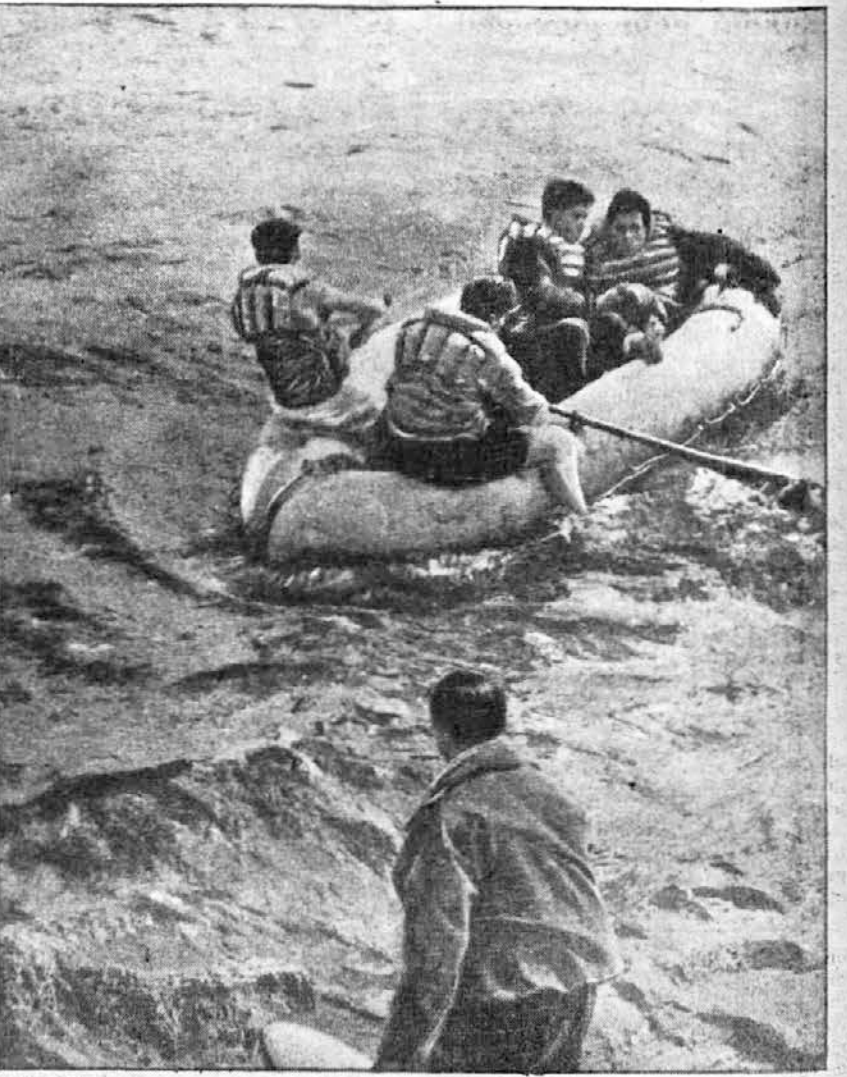
Vpliv vremena na zdravje

Ze dolgo je znano, da nekateri ljudje čutijo, kakšno bo vreme. Ne mislimo pa na tiste, ki po svojih kurjih očesih vedo, da bo kmalu deževalo. Ze zdravniki in znanstveniki so namreč ugotovili, da so nekateri ljudje posebno občutljivi za vreme.

Tako je neki frankfurtski institut za vremenoslovje in geofiziko razposlal vprašalne pole ljudem, ki so posebno občutljivi za vreme, da bi z njihovo pomočjo izvedeli kaj več o bistvu tega občutka za vreme.

Ali niste že v kakšnem solzavem romanu brali takšnegale ali pa podobnega stavka: „Med njegovimi poslednjimi zdihljaji so se elementi sprostili, nebo se je stemnilo, bliski so švigali sem in tja in zemlja se je stresla od groma.“ Ob takšnih besedah ste se kvečjemu nasmehnil ali pa zmajali z glavico, če je pisatelj celo naravne sile pridikal k smrtni postelji svojega junaka, ki je podlegel svojim ranam ali pa boleznim.

Moderna medicina je pa zadnji čas ugotovila, da vreme ne igra svoje vloge samo pri prehladu, revmatizmu in išijasju, temveč tudi pri emboliji (bolezen krvi), krvavljenju pljuč, izkravenju ali predoru žilodčnih čirov, kakor hitro je človeška odpornost oslabiljena. Tako moramo torej priznati, da

Salvafaggio di un equipaggio italiano, in alto mare, da parte di un aeroplano sanitario. — Sanitetno letalo rešuje neko italijansko pozadko na odprtem morju.

je pisatelj pravilno opazoval, ko je spravljal naravne elemente v zvezo s smrtno svojega junaka. Samo vzrok in učinek je zamenjal. Ni namreč junakova smrt sprostila elementov, pač pa lahko elementi povzročijo junakovo smrt s tem, da odločilno vplivajo na njegovo bolezen.

Znanost je ugotovila, da na primer preprih lahko odločilno vpliva na bolezen in da slabo vreme, ki navadno sledi gibanju ozračja, postane nevarno za revmatike in tiste, ki bolehalo za išijasom, tako da morajo te „nevarne“ dni prebiti v postelji.

Kako se živali hranijo

Pogosto se zgodi, da najde gospodar v svojem kokošnjaku podavljene kokoši. Po smradu, ki se širi po kokošnjaku, spozna, da je prišel ponoči v vas dihur. Zato sklene, da ga bo s svojim psom počakal, ker se dihur večkrat vrne na en in isti kraj.

Ko pes zagleda dihurja, steče za njim, da bi ga ujel. Ko mu pride že prav blizu, pes na lepem obstane kakor ukovan. Zakaj? Dihur je uporabil svoje obrambno sredstvo, se rešil in pobegnil; izpuštil je svojo smrdljivo tekočino, ki jo ima v žlezi in je tako onesposobil psa za zasledovanje. Dihur spušča smrdljivo tekočino zmerom takrat, kadar je v smrtni nevarnosti.

Mnogo bolj nevaren je pa ameriški smrdljivec (mephitis). Če denemo v sobo eno samo kapljico njegove smrdljive tekočine, nastane takšen smrad, da ne more nihče zdržati v sobi. To smrdljivo tekočino ima spravljeno v dveh žlezah pod repom. Tekočino lahko smrdljivec izpušči do 5 m daleč. Žival, ki vdihne ta smrad, izgubi zavest in lahko celo pogine. Nobena mrhovina ne smrdi tako zelo, kakor

obrambno sredstvo tega ameriškega smrdljivca.

Zgodi se pa tudi, da mačka, ki naskoči miš, na lepem obstane. To zanesljivo ni navadna miš, temveč miš rovk, poljska ali pa gozdna miš. Tudi nekatere vrste miši se branijo s smrdljivo tekočino. Če te živali ne bi imele teh varovalnih sredstev, bi že zdavnaj izumrle zaradi tako velikega števila sovražnikov.

ŠIROM PO SVETU

Prebivalci Vatikanskega mesta so dobili pred kratkim živilske nakaznice; sveti oče je izrečno zahteval zase prav takšno nakaznico, kakor jo imajo vsi drugi sodržavljeni in ki nanjo dobiš na dan 300 gr kruha in 90 gr mesa, na teden 100 gr presnega masla in 500 gr sladkorja na mesec.

123 milijonov podgan so našli po najnovejši statistiki v Združenih državah; torej približno toliko, kolikor ima dežela prebivalcev.

V skladišču bencina in petroleja v Curihu je nastal te dni hud požar. Škoda, ki jo je povzročil, gre v milijone.

Na Kamčatki so pred kratkim pričeli bruhati smrtonosno lavo novi, doslej nepoznani ognjeniki. Prebivalstvo v okolici ognjenika Tolbačka na Kamčatki se je silno prestrašilo novih ognjeniških žrel in se je že jelo izseljevati.

Kongres nordijskih geologov se je začel te dni na Finskem. Kongresa se udeležuje 30 finskih, 14 švedskih, 3 danski in en norveški geolog.

Nov kulturni zavod za pospeševanje kulturnih stikov z Nemčijo so te dni odprli v Madridu. Otvoritev se je udeležil nemški opolnomočen minister Twardowski.

Grobišče iz ledene dobe so odkrili v bližini Hadsunda na Jutlandiji. Ta najdba pomeni najstarejše arheološko odkritje v tem kraju. Pod plastmi šote so našli človeško okostje, čigar starost cenijo na 12.000 let.

Vdova po znanem nemškem slikarju von Lenbachu je te dni v Monakovem v 80. letu starosti umrla.

Spomenik danskemu raziskovalcu Behringu je sklenila postaviti ruska vlada na Behringovem otoku. Behring je bil v ruskih službah in si je pridobil velike zasluge za raziskovanje novih ozemelj v neposredni bližini naselij ruske države.

Razprava proti židovskemu finančniku Tanenzapfu, ki je obtožen ponesverbe 500 do 800 milijonov frankov, se pričela te dni v Parizu. Žid je obtožen tudi, da je tako uničil francosko kinematografsko družbo Pathe.

25.000 delavcev za ruske železarne pripravljajo v sovjetskih zavodih za poklicni pouk. Po dovršenih izpitih bodo delavci takoj dobili delo v železarnah v Dnjepropetrovsku, v Magnitorskju, Zaporozju in Krijovem Rogu.

Muzej za papir so odprli v mestecu Džirenu v Porenju, kjer so velike papirnice. Muzej ima 28.000 različnih listov papirja, od katerih izvira najstarejši vzorec iz leta 1390, iz Nürnberga.

Celulozo iz banan skušajo izdelovati na otoku Formozi. Uspehi so prav dobri. Celuloza iz banan je posebno primerna za izdelavo umetnih vlaken.

60.000 km cest je bilo popravljenih in asfaltiranih v Rusiji v prvih dveh petletkah. Na novo je bilo trasiranih pa 375.000 km novih cest.

Ogromen požar je izbruhnil te dni v ameriškem pristanišču New Jersey in povzročil škodo za 2.500.000 dolarjev. To je bil največji požar v Združenih državah od leta 1917, dalje. Zgorelo je tudi 1000 ton žita, namenjenega za prevoz na Angleško.

Batteria italiana davanti a Tobruk. — Italijanska baterija pred Tobrukom.

NAPOLEONSKI SISTEM

ITALIJANSKI
NAPISAL A.
FRACCAROLI

Imam plavolasega prijatelja. Lahko bi bil tudi rjavolas, kajti barva njegovi lasi zavisi od barvila. Toda najraje se pobarva plavo, zato moram reči, da je moj prijatelj plavolas. Človek mora pa vedno govoriti resnico.

Moj plavolas prijatelj se imenuje Napoleon Kalin. To ni njegova krivda. Ob njegovem rojstvu je namreč oče, naveličan, da se že štirideset let imenuje Kalin, vzdihnil:

»Oh, že spet nov Kalin!«
To ime je namreč očeta zelo peklo. In to tembolj, ker mu je bilo ime Modest (in to pomeni: skromni). Modest Kalin. Kalin Modest.

Sicer je Modest, ko je dorasel, hotel naperiti tožbo proti očetu za odkodnino. Toda takrat je bil oče že mrtev. Zato ni napravil ničesar. Sicer se je na njegov oče imenoval Kalin Konstantin (kar pomeni: stanoviti). Torej...

Ko se je potemtakem pojavil novorojenec, ki bi naj pozneje postal moj plavolas prijatelj, je njegovemu očetu šinila misel, o kateri je takoj dognal, da je genialna. Sinu bo treba najti ime, ki bi omililo neprijetni učinek prilika Kalin. Njemu je to ime omajalo vso eksistenco. Potrebno bi bilo junaško, zveneče ime, ob katerem priimek ne bi prišel do veljave. In zadelo se mu je, da bi bilo primerno ime — Napoleon.

In tako je moj plavolas prijatelj vdano prenašal obe imeni. Da, to, da se je imenoval Napoleon, mu je še včasih pripomoglo do uspeha.

Kadar je pri predstavljanju pričel z: »Napoleon...«, so ga vsi začudeno pogledali. Toda potem, ko je dostavil: »...Kalin«, je bilo uspeha konec.

Zato je moj plavolas prijatelj raje drugače napravil. Kadar se je moral predstaviti, je na ves glas zakričal: »Vsa zlog posebej: »Na-po-le-on«. In vsak ga je preplašeno pogledal zaradi imena in tona. Nato je pridil hitro, mrmraje, kot nevažno pripombo: »Kalin...«. Marsikdo ni razumel in ostal je ugodni vtis imena Napoleon.

Toda piše se le Napoleon Kalin in zoper to nihče nič ne more.

Zdaj moram povedati, zakaj sem se nameril ogovoriti o plavolasem prijatelju Napoleonu Kalinu. Zato, ker je fenomenalen človek. Na vsem širnem svetu namreč še nisem videl človeka, ki bi imel toliko avtomobilov, kot jih ima on.

Pred mesecem dni sem ga srečal na Corsu. Pravkar je vstopal v sijajno vozilo osmih cilindrov.

Moj plavolas prijatelj me je povabil v voz. Karoserija nad vse udobna, in kar najbogateje opremljena, motor teče brez glasu.

»Je tvoj?« ga vprašam.

»Da, večerj sem ga vzel. Prvič se peljem z njim. Ti ugaja?«

»Čudoviti! Toda najbrž mnogo stane?«

»Potrpi! Ne poznam drugih kapric, omejujem se le na tole: imeli lep avto. Torej razumem avtomobilizem. In ti?«

»Raz strasti za avtomobil?«

»Že, že, strast imam, le avtomobila nimam.«

»Nič ne de! Ne moreš takoj vsega imeti. Strast je že tudi nekaj.«

Dva dni nato hočem pravkar čez trg, ko zaslišim, da me nekdo kliče. Klic je prihajal iz odprtega avtomobila, kaj je prišel pravijo Spider. Za krmilom je kar najbogatejši Spider. Za krmilom je moj plavolas prijatelj Napoleon Kalin.

»Hočeš z menoj na izlet?«

»Že lezem v voz, začuden in nekako zmeden. Toda počasi, da bi mogli ljudje videti, v kakšen eleganten avtomobil stopam.«

Karoserija nad vse udobna.

»Je tvoj?« ga vprašam.

»Da, vzel sem ga večerj. Pravkar ga prvič poskušam. Ti ugaja?«

»Prekrasen je. Kaj pa tistega od zadnjice, si prodal? Ali nisi bil z njim zadovoljen?«

»To ne. Bil je in je izvrsten. Toda ne gre za to. Tisti je zaprt, ta je pa odprt. Kadar dežuje, se vozim z onim. Kadar pa sije sonce — oprosti — kaj naj takrat počnem z zaprtim avtom?«

Priznavam sicer, da imam mnogo napak, toda to vrhlo vendar imam, da sem vedno pravičen in nepristranski. Takoj sem razsodil, da ima moj plavolas prijatelj prav. Kadar sije sonce, se je treba voziti v odprtem avtomobilu...

Res je pa, da hodim sam, kadar sonce sije, peš. A hodim peš tudi takrat, kadar dežuje.

Pred tednom dni sem bil na Manzonijevem trgu in zamišljen sem hotel čez cesto, ko sem se nenadoma zavedel ob bleščem hladilniku mogočnega avtomobila. Zavore so delovale brezhibno, brez vsakega sunka in škripanja.

Pričakoval sem, da me bo voznik kot običajno in po pravici ozmerjal, namesto tega sem pa zaslišal glas, ki me je smeje se vabil:

»Namesto pod avto, zlezi rajši v avto.«

Spet je tukaj moj plavolas prijatelj Napoleon Kalin, ki krmili bleščeti in mogočni avto in ki mi že odpira vrata. Vstopim in že se peljeva. Karoserija

Nekaj kriminalnih primerov iz življenja artistov

SLEPARSKI MAGIK NA DELU

Z gosti je stavil, da jih bo nevidno oropal, ko se mu je pa to posrečilo je pobegnil

V zadnji številki smo objavili prvi kriminalni primer iz življenja artistov in smo svojim bralcem obljubili, da bomo v prihodnjih številkah priobčili še nekaj podobnih primerov. Obljubo izpolnjujemo.

Pisci kriminalnih romanov so pogosto iskali snovi za svoja dela v cirkusih in varietejih. Razlika je samo v tem, da v resnici zločinci v cirkusih niso tako pogostni, kakor so si pisatelji predstavljali in jih opisovali.

Pogosto se pa zgodi, da si spretni artisti, ki so po navadi revni ko cerkvene miši, kljub lesku, ki ga kažejo na svojih nastopih, »privoščijo« bogate snobe, ki jih najamejo za svoje lahko prisluzene tisočake in se vesele ob njihovih čarovnjah.

V Petrogradu je bila pred svetovno vojno poleg družbe plemičev tudi družba bogatih trgovcev, ki so si pogosto na dvomljiv način pridobili ogromno bogastvo. Eden izmed teh trgovcev je bil tudi Mihajlo Mihajlovič. O njegovih kupcih za časa rusko-japonske vojne so pripovedovali pravzaprav fantastične zgodbe. Preiskave proti njemu pa ni nihče uvedel.

Zdelo se je namreč, da ima zagovornike na visokih položajih. Trgoval je z lesom. V uralske gozdove je vložil ogromen kapital. Les je prodajal tudi petrogradski občini, ki je z njim tlakovala svoje ulice. Imel je zveze na vse strani in jih je kajpak združeval s svojim denarjem. Njegova žena in hčere so menile, da smejo igrati zaradi očetovega bogastva posebno vlogo v petrogradski družbi.

Pozimi leta 1912. se je pa Mihajlovičeva rodbina popolnoma onemogla v petrogradski družbi. Zgodilo se je pa na elitnem plesu. Bogati trgovci je namreč priredil sijajno večerjo za povabljenе goste, najel godbo in nekaj artistov iz varietej. Med njimi so bile tudi varietejске plesalke, pevke in magik.

Gostje so kljub temu, da so se odzvali povabilu zaradi pripravljenih dobrot, zasmehovali svojega gostitelja, tiptičnega snoba, čigar poreklu niso nikoli mogli priti do dna in prav zato se jim je zdelo na moč dvomljivo. Kljub vsemu so pa občudovali njegovo razkošje.

Okrog polnoči, ko je bilo razpoloženje gostov na višku, se je pojavil na pripravljenem odru v dvorani magik Alkabar, ki je bil po pripovedovanju ljudi eden najboljših in najslavnejših magikov svoje dobe.

Prispel je iz Moskve. Gostitelj je svojim gostom zaupal, da je zahteval ogromen honorar, preden se je odzval njegovemu vabilu. Tisti večer se je pojavil v orientalski obleki. Dvorana je bila skoraj mračna, le mali oder, na katerem je izvajal svoje čarovanje, je bil razsvetljen. Vsi so se čudili njegovim sposobnostim. Po končanem programu je stopil med goste.

Z vsakim gostom posebej je stavil, da mu bo med razgovorom izmaknil kakšen predmet. Njegov pomočnik je nosil za njim skrinjico, ki jo je gostom tudi pokazal. Bila je namreč prazna. Magik je goste prepričal, da bo skrinjica potem, ko bo svoje delo končal, polna predmetov, ki jim jih bo vzel.

nad vse udobna in kar najbogateje opremljena.

»Že spet drug?« vprašam iznenaden.

»Da, nekoliko močnejši je kakor prejšnja, ki si ju že videl. S tem morem mirno doseči sto štirideset na uro in več. Potrebujem ga, kajti biti točen je moja strast. Kadar določim sestanek, hočem priti točno na minuto in sekundo. In ker odidem navadno prepozno, potrebujem kar najhitrejši avto, da dospem pravočasno.«

»Imenitno! Ampak — stanejo te pa tle tvoj avtomobil?«

»Kje neki?«

Moj plavolas prijatelj je nekoliko zmanjšal brzino in me pogledal.

»Nič me ne stanejo!«

»Nič?«

»Nič ti pravim. Dovolj je, da znaš kupovati.«

Priznam, da sem bil presenečen. In radoveden. Toda moj plavolas prijatelj mi ni hotel kaj več povedati.

Včeraj sem ga spet srečal in kajpak: spet je sedel za krmilom divnega avtomobila, kakršnemu pravimo Cabriolet. Mogočen voz, dvanajst cilindrov — po šest in šest.

Kajpada, Napoleon me je povabil v voz. Karoserija nad vse udobna in kar najbogateje opremljena.

Onemel sem. In kakor vedno, kadar človek onemi, sem začel govoriti. Pravim:

»Od vraga!«

»Kajne, da je od vraga.«

»Ne, ti si od vraga.«

»Kaj?«

»Zaradi tistega, kar si mi povedal pred tednom dni in zaradi česar ne morem spati že sedem noči. Rekel si, da te avtomobil ne stanejo nič. Ali je to mogoče? Veš, stvar me zanima, ker se mi zdi, da bi jih za to ceno mogoče

Dvorana je bila kakšnih trideset metrov dolga. Oder je bil na enem koncu dvorane, na levi in desni so bila velika okna, na nasprotnem koncu odra so bila pa vhodna vrata. Ko je magik med svojim obhodom prišel do vrat, je ukazal svojemu pomočniku, naj skrinjico nese na oder, nekaj minut počaka, potem pa skrinjico odpre. On bo pa od vrat v razdalji tridesetih metrov, predmete pometal v odprto skrinjico. Ko je to pripovedoval, je magik mahal z veliko črno možnjo. Gostje so v njej v resnici slišali zvenketanje kovine.

Bili so radovedni in nejeverni hkrati. Gledali so pomočnika, ki je stopal proti odru. V trenutku pa, ko je prišel pomočnik do odra, je luč na lepem ugasnila in pomočnik je padel po stopnicah.

Gostje, ki so bili po večini že okajeni, so se na ves glas začeli smejati. To je trajalo nekaj minut. Potlej se je nekdo dotipal do vrat in prižgal luč. Nekateri gostje, ki so bili že pošteno vinjeni, so začeli kričati:

»Odprite skrinjico! Odprite skrinjico!« Pomočnik se je začel truditi, da bi skrinjico odprl. Takrat so pa gostje tudi opazili, da je magik na lepem izginil. Sredi splošnega smeha so se dalje vztrajali, naj pomočnik skrinjico odpre. Takrat je pa neki mlad poročnik, ki je stal pri vratih, opazil, da so vrata od zunaj zaklenjena. Gostje so se naposled sprevideali, da jih je magik »potegnil« in da se očitno ne misli več vrniti. Postali so nemirni, posebno, ker so vedeli, da so temeljito oropani. Dame so ostale brez svojega

dragocenega nakita, bisernih ovratnic, zaponk itd., gospodje pa brez svojih zlatih ur in svojih denarnic. Magik jih je v nekaj minutah olajšal za premoženje pol milijona rubljev.

Potrebovali so 40 minut, da so vrata odprli. Za gospoda Mihajla Mihajloviča je bila velika malenkost škodo svojim gostom povrniti. Vendar mu je bilo kljub temu neprijetno pri srcu, da se je zadeva odigrala ravno pod njegovo streho. Zato je goste poprosil, naj zadevo ohranijo v največji tajnosti. Gostje so mu to kajpak tudi obljubili. Kljub temu je bila pa zadeva že drugi dan petrogradska javna skrivnost. Še več, zato je izvedela tudi petrogradska policija. Mihajla Mihajloviča so prišli in ga zaslišali. Takrat so tudi ugotovili, da je pravi magik Alkabar tisto noč v resnici ostal v Moskvi, ker je Mihajlo Mihajlovič z brzojavko njegovo gostovanje prekllical. Namesto njega je prišel v hišo neki drug magik, ki je bil v resnici slepar.

Polijski nadzornik Sukov je dobro vedel, da se bo preiskava zanj negativno končala, ker je bila večina gostov iz najvišjih petrogradskih krogov. Kljub temu je pa upal, da bo lepega dne vendar prišel skrivnost do dna. V časopisih je dal objaviti notico, v kateri je magika pozval, naj vrne ukradene dragotnine. Ze naslednji dan je prejel zavojček z zlato uro. Ura je bila zavita v časopisni papir. Ko ga je Sukov razvil, ni mogel razumeti, kaj naj to pomeni. Zakaj je neznanec od celotnega plena poslal samo zlato uro?

Dalje prihodnjši

Richard Wagner se ni bal številke 13

Po večini so ljudje zelo praznovrni in se boje predvsem nesrečne številke 13 in petka. Tudi veliki možje se teh predsodkov niso mogli otresti in so navadno vsa velika dela, če je bilo le mogoče, prestavljali na dneve, ki so

Pravi San Pedro Mate čaj

ne vsebuje nikakih škodljivih snovi, Vam ne kradi spanja in zato sijajno nadomešča kavo, ruski čaj in alkohol

Drogerija GREGORIČ, Ljubljana, Prešernova ulica 5

jih šteli med svoje srečne in naklonjene.

Richard Wagner, veliki nemški komponist in pesnik (od 1813—1883), je bil pa eden izmed tistih, ki so številko 13 šteli med svoje najusrečnejše številke.

Rodil se je 1813. Zadnja številka njegovega rojstnega leta je torej 13, prav tako je pa tudi vsota vseh štirih števk 13 (1 + 8 + 1 + 3). Njegovo ime Richard Wagner šteje spet 13 črk, pa tudi svojo muzikalno kariero je začel na 13. v mesecu. Njegovo delo »Tannhauser« so prvič igrali v Parizu 13. marca. Wagner sam je bil prepričan, da bo umrl, ko bo dočrtil svoje 13. delo. Umrl je 13. februarja.

tudi jaz... Nimam poguma dokončati stavka, toda moj plavolas prijatelj mi pravi, ne da bi se dal motiti pri krmilu.

»Ali znaš skrivnost zase ohraniti?«

»To je ena redkih stvari, ki se mi jih posreči ohraniti.«

»Dobro, pojdi torej z menoj!«

Pripelje me do vrat svoje hiše, ustavi voz, ugane motor in nato vstopiva v njegovo stanovanje. Opremljeno je z izbranim okusom: preprostost izdaja bogastvo.

»Kako elegantno pohištvo, preproge, zavese, tapete!«

»Da, v celoti prav prijazno. Toda vse je treba še plačati.«

»Kako?«

»Tapetnik mi zaupa, ker ve, da imam mnogo avtomobilov.«

»Prav ima.«

»Tako je. In dobavitelj avtomobilov mi zaupa, ker vedo, da imam razkošno hišo. Zaupanje deluje avtomatično.«

»Kako praviš?«

»Oprosti trenutek, telefonirati moram.«

Stoji k aparatu, pokliče številko in nekoliko počaka s slušalko pri ušesu.

»Haló! — Oprostite, je tam poslovođa? — A, vi ste! — Dober dan! — Dobro, hvala! — Da, prav zato vam telefoniram. Voz, ki ste mi ga včeraj poslali, teče odlično. Samo malo tresse, a nič posebnega. — Kako pravite? — Ah, da, to se lahko hitro odpravi, seveda. — Toda smešna malenkost me ovira, da voza ne morem kupiti. — Ne morem ga spraviti v garažo. — Kako? — Da bi razširil garažo? — Že, a ne morem, hiša ni moja, imam jo v najemu. Zelo mi je žal, toda... — Ali imate manjši voz, tudi z dvanajstimi cilindri? — Da, razumem, z osmimi. — Druge vrste, toda ogledal si ga bom

Nesrečna številka 42

Mnogo Japoncev se številke 42 prav tako ali pa še bolj boji, kakor se pri nas nekateri boje številke 13. Vzrok za ta strah je popolnoma utemeljen. Beseda »shini«, ki pomeni v besedi številko 42, hkrati pomeni v japonsčini tudi smrt.

Japonci se danes številke 42 tako boje, da jo pri nobeni priložnosti ne imenujejo. Tako so na primer pri oštevilčenju hiš številko 42 kratko in malo izpustili. Tudi v telefonskem imeniku ne najdete telefonske številke, ki bi se začnala ali končala s številko 42.

Usnje iz gobe

Čajna goba je mikroskopsko majhna rastlina. Če jo dodamo oslajenemu čaju, dobi prijetno osvežujoč, kiselkast okus. Zdalj so pa ugotovili, da je ta gobica uporabna celo za izdelavo najfinjših rokavic.

Na Japonskem puste namreč te gobice ostareti. Da dobe močno trdno kožico. Iz te kožice potem izdelujejo najlepše in najfinejše kože za rokavice.

Prve pismonošnje v Italiji

Namesto pismonoš, ki so jih v Italiji poklicali pod orožje, so stopile na njihovo mesto pismonošnje. Dobile so rjavkastorumeni uniformo in za pismonoše značilno čepico s ščitom.

»Postina« opravlja prav tako dobro, kakor njen tovariš, poštno službo, zavedajoč se svoje dolžnosti.

vseeno. Bodite tako prijazni in pošljite po tega! Priporočam sel. Dajte mehaniku račun za bencin in olje: nočem imeti dolgov, tako je moje načelo. — Da, da, brez dvoma imate prav. Znamka je odlična. — Prosim, prosim, nimate za kaj! — Na svideenje! In prosim račun!«

Moj plavolas prijatelj obesi slušalko in mi pravi:

»Si razumel?«

»Ne popolnoma.«

»Vračam avto, s katerim sva se pripeljala. Imel sem ga na poskušnji od včeraj, vozil sem se včeraj in danes in sedaj ga vračam.«

»Razumem! Zadoštujejo ti ostali, ki jih še imaš.«

»Ostali? Saj jih nimam. Vsi so bili le na poskušnji. Preizkušal sem jih dan, dva, zabaval sem se na eleganten način in nato sem jih vrnil iz kakršnega koli vzroka. In tako imam vsake tri dni nov avto. Plačam bencin in olje, pa se obrnem na drugo firmo, na drugega zastopnika in devet mesecev na leto imam najlepše avtomobile, ki si jih moreš misliti. Pozimi pa se vozim z železnico.«

»Toda, ali najdeš vedno koga, ki ti jih zaupa?«

»Na poskušnjo? Vedno. Podjetja in zastopništva so tako številna in vsi bi radi delali kupčije. Seveda, sistem se ne sme zaplesti, kajti potem bi propadel.«

Gledal me je in užival nad mojo osuplostjo, prižgal cigareto in z očitnim užikom parkrat potegnil.

»Veš, ni mi zaman ime Napoleon!«

»Kalin!«

»Ne, dragec! Kalin, to nisem jaz. Jaz sem — Napoleon!«

Kadar kupujete ASPIRIN

tablete, ne pozabite pogledati, da li vsak zavitek in vsaka posamezna tableta nosi „Bayer“ jevo križ, ki ga mora imeti. Namreč Aspirina brez „Bayer“ jevega križa.

Oglas rep. 508 E. št. 7287 od 22. marca 1941.

ŽREČALO naših dni

Za vsak prispevek v tej rubriki plačamo 20 din

Posnemanja vredno

V avtobus, ki je bil nabito poln potnikov, je vstopil mož brez noge, opirajoč se na palico. Sprevodnik je vljudo opozoril potnike, naj odstopijo prostor možu, ki nima noge in ne more stati v gneči. Potniki, ki so bili večinoma mlajši meščani, so godrnjavo odklonili sprevodnikovo opozorilo, češ čemu se vozijo takšni ljudje po avtobusih. Ostali niti bi po njihovem mnenju rajši doma. Prizadeji potnik se je še tesneje oprijel palice in molčal.

Čez čas se je dvignila stara ženica in odstopila svoj sedež, ona se je pa pridružila stoječim potnikom.

Menim, da je ta preprosta kmečka žena s posnemanja vrednim dejanjem dovolj vidno dokazala srčno kulturo in omiko kmečkih in delavskih mater, ki v nešteti primerih zaslužijo, da bi jih posnemali tudi naši inteligenti in meščani. M. L.

Vse prej ko dostojno

Zgodilo se je pred kratkim na eni najpomembnejših ljubljanskih ulic, kjer drži tir cestne železnice tako blizu hodnika, da pogosto obstaja nevarnost za nesrečo. Tisti dan se je na tem ozkem prehodu med hodnikom in tirom cestne železnice, po kateri se je pravkar bližal tramvaj, znašel neki nekoliko slaboumen fant, ki je peljal cizo. Misli je tramvaj, prehiteti in se umakniti dalje od tega ozkega prehoda, a bilo je prepozno. V poslednjem trenutku je cizo z vso silo zgrabil in imel je še toliko priselnosti, da jo je narobe vrgel na hodnik, kjer na srečo ni bilo nobenega pešca. S tem je nesrečo preprečil.

V tistem trenutku se je pa že tudi tramvaj ustavil in razjarjen je skočil iz njega nadzornik cestne železnice. Začel je ubogega fanta obklati s takšnimi izrazi, da smo vsi navzočni, ki nas pa na srečo ni bilo veliko, onemeli. Po pravici povem, da takšnih izrazov še živ dan nisem slišala niti na skrajni mestni periferiji. Preden je imel pa kdo priložnost posredovati, je gospod nadzornik skočil spet nazaj v tramvaj in ukazal: »Vozi!« Ubogi fant se je ves tresel od strahu.

Navzočni smo se spogledali in se ozrli okrog, če morda ni kje v bližini kakšen tujec, ki bi bil priča temu poraznemu prizoru. V. K.

Gostoljubnost

Bilo je lepo nedeljo popoldne in smo se odločili, da pojedemo na izprehod v sosednjo vas. Ko smo pa prišli sredi polja, se je kar na lepem vsula ploha dežja. Zbežali smo k najbližji hiši pod streho.

Ista usoda je doletela družbo, ki je šla pred nami. Ko pridemo pod streho, kjer smo hoteli vedriti, je na lepem zakričala gospa, da jo je pes ugriznil. In res, pes jo je precej pogrizel po nogi. Gospa se je pa tudi tako zelo prestrašila, da ji je postalo slabo. Čez čas se je prikalalo na pragu gospodinja in krikala na nas, zakaj hodimo pod njihovo streho.

Začudil sem se, kako se more najti v takem primeru tako gostoljuben človek. Radoveden sem, če ne bi tudi ona iskala zavetja, če bi jo sredi pota dohitela huda nevihta.

Prisoten

Naš vrt

Dvakratni ali trikratni pridelek na eni gredici

Dobro pognojena in dobro izrabljena gredica nam da lahko večji pridelek, kakor navadno obdelana gredica dvakrat tolikšne velikosti. V tem pogledu se lahko pri naših vrtnarjih še marsičesa uči. Oni namreč niso samo mojstri v gojenju zelenjave, temveč tudi mojstri v razporejanju raznih vrst zelenjadi.

Kajpak ne moremo prav vsega, kar vidimo pri vrtnarjih, slepo posnemati, ker se prav vse v naših domačih vrtnicah ne obnese. Marsikaj nam bo pa le prav prišlo; če hočemo doseči dvakratni ali trikratni pridelek na isti gredici, morajo biti kajpak zemlja že dobro prenojena, pa še moramo sproti dodajati gnoj.

Kdor na primer poseje čebulo, ne potrebuje nobene posebne gredice za luk, ker lahko posejemo semena čebule in luka na isto gredico. Sprva si sadike niso v napoto, pozneje pa presadimo sadike luka na novo gredico. Na tej gredici smo med tem časom že trikrat pridelali krešo ali enkrat drobnijak.

Pri sajenju korenja ne smemo pozabiti hkrati posejati solato za sadike in redkvice. Mlada setev zaradi tega ne bo nič trpela, pozneje pa solato in redkvico popkamo in presadimo, tako da se sadike korenja lahko nemoteno razvijajo. Tako smo dobili spet prostor za novo vrsto zelenjave.

Tam, kjer smo ob robu gredice v eni ali dveh vrstah posejali nizki ali srednjevisoki grah, posadimo sadike kumar. Kumare se sprva v polsenci bolje razvijajo kakor na soncu, pozneje pa grah tako obrememo in naredimo prostor kumar, da se razrastejo.

Zgodnje zelje — svetlo in modro zelje in kodrasti ohrovt — preneso v svojem prvem razvoju sadike glavnate solate in berivke ali pa sadike pese, ohrovta ali poznega kodrastega ohrovta.

Če gojite kumare v pokriti gredi, ne pozabite ob straneh posaditi eno ali dve vrsti kolerabe, ki bodo tako izpraznile svoj prostor preden se bodo kumare bolj razkošatile in ki se glede na toploto izvrstno ujemajo s kumarami. Največ možnosti medsebojnega sajenja daje glavnata solata, ki jo lahko sadimo zdaj kot glavno kulturo, zdaj kot stransko. Če je glavnata solata, ki smo jo najprej posadili, že nasploh razvita, lahko vmes posejemo redkvico. Med solato je redkev vse bolj varna pred bolhačem, ker je tam zemlja zmerom vlažna in kakor vemo, uspeva redkev v vlažni in senčnati zemlji kar najbolje.

Posebno primerna zelenjadna zvrst med polrazvito glavnato solato je cvetača, ki jo lahko nasadimo na 1,20 m široki gredici v treh vzporednih vrstah. Prav tako kakor redkev tudi cvetačo ogroža bolhač in prav tako kakor redkev, jo doraščajoča solata dobro ščiti.

Ko ob koncu maja sadimo gomoljčaste zelenove sadike, morajo biti te sadike druga od druge vsaj 40 cm oddaljene. Vendar preteče več tednov dotlej, da potrebuje zelena ves ta prostor zase. Prav mi mogrede lahko pridelamo na isti gredici še redkev ali glavnato solato, ne da bi s tem škodovali zeleni. Med glavnato solato lahko zasadimo tudi luk, ki se potem, ko smo izkopali solato, razraste po vsej gredici.

Dobro je, če grédo, kjer gojimo paradižnike, zasadimo še s kakšnim vmesnim nasadom, zlasti če je zemlja preveč pognojena z dušikom. Ta vmesni pridelek ovira prenapeto rast paradižnikov, ki pri bohotni rasti ne obrode. Poleg solate, pora in redkvice priporočajo za to posebno kolerabe.

Za redkvico vse leto ne bomo potrebovali posebne gredice, kajti to bi bila že kar potrata. Redkvico lahko zmerom zasejemo ob robih gredic. Kdor goji beluš, bo dobil po zasipanju ob vznožju grebenov kaj primeren prostor za posaditev čebulčka.

Hkrati s tem načinom medsebojnega sajenja in posejanja priporočajo še nekatere, vendar vsi niso primerni in koristni. Tudi tu je vsako pretiravanje škodljivo. Če dve zelenjavni vrsti ob nepravem času posadimo ali posejemo drugo k drugo, ali pa če izberemo rastline, ki se ne preneso dobro, smo lahko prepričani, da bosta obe slabo obradili ali se pa uničili druga drugo.

Če pa znamo pravilno medsebojno saditi in sejati, in sicer na dobro urejani in pognojeni prsti, bo naš letni pridelek dvakrat do trikrat večji od siceršnjega. To bo lepo plačilo za tisto nekaj dela s presajanjem, ki ga bomo imeli ob tem načinu gojenja zelenjave.

F. G.

Finančni minister v skupnem domu

Kakšen raj bi bilo življenje dveh ljubečih se ljudi, če bi človek živel od ljubezni in vode! V to harmonijo se pa prava prozaična resničnost v obliki denarja, ki ureja občutljivo ravnotežje družinskega proračuna... In prav to ravnotežje je zelo labilno v mladih, neizkušenih zakonih.

V vsakdanjem, ponavljajočem se življenju, dosežemo v vseh denarnih problemih nekakšno rutino, ki z njo rešujemo denarna vprašanja. Ta rutina ima nekaj temeljnih praktičnih pravil. Na primer: nevarno je porabiti ta mesec več denarja kakor prejšnji mesec. Izogniti se je treba velikim računom, ali pa že nekaj mesecev poprej hraniti denar zanje. Denar je treba razdeliti sorazmerno za ves mesec, tako da ne živíš ob koncu meseca že na račun druge mesečne plače.

Kako se boste izognili mučnim prizorom, težkim mislim in slabi volji, v katero vas privedejo slabo rešena ali nerešena denarna vprašanja? Z odkritostjo proti sebi, in sicer v začetku meseca, ko dobite vi ali vaš mož plačo ali ko dobita plačo oba z možem. Človek, ki živi v udobju in ki mu ni treba gledati na vsak dinar, si ne more predstavljati, kako pereča je ureditev pravičnega proračuna za ljudi, ki so vezani na redne, toda skromne mesečne dohodke.

Takoj ob začetku meseca sestavite proračun. To je težak trenutek, ko se boste morali s svinčnikom v roki odpovedati že vnaprej marsikateri tih želji. In vendar je to nujno potrebno, če se hočete izogniti še večjim zadregam in denarnim skrbem. Pri sestavljanju proračuna naj bo človek za spremembo črnogled, ne pa optimist. Postavke za izdatke zaokrožite zmerom navzgor, da ne boste pozneje razočarani. Tisti, ki se noče odpovedati svojim željam z izgovorom, da se bo že kako uredilo, si

jem mišljenja o svojem drugu; to mišljenje je nekako takšno: jaz edini vem, kako težko je življenje, koliko skrbi imam z denarjem, zatoorej smem ravnati s svojim drugom kakor z velikim otrokom, ki se na te probleme itak ne razume. Na ta način nastaja v zakonu vladateljnost, ki je nevarna v še tako mladih poganskih.

Kako neprijetno je, če mora tisti, ki ne razpolaga z denarjem, v vseh, še tako drobnih željah, popustiti svojemu zakonskemu drugu. In tako se zgodi, da ti pobarvajo sobo z barvo, ki je tvojemu možu silno povšeči, v tebi pa vzbuja grozo. Ali pa: namesto, da bi žena po moževi želji kupila za nedeljski izlet redkvice, kupi češnje, ker njej bolj taknejo. Če imate skupno gospodinjstvo, toda če vodite vi gospodarstvo, se izogibajte takšnih vladateljskih skušnjav in dobrobit zakonski harmoniji.

Nekateri ljudje imajo glede proračuna in svoje plače napačno miselnost sploh. Prepričani so, da zaslužijo 25% premalo in da potrebujejo za 25% višji življenjski standard. In ne da bi se zavedali, kako nevarno je to, prično tako živeti, kakor bi že imeli toliko plače več. Če si prepričana, da živíš preblabo, stisni zobe in delaj, da boš zaslužila več, živi pa tako, kakor bi imel za zdaj 25% dohodkov premalo. Če boš storila tako, se boš izognila denarnim skrbem in živela s svojim možem v zadovoljnim zakonu! Saška

Naša kuhinja

KAJ BO TA TEDEN NA MIZI?

Četrtek: Zelenjavna juha, pražen riž, solata, palačinke iz koruzne moke. Zvečer: Krompirjev guljaž.

Petek: Cvetačna juha, makaronova potica, solata iz rabarbre. Zvečer: Pražene, kompot.

Sobota: Mornarska juha, dušena govedina, vodni cmočki. Zvečer: Ocvrte češnje.

Nedelja: Domači zajec v papriki, zabeljeni beluš, kompot. Zvečer: Liptavski fižol, čaj.

Ponedeljek: Paradižnikova juha z rižem, kolerabice, krompirjev pire. Zvečer: Lovska pečenka, solata.

Torek: Grahova juha, zabeljeni široki rezanci, solata, kompot. Zvečer: Koruzni žganci, mleko.

Sreda: Goveja juha z zdrobovimi žličniki, dušen ohrovt, krompir v kosih, solata. Zvečer: Ričet.

Pojasnila:

'Palačinke iz koruzne moke: Iz 4 do 6 žlic koruzne moke, pol litra vode ali mleka, ščepta soli, 2 celih jajc in noževke konice kuhinjske sode zamesimo testo. Ko postane testo dovolj gosto, pečemo palačinke na isti način kakor iz navadne bele moke. Palačinke

Dva moderna klobuka, ki ju je ustvarila neka milanska modna hiša. Gornji je zelo modern, velik klobuk, ki s svojo sestavo rdeče in črne barve učinkuje preprosto, a vendar slikovito. Spodnji klobuček je ustvarjen za mlada dekleta in je imitacija mornarske čepice.

Prikupen spomladanski model: njegova posebnost je izredno posrečena sestava barv in tvoriv. Originalno progasta in visoko zaprta obleka je kakor nalašč prava podlaga k precej odprtemu spomladanskemu, odnosno poletnemu plašču. Temeljna barva obleke in plašča je ista, le proge so v živih modernih kontrastnih barvah.

ke namažemo z marmelado, jih zavijemo in potresemo s sladkorjem.

'Domači zajec v papriki: Zajca zrežemo na kose. Kose osolimo in jih vzemo na razbeljeno mast, da se nekoliko prepražijo. Posebej pražimo na masti ali slanini sesekljano čebulo. Žlico paprike, zalijemo po potrebi z juho ali vodo in dušimo v tem zajcu. Ko je zajec mehak, mu pridenemo omaki kisle smetane, v kateri izvrkljamo žlico moke in vse skupaj dobro prevremo. K zajcu se dobro podajo žličniki, pražen riž ali rezanci.

'Liptavski fižol: Za dve pesti kuhane fižole pretlačimo skozi sito. Polijemo jo z oljem in nekaj kapljicami kisa. Potem dodamo dobro sesekljanih kislil kumaric, kumine, sladke paprike in po okusu kaper in sardel. Ko vse to dobro premešamo, dodamo žlico gorčice. Liptavski fižol je zelo dober, poceni in pripraven za izlete.

'Lovska pečenka: Četrte kile govedine in četrte kile svinjine zmeljemo v mesnem stroju. Pridenemo na masti prepraženo čebulo, zelen petršilj, sol, poper in eno jajce. V mleko namočimo kruhovih drobtin, jih odcedimo in pridenemo ostali zmesi. Iz zmesi izoblikujemo podolgasto struco, jo premažemo z beljakom in potresemo z moko. Struco pečemo v zmerno vroči pečici. Ko je pečena, odlijemo nekaj masti, pridenemo pa kislo smetano, nekaj juhe ali vode in prevremo. Pečenko zrežemo na rezine, polijemo s sokom in denemo na mizo s krompirjevo solato, žličniki in podobno.

ZDRAVJE IZ RASTLINSKIH SOKOV

Ljudje uživajo razna umetna zdravila za vse mogoče bolezni, ker so prepričani, da bodo tako prej ozdraveli, kakor če bi iskali pomoči pri naravi sami. Ta način je pa napačen.

Edina in najkrajša pot ozdravljenja in moči je zmerom le v naravi. Narava je najboljša pomočnica bolnih in zdravih. Najboljša zdravila bi nam zmerom morala biti rastlinski sokovi.

Ali slabo spite? Morda vas pogosto glava boli, ali ste pa večkrat živčni? Morda imate srčno napako, ali vas pa večkrat boli želodec? Za vse te bolezni, ki so v življenju najpogostnejše in je vse vaše razpoloženje in delazmožnost odvisna od njih, najdete zdravila v naravi.

Če ste živčni, vzemite iz vsemožne naravne lekarne sok sv. Janeza rože (Hypericum perforatum), ki pomirja živce. Če boleate za nervoza srca pa soku sv. Janeza rože dodajte sok rmana. Rman vsebuje precej kalija, preprečuje pritisk krvi v glavo ali proti srcu, poleg tega je tudi lahko odvajalo.

Pri splošni živčni izčrpanosti vam priporočamo sv. Janeza rožo s čebulo. Čebula ni po krivem med ljudstvom znana kot zdravilo za vse mogoče bolezni. Zaradi fosforja, ki ga vsebuje, je namreč skoraj nepogrešljivo zdravilo za živčevje, prav tako zdravimo z njo tudi astmo, bronhitis, sladkorno bolezen, glavobol in pomanjkanje teka.

Če vas pogosto glava boli in so temu vzrok živci, potem vzemite rožo sv. Janeza skupaj s česnom. Česen vpliva ugodno na črevesje, želodec in čisti kri. Česen krepi vse prebavne

organe, preprečuje, da bi se v telesu nabirali nepotrebni strupi, visok pritisk krvi preneha, omotica mine in glava vas neha bloeti. Pomlajevanje s česnom so ugotovili tudi že zdravniki. Da so vzhodnjaki tako zdravi in učakajo navadno tako visoko starost, se imajo zahvaliti samo česnu.

Človek se samo toliko časa počuti zdravega in krepkega, dokler ima redno prebavo. Najboljše zdravilo za redno prebavo in bolečine v želodcu je sok enciana, pomešan s česnom in pelinom. Težko bi dobili bolnika na želodcu, ki bi mu — seveda če se pravočasno začne zdraviti — encian in pelin ne pomagala, da bi naposled popolnoma ozdravel.

Tudi proti gripi ima narava svoje zdravilo v mešanici sokov iz preslice, terpotca, pelina in rmana. Preslica je edina rastlina, ki vsebuje zelo veliko kremenčaste kisline. Naša pljuča pa potrebujejo prav to kislino, če hočejo ostati zdrava in odporna za razne strupe.

Na tisoče in tisoče ljudi je danes samo zaradi nepravilne prehrane slabokrvnih. Takšni ljudje se zmerom počutijo slabotne, zmerom so nasajeni, nezmožni pravega dela in bleedi. Toda tudi proti tej bolezni ima narava svoje zanesljivo zdravilo. Takšnim ljudem najbolj pomaga špinaca, korenje, koprija in pesa. Špinaca vsebuje klorofil, železo, fosfor, klor, sladkor, maščobe, torej snovi, ki sestavljajo rdeča krvna telesa. Znano je, da je korenje pri nekaterih narodih zelo upoštevano. Korenjen pomlajuje, ureja prebavo in dela tek. Tudi za čiščenje krvi je korenje idealno zdravilo, prav tako čisti kri tudi pesa in regrat.

Zelo nevaren utegne biti za marsikoga tudi prehlad. Posebno spomladi in jeseni za posledicami prehlada umre nešteto ljudi. Kdor kašlja in je nahoden, naj si skuha na vročem mleku lapuh in ga pije (lahko ga uživa tudi z medom). Lapuh ublaži celo kar najhujši in najtrdovratnejši kašelj.

Kdor hoče biti zdrav in zdrav tudi ostati, mora od časa do časa napraviti tako imenovano očistevalno kuro. Pomlad je najprimernejši čas zanjo. Idealen pripomoček za čiščenje krvi in telesa je kumaričin sok, ki očisti polt, ugodno vpliva na delovanje pljuč, črevesja in želodca. Kumaričin sok je notranji in zunanji lepotni pripomoček. Če si z njim umivamo obraz, izginejo pege in majhni nedostaki polti, koža pa postane sveža in mladostna. Kumaričin sok pomlajuje, nas krepi in je hkrati tudi odlično sredstvo za shujševalno kuro.

Rastlinski sokovi so zgoščene naravne moči! Z njihovo pomočjo bi človeštvo lahko doseglo presenetljive uspehe v zdravilstvu. Na svetu ni laboratorija, ki bi mogel tako dovršeno pripraviti vse zdravilne snovi, kakor je to napravila mati narava v svojem vsemožnem neskončnem vrtu rož.

Monogrami — entel — ažur
gumbnice — gumbi — plisc
fino in hitro izvrši

Matek & Mikeš

LIJUBLJANA, Frančiškanska ulica
nasproti Uniona

Vezenje perila, predtisk ženskih
ročnih del

Slamnat čevlji - nova moda?

V prvih pomladnih dneh so prebivalci velemest lahko opazovali moderne ženske, ki so se pokazale na mestnih ulicah s slamnatimi čevlji. Ta novost je izzvala tolikšno zanimanje, kakor pred nekaj leti čevlji z lesenimi podplati.

Slamnat čevlji v bistvu ni novotarija ali moderna muha nekaterih žensk. Takšne čevlje so že pred sto leti nosili Japonci, samo da je bila slama iz riževih bilk. Kakšen pomen imajo še danes na Japonskem slamnate čevlje, se jasno vidi iz članka in slike nekoga japonskega časopisa. V njem je bila slika velikankega slamanatega čevlja, ki so ga kot posebno dragoceno darilo bogovom obesili v nekem japonskem svetišču.

Tudi v Nemčiji slamnati čevlji niso nič novega. Znano je, da so kmetje iz Schwarzwalda že od nekdaj doma izdelovali slamnate podplate. Slamnat čevlji oziroma copate nosijo še danes ljudje v kopalnicah. Pozimi, v najhujšem mrazu, pa nosijo takšne čevlje povrh navadnih prodajalke na trgih in raznašalci časopisov. Slama je namreč slab prevodnik toplote in je zato za zimski čas idealna vrhnja obutev.

Večkrat so takšne slamnate čevlje izdelovali kaznjenci po zaporih in si z delom krajšali čas. Seveda so bili pa ti čevlji navadno okorni za nošnjo in posebno za nežni spol neprimerni.

Danes so ljudje s spretnimi rokami tudi tem čevljem dali lepo obliko, tako da bi jih prav lahko nosili tudi na cesti. Zal pa ne moremo upati, da bi se ta nošnja razširila. Ti čevlji bi bili namreč kljub temu, da so samo slamnati — predragi.

Rabarbara v kuhinji

Rabarbara je prva spomladanska rastlina, ki se je gospodinja na moč razvesele. Iz njenega rožnatnega stebelca lahko vsaka gospodinja z majhnimi stroški pripravi najboljše pijačo, marmelado ali narastek.

Spomladi so rabarbarna stebelca vsa lepo rožnata, listi so rumenkasti, poleti postanejo pa njena stebelca temno rdeča, listi pa temnozeleni. Vrttemordecja, listi pa temnozeleni. Vrttemordecja, listi pa temnozeleni. Vrttemordecja, listi pa temnozeleni.

Prav tako lahko kuhate rabarbarin odcetek, lahko napravite tudi rabarbarin narastek. Vzemite 75 dkg olupljene in narezane rabarbare, 20 dkg sladkorja, pol kile moka, in zavrite vaniljevega sladkora. Umto, na kose zrezano rabarbaro, najprej potresite s sladkorjem, nato jo pustite stati čez noč. Naslednji dan zmešajte te kosčke s preostalim sladkorjem in moko in vse skupaj spečite v pekači za torte.

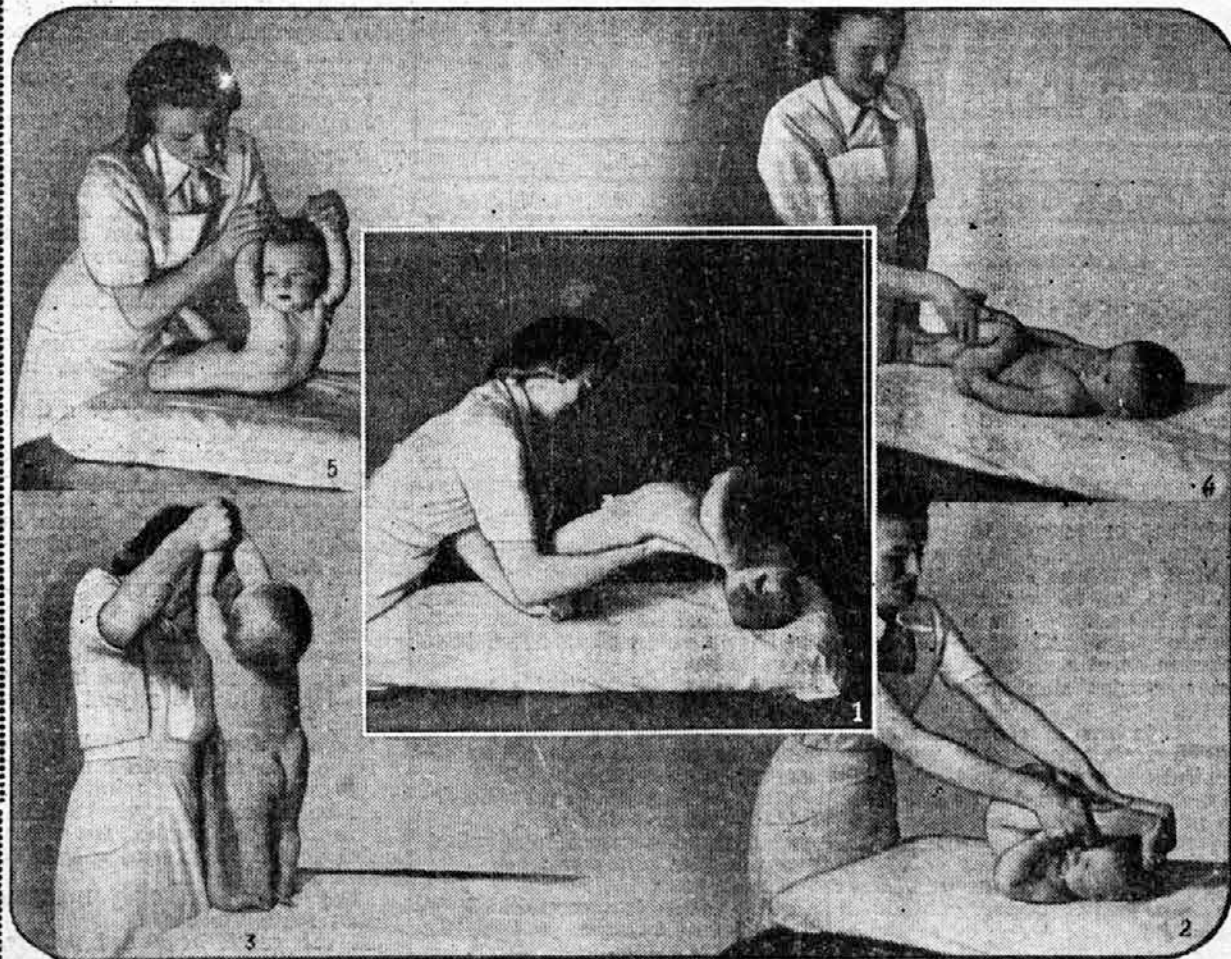
Otroci so takšni, kakršne jih človek vidi s svojim kritičnim očesom. Če jih gleda človek, ki jih razume in jim ne

Otroci v očeh odraslih

Otroci so takšni, kakršne jih človek vidi s svojim kritičnim očesom. Če jih gleda človek, ki jih razume in jim ne

Otroci so takšni, kakršne jih človek vidi s svojim kritičnim očesom. Če jih gleda človek, ki jih razume in jim ne

Praktičen nasvet

Petrček telovadi

Ali poznate Petrčka? Če zahajate v Tivoli takole zgodaj popoldne, ko se zbero mlade mamice s svojim pridelnim, ga boste spoznali po energičnem vedenju, ki ga kaže vsem mamičinim svarilom na kljub in pa po srečnem smehljaju, ki se ji razlije po obrazu vselej, kadar pogleda svojega ljubljenečka. Meni so predstavili Petrčka, ki je imel komaj dva dni — da dva dni in natanko šest ur — zato sva že stara znanca.

»Ali sploh veš, kako zna naš knofec telovaditi?« me je ondan vprašala Petrčkova mama. Ko je videla moj nejevolni obraz, je nadaljevala: »Pridi jutri proti večeru, ko ga bom kopala, pa boš videla.«

Ker sem prijateljica telovadbe — posebno kadar drugi telovadijo — in ker mladi mamiči ne smejo odreči povabila, sem držala besedo in prišla v vas k Petrčku. Čakal me je že, zleknejen na trdi blazini in poredno mi mežikajoč z velikimi otroškimi očmi.

1. »Čakaj, boš videla, kako ti naredi most.« je vsa srečna zažvrgolela mati, porinila desnico pod Petrčkov hrbtiček in z levico nožice trdno pritiskala k tlom. Mali se je res tako lepo popel, da sem mu bila kar nevoščljiva za tako izvrsten most... Kako dolgo je že, kar ga nisem več vabila... Moram pa res poskusiti, ali ga še naredim. »Ali pa mali ne bo dobil vrtrega hrbtička, ko ga tako kriviš?« sem bolj za šalo kakor zares vprašala prijateljico.

2. »Beži no, kje pa,« se je vzburila nadobudna mati, »zato bova zdaj va-

dila vajo, ki je tej prav nasprotna in ki posebno jači nožice. Vidiš takole,« in že ga spusti na hrbtiček in mu potisne nožice čez glavo.

3. »In stati mora kajpak tudi znati.« vneto nadaljuje. In že postavi Petrčka na noge, z levico pritiskajoč nožice na blazino, z desnico ga pa potisni dvigajoč, da se čisto vlečne. Kako ti ta knofec sodeluje, kar vidiš, kako se mu napenjajo mišice na nožicah. Očitno mu je takšna telovadba v zabavo.

4. Zdaj pa spet na hrbtiček in k tisti vaji, ki mu je pač najbolj po godu: Petrček vozi kolo. Mamica prime Petrčka za nožice in ga dvigne z glavo navzdol, da niha kakor nihalo. Uh, tole je pa menda kar nevarno. Mene že ne bi pridobila za takšno zadevo, rajši trdno stojim na svojih nogah.

5. Ušela sem se, misleč, da je to zaključna točka. Ne, krona vsega je vaja na trebuščku. Mamica položi Petrčka na blazino in ga prav počasi prav previdno, držeč ga čvrsto za obe ročici, upogne nazaj. »Hu, saj mu boš hrbtenico zlomila.« jo pograjam in v tistem trenutku odpustim Petrčku celo to, da me je bil poženo, ko sem se prišla pokazat v novem spomladan-

skem plašču. »Ali se ne bojiš, da bi mu škodovalo?«

»Kaj še? Poglej, če ravnaš počasi in paziš, da držiš ročice tik glave in vzporedno, in da jih ne upogneš daleč do ušes, je malemu falotu takšna vaja samo v zabavo.« se hvali mlada mati. In menda ima prav. Kakor hitro se Petrček spet svobodno giblje, je toliko višja in smeja, da moram priznati mamiči, da takšna telovadba res spodbudno vpliva na njenega ljubljenečka.

»Vse lepo in prav,« ji pravim, »toda jaz bi si ne upala.«

»Vidiš, to je pa stvar vaje. Tudi jaz ne bi kar tako tjavdan šarila z malim, toda učila sem se telovadbe pri nekem ortopedu. Ko je bilo Petrčku 6 mesecev, sem po malem pričela. Tega je zdaj štiri mesece, pa ga pogledaj, kakšen junak je!«

»Ali imaš pa tudi dovolj časa in potrpljenja za takšno redno telovadbo?« si drznem vprašati, misleč na svoje dobre načrte, ki ostanejo žal res zmerom samo načrti.

»Seveda.« mi odločno odgovori prijateljica — in kar malo jo zavidam za to voljo — »ne moreš si predstavljati, kakšen užitek imaš, ko vidiš, kako se otrok lepo razvija in kako mu takšno gibanje koristi.«

Pozneje, ko sem premišljevala in v spominu obujala Petrčkovo telovadbo, sem ji morala pritrčiti, da ima prav. In še sem si dejala: Da, vidiš, če bi ne bila ti tako lena in če ne bi za nekaj desetletij prepoznala priromala na svet, bi se ti to ne zdelo prav nič nenavadno in bi sama že od mladih nog — od šestih mesecev dalje — takole telovadila in uspevala kakor naš Petrček.

Porabni nasveti

Volnene stvari, lahko peremo tudi brez mila. Volnene obleke, nogavice, rokavice in podobno operemo takole: 15 gr bršljanovega listja operemo in ga kuhamo v enem litru vode 5 minut. Vodo odcedimo in v njej peremo. Oprane reči splakujemo v čisti vodi in jih sušimo tako kakor volnene stvari. Proler in jopice položimo na mizo ali na desko, da se ne raztegnejo.

Ne zametujte vrvice, s katero vam trgovec zaveže zavojčke! Z njo lahko zavežete nove zavojčke, iz nje pa lahko naredite tudi druge koristne reči za dom. Izberite vrvice enake debeline in barve in nakvačkajte razne podstavke za steklenice za vodo ali vino. Prav tako lahko naredite iz vrvice majhne krpe, s katerimi prijemljete vroče lonce in drugo posodo.

Kopalne kadi, umivalnike in druge stvari lahko lepo umijemo s časopisnim papirjem, ki ga preje namočimo v terpentini.

Nadaljevanje iz 5. stolpca
mo trdnjavo in lova, je vendar njegov kralj brez prave zaštite: Kf7, 8. Dd5+Kf6 (Kg7, 9. Dxb7+ in f5), 9. g4-g5 in kralj bo hitro podlegel.

REŠITEV PROBLEMA ŠT. 119:
1. Dc4, Lb3. 2. Df1.

ŠAH

Urejuje A. Preinfalk

Holandska obramba

Kan - Konstantinopoljski
Leningrad 1937.

1. Sf3, e6; 2. d4, f5; 3. g3, Sf6; 4. Lg2, Le7; 5. 0-0, 0-0; 6. e4, d5. [Crni se je določil za stonevall sistem, ki postavi temeljna kamna na d5 in f5 (za bele na d4 in f4), ter ju podpre z e6, e6; tako si zgradi trdno zgradbo, ki ji je težko priti do živega. Če na eni strani prepušča belemu polje e5, se sam zato vsidra na e4; večje težave ima edino s »slabim« borem na e8, ki mu lastni kmetje jemljejo svobodo. Naloga belega je predvsem, da po pripravi izvede e2-e4 in razbije kameniti zid. — Drugi način je e6... d6 pripraviti prodor e5.]

7. Se3, e8. [To je prav, ne pa d4? 8. Se5.] 8. Lf4 [beli si najprej zagotovi točko e5]. De8 [značilen manever dame, da po potrebi skoči na kraljevo krilo, kjer se navadno obeta napad na belega kralja]. 9. e5.

Za tako potezo, ki na eni strani blokira nasprotnika, na drugi strani pa ustali nasprotnikovo središče, se je navadno zelo težko odločiti, saj se šele po daljšem času pokaže, če je bila utemeljena. Čeprav beli izpolnjuje pogoj, ker popolnoma obvlada točko e5, se vseeno zdi, da bi bila primernejša dejavnost v osredju s Se5, f3 in e4.

Se4. 10. Dc2, Sbd7; 11. Se5, Lf6; 12. Sxe4, fe4; 13. Ta4? [Beli v kritičnem trenutku dopusti, da mu nasprotnik razbije blokado; neodločljivo je bilo: 13. Sxd7, Lxd7, 14. Ld6, Le7 (Tf7, 15. Dc3). 15. Lxe7, Dxe7; 16. f3! ef17. ef1. — Trinajsta številka je tu res nesrečo prinesla.] Sxe5, 14. de5 [ali 14. Lxe5, Lxe5, 15. de, Dc7, 16. Dc3, Tf5 in dobri kmetaj]. g5! [tole je utegnil beli prebrati]. 15. Le3, Lxe5; 16. Lxg5, Dg6; 17. Le3, Lg7 [črno središče je zdaj silno nevarno]. 18. Db3, e5; 19. f3, ef3; 20. ef3, Tf7; 21. Da3, Le6; 22. Tf2, a6; 23. Da4, Ta4; 24. Le1, d4.

Po pripravi se kmetje spet grozeče premaknejo. 25. Td1, Ld5; 26. b4. [Beli je v stiski, ni pa prav, da prepušča polje c4 brez boja] h5! 27. Dd1, h4; 28. g4, Le4; 29. Te1, Ld5; 30. Tef1, Le4 [črni pridobiva čas, da natančno zračuna odločilno kombinacijo]. 31. Te1, e4! 32. Txe4 [Kaj naj bi beli drugega igrali?]. Dxe4! 33. fe4, Txf2; 34. e5, Lxe5.

35. De1, h3! Ta vmesna poteza uniči belemu vse nade. 36. Dxf2, Lxh2+ 37. Kxh2, Txf2. 38. Kxh3, d3. Beli se je vdal.

Propadla obramba

Ta pozicija je iz neke partije, igrane na mednarodnem turnirju v Trstu 1. 1923. Prve tri nagrade so tedaj po vrsti osvojili P. Johner, Canal in Yates.

Črna pozicija prav za prav ni oslajljena, pač pa premalo branjena. Nekatera polja, zlasti okrog rohade in na 7. vrsti, so pod silnim sovražnim ognjem. Kot nešteto, mu samo ena poteza manjka, da bi se otesel najhujšega; s Tac8 bi namreč prisilil k umiku Dc3, najnevarnejšo nasprotnikovo težko baterijo.

Beli vojščaki so zavzeli idealne položaje in v tem trenutku razvijajo največjo dejavnost. To je usodni čas najvažnejše odločitve, ko je vsako obnavljanje škodljivo. Beli se je zato pravilno odločil, da bo brezobzirno naskočil sovražnega kralja v trdnjavi.

1. Sh6+!! g6. [V črnem taboru zaveza nevarna razpoka, skozi katero hoče sovrag vdreti. — Napad 1. Txe8, Txe8, 2. Sxg7, ki črni ugodno odbli z d4.]

2. Lxg6; d4 [drugače se ne da zamašiti strahovita zev na veliki diagonal; Lg7 pride s Txe8+ takoj ob podpori]. 3. Lxf7+, Kxf7 [Preč s vsiljivcem! Čakanje s Kg7 ne bi rešilo, pač pa podalo izbiro med dvema variantama: 4. Dd3, Kxf7 preide s 5. Dc4+ v našo igro, 4... Sf6. 5. Lc4 pa tudi ustvari nevzdržen položaj n. pr. Td6, (Kh8, 6. Te6, Td6, 7. Txd6, Dxd6, 8. Dxd4, Dxd4 9. Lxd4 in Te1). 6. f5 Te6 itd.]

4. Dc4+, Kf6, 5. Txe8! [Trdnjava d8 je preobremenjena, pa v takih primerih vedno škoda nastane]. Txe8, 6. Lxd4+, Dxd4, 7. Dxd4+ in črni je razvil belo zastavo. Čeprav ima za da-

Nadaljevanje v 4. stolpcu spodaj

MATERINA SLIKA

* IZ FRANCOŠČINE PREVEDLA K. N. *

19. nadaljevanje

Kaj se neki godi v srcu tega triletnega otroka? Kdo bi vedel razodeti skrivnost, ki oklepa to drobno srce?

Mladi oče se je vpraševal, ali njegov sinko sluti kakšno zvezo med lordom Blackenfieldom in njim, ki se mu je predstavil kot njegov oče. Ali je že sploh toliko razumem, da bi to vedel? Ali mu ni Mrs. Berryjeva nikoli nič omenila, kako se piše in čigav je.

In ob tej otroški trmoglavosti, ki ji ni vedel vzroka, je začutil, da je brez moči. Zato je vprašal dalje:

»Zakaj pa lord Blackenfield ne dovoli, da bi koga poljubil?«

In v njegovo veliko začudenje, je mladek dejal nekaj, kar se nikar ni ujemalo z njegovo otroškostjo in kar se je zdelo kakor pesmica, ki se je bil naučil na izustu:

»Lord Blackenfield ne dovoli... Pravi... Mik ne sme biti... sentimental.«

Tujka, in celo tako dolga tujka, je zazvenela iz otroških ust groteskno, posebno, ker se je videlo, da se mali pomišlja, ali jo je izgovoril prav in da se je vobče ni mogel takoj domisliti.

Harry je padel iz enega začudenja v drugo. Ob poslednjem stavku se je ves presenečen nagnil k svojemu malčku in ga vprašal:

»Hm? Kaj pa govoriš, mali?«

Otroče se pa ni dalo zmeti. Govoreč se zmerom tako, kakor bi ga kdo naučil kakšno pesmico, je nadaljeval:

»Lord Blackenfield je grdavi... Da... grdavi... Kamen ima...«

»Kamen?«

»Da... kamen... tukajle,« in pokazal je z roko na svoj želodec.

Nekdo je moral reči, da ima lord Blackenfield kamen namesto srca, otrok je pa zamenjal srce z želodcem, tisto o kamnu si je pa dobro zapomnil.

»Lord Blackenfield hoče, da bi imel Mik tudi kamen... kakor on sam. Zato Mik ne sme nikogar poljubiti.«

Mali se je živahno razgovoril in se je že nekoliko otresele svoje plašnosti.

»Kdo je pa to dejal?«

»Lord Blackenfield...«

»Saj to ni res,« je jezen vzkliknil Harry, pričakujoč novih neprijetnih obdolžitvev.

»Oh, da, res je. Mama Berryjeva je povedala!«

Ob tej vztrajni trmoglavosti je Harry, ki ni bil vajen tako neupogljivega ugovaranja, prebledel. Pošteno se je razjezil zaradi te obdolžitve, ki ji ni mogel uganiti pravega vzroka.

Tedaj se je pa na lepem zganil, kajti spomnil se je nečesa, kar je učinkovalo na njegovo jezo kakor udarec, ki je zlomil vsak elan.

S strahom se je spomnil, kaj je govoril tedaj, ko sta se z Mrs. Berryjevo vozila v drvečem avtomobilu proti Sunnerju... tedaj ko sta bežala pred Viviano, ki ji je bil ugrabil otroka.

Spomnil se je tistega jutra, ko je bil prepričan, da je konec vsega, konec predvsem njegovega dotadanega življenja. Česa vse ni ni bil tedaj dejal v svoji sveti jezi? Spomnil se je svojega pretiravanja v vseh stvareh... svoje razdiralne blaznosti, ponižujoče in uničujoče ljubosumnosti... svoje svete jeze do Viviane... do njene vznemirljive, dražljive tenkočutnosti... do njene sentimentalne francoske provincijalke!

In ves osramočen se je spomnil drugega za drugim navodil, ki jih je bil tedaj dajal Mihaelovi dojlji.

»Nobenih bedastih ljubkovanj, ki otrokov značaj samo kvarijo... Ne maram, da kdo poljublja mojega sina! Ne sme postati sentimental! Oh, ne, predvsem to ne! Vzgojite ga v hladnega, praktičnega otroka, da bo pozneje mož kakor sem zdaj jaz!«

Sentimentalen?

Da, res je bil rabil prav to besedo. Spomnil se je tega izraza, ker ga je večkrat in s poudarkom zabil vrti Mrs. Berryjevi... In glej prav ta izraz mu je zdaj tako nič hudega ne sluteč vrnil njegov mali, sladki sinek.

Harry je stal mirno kakor k tlom pripravljen.

Kar prevelik spricho triletnega otroka, je pazljivo in nežno ogledoval svojega sinka, čigar srce je hotel izpremeniti v kamen, kakor je mali tako dobesedno povedal. Ves skesan si je pokrtil obraz z ro-

kami, da ne bi videl malega, ki se mu je zdel kakor živ očiček.

Samo ene misli so bili zmožni v tistem trenutku njegovi možgani: kar najhitreje odstraniti otroka, da ga ne bo več videl pred seboj, da ne bo trpel zaradi njegove navzočnosti.

Živčno je pozvonil, potem pa odšel iz salona, ne da bi počakal služabnika, ki je bil že prišel po otroka.

Mali je mirno stal sredi salona in čakal, kaj se bo zgodilo z njim.

»Če želi gospod Mik z menoj, ga bom odpeljal k dojlji,« je ceremonijozno dejal stari služabnik, nežno ogledujoč sina svojega gospodarja.

Mali je brez besede položil svojo ročico v služabnikovo in ubogljivo capljaj poleg njega skozi salon. Ko sta stopila na mračni hodnik, kjer še ni bila prižgana luč, se je plašno stisnil k njemu.

»Ali se bojite, gospod Mik?« je vprašal stari služabnik in v temi je bilo čutiti njegov dobrodušni smehljaj.

»Pst... je tiho zašepetal otrok.

»Lord Blackenfield se je skril v kot!«

Stari sluga je bušnil v smeh in je spodbudno dejal:

»Lord Blackenfield ni hudoben, nič se ga ne bojte!«

Otrok je pa zmajal z glavo, da so se potresli svetli kodrci:

»Da, hudoben je... to vem... ponoči hodi po poredne otroke in jih požre...«

In ves preplašen se je malček ogledoval okrog sebe, prepričan, da ždi nekje v temi lord Blackenfield, ki lahko vsak čas plane nanj in ga požre.

V.

Minilo je nekaj dni, ne da bi Harry hotel sprejeti svojega sina. Prvo srečanje je pustilo v njem tako briček spomin in odprlo stare rane, da se je odločil nekoliko počakati.

Drugi dan je poklical k sebi Mrs. Berryjevo in ji jel izpraševati vest zaradi malčkovega nenavadnega vedenja:

»Kako je mogoče, da otrok ponavlja stavke, ki jih prisvojih treh letih gotovo ne razume? Kako je mogoče, da rabi izraze kakor 'sentimentalen' in podobno? Kdo ga je učil tako bedasto govoriti?«

»Nihče,« je vneto zatrjevala vrla žena. »Nihče ni nikoli govoril o čem takšnem z malim Mickom. Moja dolžnost je pa bila, da sem poučila Tattlie in ljudi na farmi o vaših zahtevah glede vzgoje mladega gospoda Blackenfielda. Morala sem jih pogosto ponoviti, da so si jih zapomnili... Nikoli nisem pomislila, da mali vleče na ušesa in da si utegne celo kaj zapomniti. Zelo mi je nerodno, da sem se motila, lord Blackenfield, kajti moja edina želja je bila in je še zmerom, izvršiti vse tako kakor ste ukazali.«

Razumljivo

»Slišala sem, da je od desetih zakonov, komaj eden res srečen. Ali misliš, da je res tako?«

»Ne vem, doslej sem bil samo trikrat poročen.«

Pametni samec

Star samec: »Nikdar se ne bi poročil z žensko, ki bi bila pametnejša od mene.«

»Zdaj šele razumem, zakaj ste ostali sami.«

Vzoren dolžnik

Upnik: »Ali si morda pozabil, da sem ti pred petimi meseci posodil 500 dinarjev?«

Dolžnik: »Še malo ne. Tisti trenutek spada med najlepše spomine mojega življenja.«

Na policiji

Gospod Kušcar pride na policijo. Prvemu stražniku, ki ga sreča, potoži: »Mojo listino so mi ukradli.«

»Kakšna je pa bila,« ga povpraša stražnik.

»Vitka in zlatolasa,« se odreže Kušcar.

Viludni zdravnik

»Gospod primarij, ali je moja bolezen morda znak staranja?«

»Niti najmanj,« odvrne zdravnik.

»Prej bi bila zakasnela otroška bolezen.«

Razumljiva prepoved

»Zdravnik je moji ženi prepovedal kuhanje.«

»Ali je bolna?«

»Ona ne, ampak jaz.«

Harry ni vedel, kaj naj ji še poredi. Ženica je izpolnjevala svojo dolžnost požrtvovalno, čeprav nekoliko nerodno...

Podvizal se je torej in ji razložil, kako naj odslej vzgaja malega. Za čudo so bila nova pravila bistveno drugačna od starih. Predvsem naj bi gospa Berryjeva Mihaela naučila, da ne bi bil več tako plašen in tako divji.

Nov način vzgoje se pa ni tako hitro obnesel.

Drugo jutro je Mrs. Berryjeva sama pripeljala svojega varovančka, da bi voščil očetu dobro jutro in ga poljubil.

Mali pa ni bil kaj prida voljan, ubogati vzgojiteljico. Zdelo se je, da je spet slabe volje. Jasni obrazek se je zmračil, sinje oči so potemnele od strahu:

»Hej, mali mož,« je prisrčno dejal Harry, »poglej me!«

Mali je pa namesto tega pobesil glavo in tiho zamrmral:

»Bojim se...«

»Oh,« je razočarano vzkliknil oče, »česa neki? Česa se pa bojiš mali Mik?«

V 24 URAH

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zaplestnice itd. Pere, suši, munga in lika domače perilo Parno čisti posteljno perje in puh

tovarna JOS. REICH
LJUBLJANA

»Mik je priden,« je spet zašepetal malček in po glasu si spoznal, da je blizu loka. »Mik ni bil poreden...«

Mrs. Berryjeva je hotela malčku pomagati, da bi povedal, kar misli, toda lord Blackenfield ji je namignil, naj ga pusti, da bo sam izrazil svojo misel do kraja.

»Hej, Mik, kaj se pa zgodi s teboj, če si poreden?« ga je vprašal.

»Mik ni bil poreden, ne smejo ga tepsti,« je vztrajno zatrjeval drobn glasek.

»Tepsti? Kdo naj bi te tepel, norček?« se je začudil Harry.

»Lord Blackenfield,« je odgovoril malček.

»Jaz?«

»Da, Maman Berryjeva je dejala...«

To pot se je Harry ves razburjen obrnil k vzgojiteljici in jo obsul z očitki. Govoril je hlastno in glasno. Proti svoji navadi je jel mahati z rokami, da bi podkrepil svoje očitke.

Tedaj se je zgodilo nekaj nenavadnega: otrok, misleč, da hoče storiti kaj zlega njegovi 'maman', se je vzravnil in skočil prednjo, razkrillil ročice, kakor da bi jo hotel braniti.

In stal je tako pred svojo staro vzgojiteljico, razkoračen, z roči-

cam, prekrizanimi na hrbtu in široko razprtimi očmi od groze. Tako je obstal nem, brez besede.

Harry je začutil, kako ga je nekaj v srcu zbudilo:

V tej držbi, v tem pogledu, ki se ni več umikal njegovemu, v teh velikih sinjih očeh, ki se je v njih zrcalil strah, je spoznal njo, svojo ženo. Spomnil se je je, kako je tisto noč prav s takšnim izrazom v očeh zavračala njegove očitke, trudeč se, da ga ne bi še bolj razburila, hkrati pa ohranjajoč svojo dostojanstvenost.

Ganjen, pretresen v dno srca, je Harry namignil vzgojiteljici, naj odide.

»Pojdite, prosim vas,« je z drhtečim glasom dejal.

Ko je ostal sam z otrokom, se je proti svoji navadi uklonil svojim čustvom, in stopil k Mihaeli, ga objel okrog drobnih ramc in ga odpeljal k oknu, ne da bi pomišljal, da ga s tem še bolj zastraši.

Tam je pokleknil predenj, se zagledal s svojimi očmi v njegove, hoteč polskati izgubljeni pogled njegove matere, ženske, ki mu je samo spomin nanjo po več ko dveh letih ločitve hitreje pognal kri po žilah...

»Moja Viviana... moj mali Mik!«

Kako zelo je bil otrok podoben svoji materi! Pod plavimi kodrci se je bočilo isto jasno, visoko čelo... In te oči! Ta pogled, isti resni, nežni pogled, ki se zanj zdi, da se smehlja sredi solz...

»Moj mali Mik! Moj ljubljani sinko! Moja Viviana!«

Ni več vedel, koga naj pokliče. V njegovi ljubezni sta se zdaj oba stapljala v eno: njegov sinko in njegova žena. Postala sta vse njegovo življenje: dve bitji, ki sta njegovi in ki sta zanj vesoljstvo... Ne vedoč, kaj dela, je nežno pritisnil to drobno otroško telesce k sebi, šepatajoč in boreč se s solzami:

»Moj mali Mik! Moj ljubljani fantiček!«

In z drhtečimi ustnicami je jel poljubljati malo, belo čelo.

Dečko se ni branil, pa tudi ganil ne. Zdelo se je, kakor da ne čuti očetovih ljubkovanj, če jih pa čuti, jih prenaša kot nekaj nepoznane in malone neprijetnega.

Tedaj je Harry naslonil svojo utrujeno, težko glavo na drobno ramico, ki se je zdela vse prešibka za tolikšno težo...

Naslonjen na otroka, kakor se je bil tako pogosto naslanjal na Viviano, je jel Harry tiho ihteti. Malček ga je začudeno gledal, potem pa v nenadnem navalu čustev, ovil svoji ročici okrog njegovega vratu in se stisnil k njemu. In tako sta nekaj trenutkov oba trepetaje obstala...

VI

Od tistega dne lord Blackenfield spet več dni ni mogel videti svojega sinka. Mladi lord od nekdanj maral, da bi mu kdo gledal v dušo...

Ko se je vrnil iz Indije, je znal skriti vse svoje nevšečnosti za krinko zapetosti in visokosti. Na zunaj je bil zdolgočasen, flegmatičen Anglež, sit vsega do grla.

V njegovi duševnosti so se pa godile čudne, dosihmal njeram samemu nepoznane stvari. Spomin na poslednji prizor s sinom je zbuja v njem občutek sramu in ponižanja. Spominjal se je, kako začudeno in plašno so ga gledale

Vzgleden dolžnik

»Če že ne plačate starega muškateca, ki ste ga lani vzeli, pa mi vsaj steklenice vrnite, da vam zanje neka odobrim na račun.«

»O, to bi vam dišalo, ali ne bo nič! Če jih hočete imeti, mi jih plačajte v gotovini. Jaz nimam denarja in ne morem na upanje dajati!«

*

Dolžnik: »Kaj pa spet iščete pri meni?«

Upnik: »Svoj denar.«

Dolžnik: »Prav, če ga najdete, mi povejte!«

Venera

»Poslušajte, možakar! Rekli ste, da mi za dva dinarja na vaš daljnogled pokažete Venero?«

»No, saj sem vam jo pokazal.«

»Tako? Čisto navadno zvezdo ste mi pokazali, vi slepar sleparski!«

Dober jahač

»Ti, včeraj sem te videl, kako si po večni poti drevil na konju. Kam se ti je pa tako mudilo?«

»Dragi moj, konja bi bil vprašal, ne mene.«

Zalostno

»Tukajle berem, da izgine vsako leto najmanj pet tisoč ljudi, ne da bi se kdaj o njih odkrili kako sled. Ali ni to žalostno?«

»Res, posebno če pomislim, da med njimi ni nikoli nobenega mojega upnika.«

Posebno pazite kaj bolnik pije!

Pitje ni le za zdravje človeka zelo važno, temveč tudi za bolnika mnogokrat važnejše od hrane!

Zato pijte Vi in Vaš bolnik čim čišče našo najboljšo mineralno vodo, ki je obenem tudi zdravilna

ono z rdečimi srci

Prospekte in vsa potrebna navodila pošljite gratis in z veseljem!

Uprava zdravilnega kopališča

SLATINA RADENCI

velike otrokove oči, ko se je bil tako spozabil, da je jel ihteti...

Otrokov pogled ga je razneževal, mu prizadejal trpljenje in ga — kdo ve, če ne — tudi obsojal.

In vendar je čutil potrebo, da bi še in še gledal v mali obrazek, ki ga je tako živo spominjal na obraz nje, ki jo je zavrgel. Da, celo pred drugimi ljudmi ni znal več skriti, kako rad je v družbi svojega sina in kako trpi, če ga nekaj dni ne vidi.

Odločil se je naposled, da ga bo sprejel vsako jutro v svoji delovni sobi. In da bi kar najlaže skril svoje ganotje, hkrati pa vili otroku zaupanja, se je domislil nečesa premetenega: igračk.

Vedel je nakupiti veliko množino igračk, kakršnih njegov mali sinko še nikoli ni videl in ki bodo zanesljivo zaposlile njegovo otroško fantazijo in zbudile njegovo zanimanje.

In tako je lepega dne velel, naj pripeljejo malčka v njegovo delovno sobo.

Mihael je to pot prvič stopil v tako veliko sobano, opremljeno z modernim težkim pohištvom iz hrastovine. Desno steno je pokrivala knjižnica, leva je bila pa prazna in samo velik družinski portret jo je krasil. Nekje v kotu — fantičku se je zdelo, da zelo daleč — je sedel tuji mož — Harry.

Lord Blackenfield, skoraj zlek-njen v globoki naslonjač, je otroka pazljivo, toda nevsiljivo opazoval. Na lepem je zagledal, kako se je njegov obrazek razsvetlil. Usteca so se zaokrožila v ljubezniv nasmešek in velike otroške oči so se zableščale od veselja. Mik je bil zagledal igračke!

Instinktivno je stopil korak proti njim. Najbrže je njegovo pozornost predvsem pritegnili gugalni konjček, ki je naščeperjen stal sredi sobe. Ob njem so bile pa nakupičene kajpak še skrivnostne škatle raznih velikosti z neznanimi zakladi, ki jih je bilo treba šele odkriti.

Ves zmeden od tolikšnih čudes je otroček obstal sredi sobe, nem, boječ se česa dotakniti.

Tedaj se je lord Blackenfield zganil. Razkazal je svojemu sinu vse razkošje igračk, ki jih mali hribovček še ni poznal in ki so zato še posebno dražile njegovo domisljijo.

Oče je odprl škatlo in mu pokazal električno železnico s predorji, postajo, miniaturno vasico, podvozi in nadvozi, z električnimi signali in mnogimi ljubimi vagončki. Vendar se otrok za to igračko ni posebno zanimal, očitno je še ni poznal.

Tudi škatlica s kockami, iz katerih lahko po mili volji zgradiš donebnico ali pa Eiffelov stolp, ni pritegnila otrokovega zanimanja. Zoga mu je bila že bolj všeč, toda ko je skočila na mizo med pisalne potrebščine in je Mika zadel za to iz očetovih oči karajoč pogled, se je ni več upal vreti ob tla.

Tisto, kar je pa dečka na prvi mah očaralo, je bila majhna otroška puška z gumijastim nabojem. Mik je ni takoj videl, kakor hitro jo je pa zagledal, jo je navdušeno vzel v roke in sprožil petelina, da je gumijasti izstrelek zletel v rdečo obarvano steno.

Mik se je prisrčno zasmeljal, da je njegov srebrni smeh odmeval po veliki sobani. Fantičku se je poznalo, da je že nekoga videl ravnanj s podobnim orožjem, vsaj tako se je očetu zdelo. In ni se motil.

Mali Mihael je malone pozabil, da ni več sam v sobi. Ponosno držeč puško v rokah se je šel loveč. Pobral je izstrelek, ga vtaknil v cev, pomeril, izstrelil iznova in zakričal na vse grlo:

»Bum! Mrtev je!«

»Kdo je mrtev?« je smehljaje se vprašal lord Blackenfield.

»Fly! Bum! Bum! Zares je mrtev!«

»Kdo je pa ta Fly?« je potrpečljivo vpraševal oče.

»Fly? Ali ne veste? Stari pes... Vidite! Bum! Mrtev je!«

Dalje prihodnj.

11. učna ura Zakoni blaglasnosti

Rekli smo že, da italijanski jezik lahko in gladko teče, ker ima mnogo samoglasnikov in ne pozna kopicenja soglasnikov.

Po drugi strani pa italijanščina tudi stika dveh zaporednih samoglasnikov ne mara in se mu ogne, kjer le more. Zato vidite v italijanskih knjigah toliko apostrofov (opuščajev) — znak, da se je končni samoglasnik umaknil pred začetnim v sledeči besedi in odstopil.

Soglasniške skupine, kakršne so za nas Slovence nekaj vsakdanjega v besedah *vzdramiti, vzvod, zdrsniti, tvrdka, scvreti, strpljiv*, ali za Nemce v besedah *Schiffsmannschaft, Pfennig, Zäpfchen, Pflaster, Piropfen, Verpflegung*, so v italijanščini docela nemogoče.

V nobeni govornici italijanski besedi ne slišite štirih soglasnikov skupaj. Mnogo pa srečate besed s skupinami treh, še več pa seveda dveh soglasnikov, toda samo takšnih, ki jih izgovarjajo ne le ni težavna, ampak je celo blaglasna. Oglejmo si te skupine!

a) Skupine z dvema soglasnikoma:

1. gloria (gl'orja) f slava
prete (pr'ete) m duhovnik
padre m oče
trattoria (trattori-a) f restavracija
frutta f sadje
gridare kričati
atleta (at'lēta) m in f atlet(ka)

2. alto visok
arte f umetnost
lampada (lám...a) f svetilka
canto m pesem, petje
mercato m trg
morbido (mór...) mehak

3. speranza (speranca) f upanje
stazione (stacjone) f postaja
svenire (zvenire) omedleti
despota (déspota) samosilnik (-ca) m in f

b) Skupine s tremi soglasniki:

1. splendore m blesk
strada f cesta, pot
destra (dēstra) f desnica
sinistra f levica
pipistrello netopir
(...strēllo) m

2. instancabile (...ká...) neutrudljiv
perspicacia (...káča) f jasen pogled

3. altro drugi
sempre (sēmpre) zmerom, vedno
incredibile (inkredibile) neverjeten
implicabile (...kábile) neizprosen

45. Kakšne soglasniške tvorbe pozna torej italijanščina? Tehle šest:

a) 1. soglasnik + l (r)
2. l, m, n, r + soglasnik
3. s + soglasnik (= s impura)

b) 1. s impura + l (r)
2. n (r) + s impura
3. l, m, n + soglasnik + l (r)

Druge soglasniške skupine (razen podvojitve seveda) boste v italijanščini težko našli. Tujke so kajpak izvezle, n. pr. la pneumatika (pnevmatika) pnevmatika.

Navedene soglasniške skupine smo vam našli samo zato, ker smo vam hoteli nazorno ilustrirati načelo, da pozna italijanščina samo takšne soglasniške tvorbe, ki pri govorjenju ne delajo težav. Na pamet se jih ni treba učiti, ker bi si jih po nepotrebnem bremenili spomin. Pač pa si boste kakor po navadi izpisali besede, ki smo vam jih navajali, za zgled, in se jih naučili; to vam bo nazorneje predložilo zakone italijanske soglasniške harmonije kakor še tako učeno, a suhoparno slovniško pravilo.

L'eroine, gl'ingegneri

Zgoraj smo napisali, da italijanščina tudi dveh samoglasnikov skupaj ne mara. Edinske oblike spolnika nam to posebno nazorno dokazujejo: l'aria (namesto la aria), un'eroina (ero-ina, junakinja; namesto una eroína). Množinske oblike spolnika se po pravilu ne apostrofirajo; torej le eroine (junakinje), gli ingegneri (li indženjéri, inženirji).

46. Solske slovnične uče, da se kot izjema od gornjega pravila tudi množinske oblike spolnika smejo (ne pa morajo!) apostrofirati, kadar bi sicer trčila skupaj dva enaka samoglasnika, t. j. dva e ali pa dva i. Torej po eni strani le arie in gli obietti (objētti, predmeti) — po drugi strani pa l'eroine in gl'ingegneri. Zanimivo je, da nekaška izjema med temi e-jeviskimi in i-jeviskimi izjemami ravno beseda »izjema« (l'eccezione, izg. ecčecjone): množina le eccezioni, torej tako, kakor zahteva osnovno pravilo.

Množinski spolnik se pa ne sme apostrofirati, če bi nastala nejasnost. Tako ima n. pr. samostalniška l'età (età; starost, doba) v množini isto obliko kakor v ednini. Če bi množinski spolnik apostrofirali, bi se mno-

ITALIJANŠČINA ZA SLOVENCE V BESEDI IN SLIKI

žina tega samostalnika prav nič ne razlikovala od ednine. Zato: l'età — le età.

Komplicirana zadeva? Da in ne. Finese imajo vsi jeziki; brez truda jim v nobenem ne boste kos. Toda osnovno znanje ne zahteva fines; v poštev pridejo samo pri tistih, ki žele jezik perfektno obvladovati v govoru in v pisavi, in sicer šele tedaj, kadar jim elementarna pravila ne delajo več težav. Zato se k temu poglavju lahko še pozneje povrnemo, dotlej naj vam pa velja tale nasvet:

Ce si želite poenostaviti učenje, ne da bi trpela solidnost vašega znanja, si točko 46. preberite kakor jezikovno zanimivost, ravnajte se pa dosledno po glavnih pravilih o spolniku in sklanjatvi, ki ste se jih naučili v 6. in 8. učni uri.

Točka 46. je namreč le nekakšno dopolnilo dosedanjih sklanjatvenih pravil; omeniti smo vam jo morali že zdaj, če smo vam hoteli razpršiti morebitne dvome, nastale ob primerjanju našega tečaja z drugimi učnimi metodami in pravili. Vedite: zastran apostrofiranja, t. j. izpuščanja končnih samoglasnikov, tudi Italijani sami niso vsi istih misli; mnogokje odločata zgolj osebni okus in individualni smisel za jezikovno blaglasnost.

»Buon giorno, signor Rossi! Abbiamo bel tempo!«

Same znane besede in besedne zveze — in vendar! Učili smo se, da se »dober« reče po italijansko buono, »gospod« signore, »lep« bello. Zakaj potem gornje skrajšane oblike?

Zato, ker jih zakoni blaglasnosti v italijanščini zahtevajo. Isto, kar smo rekli o spolniku in o nedoločnikovem končnem -e, velja na splošno za vse besede, ki se končujejo na -le, -me, -ne, -re in na -lo, -mo, -no, -ro, še prav posebno pa za naslovne tri. Ali medtem ko sta pri nekaterih besednih zvezah dopustni obe obliki, kakor n. pr. Canale Grande in Canal Grande (Veliki kanal v Benetkah); Valle Bedretto in Val Bedretto (Bedreška dolina v Švici); trovare un amico in trovar un amico, je pravilo o rabi pridevnikov bello in buono ter samostalnika signore določnejše.

Najlažje je pravilo o samostalniku signore.

47. Neskrajšana oblika signore se rabi samo tedaj, kadar ji ne sledi nikakršno ime ali drugačna označba: buon giorno, signore! Povsod drugod je v rabi skrajšana oblika signor (sinjör).

Zgledi:
signor professore gospod profesor;
signor Luigi (lu-idži) gospod Alojzij;
signor fratello (fratēllo) gospod brat.

Izjema: Signore Dio! Gospod Bog!

48. Pridevnik buono se ravna po istem pravilu kakor nedoločni spolnik uno, un', un.

Torej za moški spol: buono pred s impura in pred z, drugače pa buon (b'ön); za ženski spol: buona pred soglasniki, buon' (tudi buona) pred samoglasniki. — V množini zmerom neskrajšani obliki buoni oz. buone.

Zgledi:
un giorno — buon giorno
uno spago (motvoz) — buono spago
un amico — buon amico
un'idea (ideja, ideja) — buon' (buona) idea

49. Pridevnik bello se ravna (a samo v moškem spolu!) po istem pravilu kakor določni spolnik il, lo, gli, i; slovnično zbuja celo vtis, kakor da bi bil z njim sestavljen (bel-lo).

Torej:
pred s impura in pred z: v ednini bello (bēllo), v množini begli (bēlji); pred ostalimi soglasniki: v ednini bel, v množini bei (bēi); pred samoglasniki: v ednini bell', v množini begli (bēlji).

Ženska oblika ostanе zmerom neskrajšana: bella, belle.

Laže si boste stvar zapomnili, če si ogledate tole primerjavo:

lo bello
l' bell'
il bel
gli begli
i bei

Besede bello, buono, signore so med najbolj vsakdanjimi, zato se že spodobi, da jih znate prav rabiti. O drugih pozneje!

Pripomba k 48. in 49. V predikativni rabi ostaneta pridevnikova buono in bello zmerom neskrajšana. Torej:

la buon'amica — l'amica è buona
il bel tempo — il tempo è bello
il bell'anno — l'anno è bello
i begli anni — gli anni sono belli
i bei fiori — i fiori sono belli

Storiella

Al mercato un fruttivendolo grida: «Bella frutta! Frutta fresca!...»

Ma la frutta veramente è piuttosto cattiva.

Un vecchio signore passa e guarda. Il fruttivendolo ad alta voce: «Bella frutta! Frutta fresca!»

E il signore a bassa voce: «Oh! anche la frutta è donna: sempre bella e sempre fresca!»

Razlaga besed

fruttivendolo (fruttivēndolo) m = prodajalec sadja. (frutta sadje; vendere vëndere, prodajati.)

bella frutta — frutta fresca. V italijanščini stojе pridevniki zvečine za samostalniki. Glavni izjemi sta bello in buono.

ma = toda, ali.
piuttosto (pjūtōsto) = rajši; prej.

Sestavljeno iz più (pju) več, in tosto (tōsto) kmalu.

vecchio (vččkjo) = star.

passare = mimo priti, mimo iti.

guardare (g'ardare) = pogledati, voce f = glas; ad alta voce = na glas. (a pred -a zaradi blaglasnosti podaljšan v ad.)

basso = nizek, globok; a bassa voce (abbassa voče) = s tihim glasom, tiho.

oh (ò) = o!

ciche (anke) = tudi.

donna (dōnna) f = žena, ženska.

Slovnica

Svojevrsna množina

V 6. učni uri (točka 22.) smo rekli, da imajo samostalniki ženskega spola na -a množinsko končnico -e, vsi drugi pa -i, ne glede na to,

katerega spola so in kako se v ednini končujejo. Dodali smo, da izjem ni veliko.

Danes si bomo nekatere izmed teh izjem ogledali. Kar koj naj pa povemo, da tudi zanje veljajo neka pravila in da se vam zato ne bo treba teh besed slepo na pamet učiti.

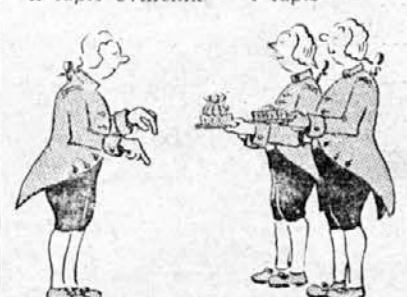
50. Neizpremenjeno množino, to se pravi, takšno kakor ednino, imajo:

a) vse enozložne in vse na zadnjem zlogu naglašene večzložne besede;

b) besede na -i, -ie in na soglasnik.

Zgledi k a):
il re (re) kralj — i re
il tè (tè) čaj — i tè
il canapè (kanapè) kanapè — i canapè
il lacchè (lakchè) lakaj — i lacchè
il caffè (kaffè) kava(rna) — i caffè
il solà (sofà) zofa — i solà
il bambù (bambù) bambus — i bambù
la città (città) mesto — le città
l'età (età) doba — le età

Zgledi k b):
il brindisi (brindizi) napitnica — i brindisi
la serie (sèrje) vrsta, — le serie
il lapis svinčnik — i lapis

un lacchè due lacchè

Pripomba: Semkaj pa ne spada la moglie (molje) žena, soproga, ker njen -i- ne sodi h končnici -ie, ampak je vrinjen samo zato, da se gl more izgovoriti »lj«. Množina dobi torej po osnovnem pravilu končnico -i, vrinjeni -i pa pri tem odpade, ker ni več potreben: la moglie — le mogli.

Moški samostalniki na -a

Glavno pravilo o tvorbi množine, navedeno v 6. učni uri in ponovljeno v uvodu tega poglavja, je docela jasno: razen samostalnikov ženskega spola na -a imajo vsi samostalniki množinsko končnico -i; torej tudi moški samostalniki na -a.

Ne zdi se nam odveč, to še posebej podčrtati zdaj, ko si podrobneje ogledujemo posebnosti italijanske množine. V slovenščini je namreč stvar manj stroga: po Breznikovi slovnici so »slugi«, »oprodci«, »vojvodi« prav tako pravilni kakor »sluge«, »oprodci«, »vojvode«.

V italijanščini je pri moških samostalnikih na -a množina pravilna edina na -i. Torej:

il papa papež — i papi
il profeta (profēta) prerok — i profeti

il poeta (po-ēta) pesnik — i poeti
il tema (tēma) naloga — i temi
il dogma dogma — i dogmi
il dramma drama — i drammi

Med nekakšne izjeme glede tvorbe množine spadajo tudi samostalniki na -co, -go; na -cio, -scio, -gio, -glio in na -io. O njih pozneje.

Danes si moramo ogledati še eno poglavje, delno nam sicer že znano:

Kako se predlogi spoje s spolnikom

	il	lo	la	l'	i	gli	le
di	del	dello (dello)	della (della)	dell' (dell)	dei (dei)	degli (delji)	delle (delle)
a	al	allo (allo)	alla (alla)	all' (all)	ai (aj)	agli (alji)	alle (alle)
da	dal	dallo (dallo)	dalla (dalla)	dall' (dall)	dai (daj)	dagli (dalji)	dalle (dalle)
in	nel	nello (nello)	nella (nella)	nell' (nell)	nei (nej)	negli (nelji)	nelle (nelle)
su	sul	sullo (sullo)	sulla (sulla)	sull' (sull)	sui (suj)	sugli (sulji)	sulle (sulle)
con	col (kol)	con lo (kon lo)	con la (kon la)	con l' (kon l.)	coi (koj)	con gli (kon lji)	con le (kon le)

Pojasnila

Il, lo, l' so moški edninski spolniki. Il stoji pred soglasnikom, lo pred z in pred nečistim s, t. j. takšnim, ki mu sledi soglasnik, l' pa pred samoglasnikom. I in gli sta moška množinska spolnika: i pred soglasniki, gli pred z, nečistim s in pred samoglasniki. — La in l' sta ženska edninska spolnika: la pred soglasniki, l' pred samoglasniki. V množini: le.

Pripomba. Opazili ste, da to pot nismo rabili besede »samostalniki«. Zdaj, ko že poznate kopico italijan-

skih stavkov, veste, da spolnik ne stoji samo pred samostalnikom, ampak lahko tudi pred pridevnikom, zamkom, prislovom itd. Za pravilno rabo spolnika ni važno, s katero črko se začne baš njegov samostalni; važno je, kako se začne beseda, ki stoji neposredno pred spolnikom. Če bi »najpozabljivejši upravnik« dobesedno prevedel v italijanščino, bi rekli il più smemorato amministratore (il pju zmemorato amministratore) — čeprav bi tik pred besedo amministratore moral stati spolnik l', tik pred smemorato pa lo.

Isto, kar velja zastran rabe spolnika, velja tudi zastran rabe s spolnikom spojenega predloga. Torej n. pr. lo zio, allo zio; la città, nella città; l'articolo, degli articoli, itd.

Predlog con se navadno ne spoji s spolnikom. V rabi sta samo spoja col in coi.

Slovenski prevodi gornjih predlogov so tako različni, da bomo za zdaj navedli samo njih osnovni pomen: di = od, a = k, ob; da = pri; in = v; su = na, nad; con = s, z; per = za, preko.

12. učna ura Stavek

51. Italijanski stavek, glavni in odvisni, je navadno tako zgrajen, da sledi osebkuj takoj celotni glagol, za njim pa dopolnila. Slovencu torej italijanski stavek na splošno ne bo preglaiv delal, ker imamo v našem jeziku podoben besedni red.

Nekaj zgledov:

Sono un uomo allegro (uomo, izg. uōmo)

Sem en človek vesel

Sono stato sempre un uomo allegro

Sem bil vedno en človek vesel

Voglio essere un uomo allegro (voglio, izg. vōljo)

Hočem biti en človek vesel

Dice che io sono un uomo allegro

Pravi, da jaz sem en človek vesel

Prevajali smo dobesedno, da si laže ustvarite sliko, kako Italijan stavek oblikuje. Da pridevnik navadno ne stoji pred italijanskim samostalnikom, ampak za njim, veste že iz točke 24. (6. učna ura) in iz današnje Storielle.

Nepravilni glagoli

V 9. učni uri smo vas pripravili na to, da se boste morali z glagolom izdatno ukvarjati, če boste hoteli italijanščino obvladati. Brez glagola se v nobenem jeziku ne dajo misli izraziti, z drugimi besedami, brez njega ni moči ne pisati ne govoriti.

Ne mislimo vam po nepotrebnem otežkočati učenja, zato puščamo čase in naklone za zdaj še ob strani. Hoteli bi vam za začetek čim bolj pomnožiti besedišče vsakdanje govoričice; to se nam zdi dosti smotrnejše, pa tudi lažje za učenca, kakor pa, če bi najprej en sam glagol obdelali v vseh časih in naklonih, druge, prav tako potrebne glagole pa zanemarili.

Po tem načelu si bomo danes ogledali sedanjik šestih prepotrebnejših glagolov iz vsakdanjega življenja. Samo prva dva vas bosta veljala nekaj truda; oblike ostalih štirih se vam bodo namreč že na prvi pogled zdele nekaj znane.

52. Sedanjik nepravilnih glagolov andare (iti) in venire (priti).

ANDARE	VENIRE
vado ali vò (vò) vengo (vengo)	vai (vaj) vieni (vjēni)
va viene (vjēne)	andiamo veniamo (venjamo)
andate venite (venite)	vanno vengono (vengono)

Pazi! Pri glagolu venire je naglašeni e zmerom širok (è), nenaglašeni pa ozek.

Dobro je, če si pri vsakem glagolu takoj zapomnite tudi pretekli deležnik, ker se z njim tvorijo vsi sestavljeni časi: andato = šel; venuto = prišel.

Pri tej priložnosti se lahko mimogrede naučimo preteklih deležnikov tudi vseh tistih glagolov, katerih spregevat nam je že znana iz 9. učne ure:

parlare — parlato govoril; pensare — pensato mislil; cercare — cercato iskal; lasciare (lašare) — lasciato pustil; itd. Vsi glagoli na -are dobe torej končnico -ato (-āto).

temere — temuto bal [sel]; credere (krédere) — creduto (kréduto) verjel.

partire — partito odpotoval; dormire — dormito spal.

intendere (intēndere) — inteso (intēso) razumel; prendere (prēndere) — preso (preso) vzel.

Se oba pomožnika: avere — avuto imel; essere — stato bil.

53. Sedanjik nepravilnih glagolov sapere (sapère) vedeti; fare narediti, storiti; dare dati; stare biti, stati, ostati, stanovati.

SAPERE	FARE
so (sò)	io (faccio, fò, faččo)
sai (saj)	fai (faj)
sa	fa
sappiamo	facciamo (faččamo)
sapete	fate
sanno	fanno

Pretekla deležnika: saputo (saputo) = vedel; fatto = storil, naredil.

DARE	STARE
do (dò)	sto (stò)
dai (daj)	stai (staj)
dà	sta
diamo (djamo)	stiamo (stjamo)
dare	state
danno	stanno

Pretekla deležnika: dato = dal; stato = bil, stal, ostal, stanoval.

Ali ste uganili, zakaj so vam sedanjiske oblike gornjih štirih glagolov tako znane? Ker vas spominjajo na starega znanca še iz 4. učne ure — na pomožnik avere.

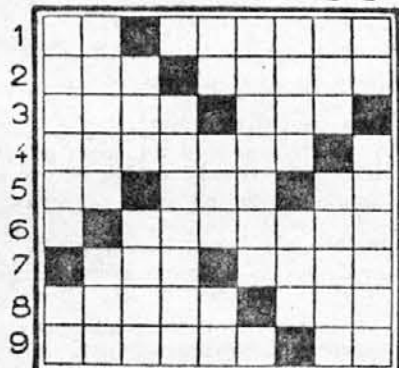
La pratica val più che la grammatica (la prátika val pju kella grammatika), pravi italijanski rek. Praksa je več vredna ko slovnica. Res je; po tem načelu skušamo tudi mi zgradi priučiti tečaj. Toda docela brez slovnične ne gre, in prav v zadnjih štirih učnih urah je je bilo dobršen obrok.

Naučite se dobro današnjih dveh lekcij in ponovite zlasti 9. učno uro, prihodnji teden boste pa za prestani trudi dobili plačilo; pomagali vam bomo namreč celotno znanje prebaviti z načrtno ponovitvijo vse dosedanje učne snovi.

* UGANKE

KRIZANKA

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Vodoravno: 1. Pomožni glagol; rudnik v Bosni. 2. Moško ime; drobna meta. 3. Tam smo dobili ime; okop. 4. Okrogla zgradba; predlog. 5. Kavelj ali drog; moško ime; kratica na listinah. 6. Utežna enota; gora v Ju-

lijskih Alpah. 7. Zensko ime; država v Zapadni Indiji. 8. Domača žival; turški uradnik. 9. Glasbena skladba; ploščinska mera.

Navpično: 1. Grški filozof (470. do 399. pr. Kr.), ki je učil, da je nevednost največja moralna napaka; fizikalna enota ali kratica na koncu pisem. 2. Mlad človek; junak Gotovčeve opere. 3. Konica; jermanec ali skorcelj (rastlina). 4. Predlog; cev. 5. Začetnici velikega ruskega pesnika (1799.—1837., Jevgenij Onjegin); nova (grško); arabski konj. 6. Znamenito špansko mesto Kalifov; italijanski predlog. 7. Lepa afriška rastlina, ki ji pravimo tudi lopatika; žensko ime. 8. Raj; čistost. 9. Iniciali našega dolenskega pripovednika (1844.—81.); tržar ali tudi žebelj brez glavice, kot mu Kroparji pravijo.

*

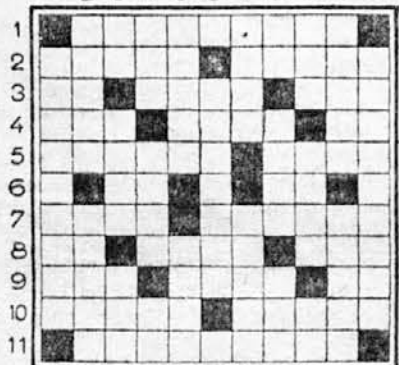
ZVEZDA

A — — — — — A ... celina
— A — — — — — A — ... ptič
— — A — A — — ... zavratnica
A — — A — — A ... semitska boginja neba
— — A — A — — ... slavna holandska dežela (čipke)
— A — — — — — A — ... japonski plemič
A — — — — — A ... žensko ime

*

KRIZANKA

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

Vodoravno: 1. Starosta; 2. Pokriva večino zemeljske površine; mesto in jezero v Rusiji. 3. Predlog; števnik; dandanes zelo oblegan obrtnik. 4. Predlog; zbudiljaj; soglasnika iz besede Nace. 5. Geometričen lik; kazalni zaimek, tudi leseni drogovi v kmetski hiši za sušenje. 6. Zemljepisna okrajšava za vzhod; osebni zaimek; predlog ali medmet; osebni zaimek; latinski znak

za 500. 7. Barva; rjovenje. 8. Dva samoglasnika; maščoba; domača žival (brez druge črke). 9. Trije enaki soglasniki; doba (latinsko); štiri sto v rimskih znakih. 10. Drugače, sicer (tujka, da se naznači drugo, navadno pravilno ime); vrtna roža, ki ji tudi nebina pravimo. 11. Nepoznan, pod tujim imenom.

Navpično: 1. Gorska skupina na švicarsko-italijanski meji z drugim najvišjim vrhom v Alpah (4638 m). 2. Obrtnik; iz njih se krmi živina. 3. Kratica v notah; odlična ženska ali imenitna šahovska figura; sorodnik. 4. Velikan; alkoholna pijača; drog ali okrajšan veznik. 5. Pregled ali časopis (francosko); z njim love živali. 6. Medmet; obzor; utežna enota. 7. Pisan gozdni ptič (4 sklon); igralne kvarte, tudi športni prvaki. 9. Sovjetski gospodarski sistem (1921—24.); rešeto, reta; časovna ali prometna kratica. 10. Pooblaščenec, ki navadno opravlja za druge trgovske posle; vsebina, stržen. votek. 11. prigodek postranska stvar (tujka).

*

ŽICA OKROG EKVATORJA

Predstavljajmo si zemljo kot popolnoma pravilno in gladko kroglo. Okrog ekvatorja smo položili žico, ki seveda meri 40.000 km. (Meter je namreč štirideset milijonti del zemeljskega obsega.)

Za koliko metrov ali kilometrov, sode, bi se naša žica podaljšala, če bi jo napeli okrog zemlje na izolatorjih, ki so deset centimetrov visoko od tal, ali drugače rečeno, če bi žico dvignili enakomerno za deset centimetrov visoko od zemeljske površine okrog in okrog ekvatorja?

SKUPEN DOPUST

Neka firma ima dva trgovska potnika. Eden je redno tri tedne na potovanju, drugi pa dva tedna. Po vsaki končani turi dobita vedno po dva dni dopusta. Čez koliko časa bosta oba potnika preživela en dan odmora istočasno skupaj, če nastopita prvo potovanje hkratu 1. januarja?

Rešitve ugank iz prejšnje številke

Krizanka: vodoravno po vrsti: 1. metan. ambra. 2. ogenj. Domen. 3. lih,

Prosimo
plačajte
naročninol
Hvala!

ROBINZON na samotnem otoku

št. 21. Napeti doživljaji

Zbudilo ga je prekrasno jutro. Robinson se je vesel podal na pot. Kmalu je zavil z brega v gozd, da bi si poiskal užitnih rastlin. Poskusil je ta ali oni jagodam podobni sadež, toda nobenega ni pojedel, temveč je vsakega spet iz-

pljunil. Vseeno je pa nabral v svojo torbico gomolje neke rastline. Pozneje se je izkazalo, da je bil to nekakšen krompir.

Previdno je koračil dalje in vohal za vsakim grmom novo nevarnost. Pri slehernem šumu se je

zdržnil in prijel za sekuro, ki jo je imel zataknjeno za pasom.

Naposled je prispel do čistega studenca. Vrgel se je v travo, vzel iz torbice svoje jedi in hotel zajtrkovati, kar je zaslišal šum, ki si ga ni bilo mogoče napak razlagati.

št. 22. Prvi lovski plen

šum je povzročala lahna hoja nekih živali, podobnih jelenom. To so bile lame. Blizale so se naravnost drevesu, za katerim je stal Robinson.

Zadržujoč dih je čakal, kdaj se bo kakšna izmed živali približala studencu in jela piti; njegova roka se je dotipala sekire za pasom.

Vedel je, da bi en sam nepreviden gib pognal v beg vso čredo. Tedaj je pa že padla sekira in ena izmed živali je obležala mrtva ob studencu.

št. 23. Robinson pogreša ognja

»Če bi jo mogel dobiti vsaj živo,« je mislil Robinson, vračajoč se s svojim plenom domov. Vseeno se je pa že veselil okusne pečenke, ki ga je čakala. Ob misli nanjo se mu je kar zameglilo.

Kot otrok je imel Robinson zajčke, zato mu ni bilo težko, poteg-

niti kožo z mrtve živali. Misli je, da mu bo ta koža pozimi še prav prišla. Ni še namreč vedel, da v tropskih krajih ni zime, pač pa samo stalno deževje, ki traja tudi več mesecev.

Zdaj je bil tako spreten, da mu je bila malenkost, iz vej in oklest-

kov pripraviti raženj, na katerega je nataknil pečenko. Tedaj je pa spoznal, da mu manjka glavnega, namreč ognja! Spomnil se je, da je nekoč bral o divjakih, ki so znali zanetiti ogenj, tako da so trli les ob les. Poskusil je, toda ni se mu posrečilo.

št. 24. Moraš si znati pomagati

Robinsonova lakota po mesu je pa postajala vse večja, in ker si ni znal drugače pomagati, se je moral odločiti, da bo meso pojedel surovo. Bral je o Tatarjih, ki so mehčali meso tako, da so ga po-

lagali pod sedla svojih konj in ga nato z jahanjem omehčali. On pa ni imel ne konja ne sedla. Zato je pa vzel dva gladka kamna, položil med njiju meso in udrihal po kamnih tako dolgo s svo-

jo sekuro, dokler se nista orela. Kmalu se je meso omehčalo in ker je imel Robinson dobre zobe, se je veseljem spravil nad južino, ki mu je pomenila pravo gostijo, ker je bil že tako dolgo brez mesa.

št. 25. Strela udari

Drugo jutro je zbudil Robinsona nenavaden šum. Videl je, da je jelo deževati, in sicer prav pošteno liti v curkih.

Potrpežljivo je sedel k vhodu votline in strmel v divjanje narave; zdaj pa zdaj je prerezal ne-

bo blisk, ki mu je sledil zamolkel grom. Hrušč in trušč je postajal tako strašen, da se je zdaj pa zdaj ustrašil, da se obok votline zruši.

Po izredno močnem tresku je pa nenadno postalo vse tiho.

Sproščeno se je Robinson oddahnil in si upal pogledati iz votline. Videl je, da je bila strela udarila v suho drevo, rastoče nad njegovo trdnjavo, in da je zdaj drevo gorelo kakor povesmo slame.

Dalje prihodnje

14. nadaljevanje

Počakal je pri večnih vratih, dokler ni zamrl njen korak. Potlej se je spet vrnil k prestrašenim možem.

»Aretirali jo bodo,« je godrnjal Blackham.

»Ni mogoče. Morda zato, ker je obiskala neko prijateljico? Brent predobro ve, kaj sme storiti. Dovolj ste že izkušeni, Blackham, in lahko bi že vedeli, kakšni so predpisi. Saj vendar veste, da zakon sam ščiti zločince. Zato jih pa leta toliko okrog. Blackham in Rogers, vidva kar sedita tja, dokler se ne vrnem.«

Odšel je iz sobe. Tovarišema je v tesnobnem vzdušju zastal dih...

Ko se je Maščevalc vrnil, je krenil naravnost k velikim stojcem pri vratih. Snel je nihalo in ga prišlonil k steni, potlej je pa stopil v omaro ure in zaprl steklena vrata za seboj.

»Imenitno! prav udobno!« je vzdihnil, ko je spet zlezal ven.

Ze je zapel hišni zvonec in Timov preplašeni obraz se je prikazal med vrati.

»Policija!« je hripavo javil.

»Upajmo, da je samo eden! Ne hihi, naj le še počaka kakšno minutico.«

Maščevalc je zaprl vrata in ogorčil oba razburjena moža:

»Bržčas je Brent. Da se mi nobeden ne bo branil! Razumela? Vse drugo bom uredil sam!«

Po teh besedah je zlezal v trebuh stoječe ure in zaprl vrata za seboj.

Minevala je neskončno dolga minuta. Rogers si je otiral potne srage s čela. Tedaj je zvonec zapel drugič in koj nato tretjič... Naposled je Tim le odklenil — in na prag je stopil Brent, oblečen v svetel površnik in pokrit s trdim klobukom.

»Dober večer, Mr. Bright! Dovolite vendar, da vstopim!«

»Kdor hoče h gospodu, mora...« je jecjal Tim

»Dogovorjena sva. Gospod Blackham me že željno pričakuje,« se je rogal Brent.

Stopil je naravnost k vratom jedilnice in pokukal noter. Ker tam ni nikogar bilo, je krenil k drugim vratom in vstopil. Blackham in Rogers sta sedela za majhno mizico, navidezno zatopljena v pogovor. Zdažci je Blackham dvignil pogled.

»Ali me poznate?« je priliznjeno vprašal Brent.

»Nikoli vas še nisem videl,« ga je nahlulil Blackham.

»Da boste vedeli: policijski nadzornik sem in v žepu imam zaporno povelje za vas. Zato...«

Blackham je nenadejano planil pokonci, toda že v tistem trenutku je imel Brent pištolo v roki in jo mirno nameril nanj. Blackham je prestrašeno odskočil in zapil svoj pogled v veliko stoečo ur. Tedaj je videl, kako so se jela vrata počasi odpirati. Pridržal je dih.

»Nikar ne delajte neumnosti!« je zaklical Brent. »Roke kvišku in kar lepo sem stopite! Hiša je obkoljena. Samo pokvarite si lahko kaj, če se upirate!«

Ker se je Blackham obotavljal, je vzel Brent pipo iz žepa in si jo vtaknil v zobe. V tistem trenutku je Maščevalc skočil vmes. Niti sekundo ni trajalo, pa je že stal Brentu za hrbtom. S svojo roko mu je pritisnil blazino na obraz. Bum! Pištola se je sprožila, ko je Brent padel vznak.

Svoje delo je opravil Maščevalc z bliskovito naglico. Zagrabil je pištolo in razbil žarnico, stekel v vežo in se vrnil s starim domačim suknjičem in ovratno ruto.

»Zaprite vrata pri ur!« je šepnil. »Potlej pa brž z Rogersom v sosednjo sobo!«

Ubogala sta in izginila skozi vrata v temo. Maščevalc je pa stekel Brentu plašč in suknjič in strgal ovratnik in ovratnico. Potlej mu je brž oblekel stari suknjič in mu do nosu visoko ovil ovratno ruto. S črepinjo žarnice se je opranil po roki in z lastno krvjo namazal Brenta po vsem obrazu. Ko mu je lase zmrazil, policijskega nadzornika pač ni bilo več spoznavati.

V tistem trenutku je pa že nekdo začel razbijati po večnih vratih. Maščevalc je po tistem poklicu Tima in mu ukazal, naj odklene vrata. V temi si je snel krinko, se oblekel in Brentov plašč in si zavil ovratnik. V žepu plašča je staknil lisice, in jih brž nataknil Brentu na roke. Dva moža sta odbutnila vrata. Prvi je bil v uniformi, drugi v civilu.

»Ali ga imate, nadzornik?«

»Imam, toda skoraj bi bil on me ne imel! Maščevalc je imenitno posnel Brentov glas. »Moral sem ga tako udariti, da je omedlel, mislim pa, da se bo kmalu opomo-

KRIMINALNI ROMAN * NAPISAL GEORGE GOODCHILD. PREVEDEL Z. P.

Skrivnostno znamenje

gel. Odnese ga in pazita nanj. Sam bom medtem še slugo zaslišal. Prebrisanec mi je razbil luč.«

Pramen svetlobe iz žepne svetilke je padel na okrvavljeno lice, na razmrščene lase in na pisano ovratno ruto.

»Tega ste pa dobro ustrojili, nadzornik,« je menil stražmojster.

»Zdi se ko mrlič. Za noge ga pri- mi, Arthur!«

Anni je stala zunaj pod nadzor- stvom civilnega policijskega urad- nika. Prijeli so jo bili in zasliša- vali, toda črhnila ni ničesar dru- gega kakor to, da je hotela obis- kati neko prijateljico. Ko je stala tam v temi ulici, je zdažci za- slišala strel v hiši — in ko je zdaž zagledala, da nekoga neso proti policijskemu avtomobilu, ji je zle- denela vsa kri v žilah.

»Dobili smo tička,« je ponosno menil stražmojster. »Odpeljati ga bo treba; Brent pride pozneje za nami.«

»In kaj naj počnem z dekle- tom?«

»Saj ste že popoldne slišali Bren- ta, da jo naj zadržimo samo do- tlej, dokler ne bo starega aretirat. Kar izpustimo jo, saj lahko to pti- čico vsak hip spet ujamemo.«

Uboga Anni od strahu ni mogla izdavi niti besede. Nekaj v Ma- ščevalčevih načrtih se je moralo ponesrečiti... Bog ve, ali so zdaž dobili očeta ali Maščevalca?

»Ali ga lahko vidim?« je milo prosila.

»Nikar! Zgrozili se boste. Najpa- metneje je, če jo mahnete do- mov.«

»Ne grem, preden ga nisem vi- dela,« je odločno vztrajala Anni. Naposled so ji vendarle dovolili, da je pogledala v avtomobil. Ne- zavestni mož je ležal ko kup ne- sreče v kotu na sedežu. Glava mu je visela vznak.

»Oče!« je kriknila.

Zdažci ji je pa poskočilo srce. Saj to vendar ni oče! Edino Ma- ščevalc je lahko, kajti Tim in Ro- gers prav gotovo nista. Sklonila se je niže, a v temi ni mogla ničesar natanko spoznati. Vsa preplašena in živčna zaradi negotovosti se je obrnila in se opotekla na cestni hodnik. Prijazni stražmojster jo je podprl.

»Nikar se ne bojte, gospodična, saj ni hudo ranjen. Močna omed- levica, drugača nič! Ali vam lah- ko sicer kaj pomagam?«

Odkimala je v zahvalo in s tre- sočim se korakom odšla v temo.

20. POGLAVJE

Ko se je Anni vrnila domov, je takoj telefonično klicala očeta, to- da nihče se ji ni oglašil. Tudi če nekaj minut je bil njen drugi po- skus brez uspeha. Vdala se je pre- pričanju, da je bil Maščevalc are-

tiran. Toda kaj se je potlej zgo- dilo z njenim očetom in z Roger- som? Zakaj tudi njiju niso odpe- ljali z avtomobilom?

Skoraj vso noč je prebдела, in ko je drugo jutro šla k Reynoldsu na delo, je bila bleda in utrujena. Slikar je takoj opazil, da nekaj z njo ni v redu in ji je jel prigo- varjati, naj se vrne domov in se odpočije. Dekle je odklonila.

»Ne, hvala. Nič mi ni. Samo sla- bo sem spala — in to je že vse.«

Reynolds ji pa ni verjel. »Nekaj vas muči, to kar vidim, Anni!«

»Ostro oko imate. Res je. Nekaj strašnega se je zgodilo snoči.«

»Kaj pa? Povejte vendar, Anni?«

»Obvestili so me, da je moj oče hudo bolan. Ko sem ga pa obis- kala, sem ugotovila, da je bilo vse skup potegavščina. Policijska zvižgača... Stražniki so mi sledili in vdrli v hišo mojega očeta.«

»Ali so vam očeta aretirali?«

»Njega menda ne. Natanko pa ne vem. Nekdo je bil pri njem;

neki prijatelj... Ta me je prisilil, da sem takoj spet odšla, toda za- naj me je ujela policija. Čez ne- kaj časa sem videla, da so nekoga prinesli iz hiše in ga vrgli v avto.«

»Prav prinesli so ga?« je začu- deno vprašal slikar.

»Da, bil je nezavesten. Mislim, da se je notri v hiši z Brentom boril. Toda tisti človek prav go- tovo ni bil moj oče, saj sem si ga ogledala.«

»Če prav mislim, se vam zdi, da je tisti skrivnostni prijatelj postal žrtev?«

»Da. Ne morem si misliti, da bi bil kdo drugi.«

»Ali ga niste videli, ali se pa ni- ste mogli do dobrega prepričati?«

»Ne tako ne drugače; nekaj dru- gega mi je branilo, da bi ga spo- znala,« se je ognila Anni vpraša- nju, ker ni hotela slikarju priznati, da bi Maščevalca brez krinke itak ne mogla spoznati.

»Ali mar ta vaš prijatelj ni ča- sti vreden človek, Anni?«

Odgovor na to vprašanje je bil za Anni muka. Kaj pa je sploh ve-

dela o Maščevalcu... Bržčas je bil to, kar po navadi imenujejo hudo- delca — in vendar je bilo toliko skrivnostnega okoli njega.

»Natanko ne vem,« je naposled zajecjajala. »Zame je bil zmerom dober in priazen, vem pa tudi to, da ga je policija iskala. In zdaž so ga prijel... Od doma sem bila ta- koj telefonično klicala očeta, pa se nihče ni oglašil. Zdaž ne vem, ali se je očetu posrečilo, da je zbe- žal, ali so ga pa pozneje areti- rali.«

»Zdaž bi seveda radi vedeli kaj natančnejšega o tem?«

»I kajpak!«

»No, to bova kar brž izvedela. Poklical bom nadzornika Brenta; saj sva stara znanca. Če se mu je posrečil dober lov, se bo kaj rad pohvalil.«

Ko je Reynolds že nekaj minut z angelsko potrpežljivostjo vrtel šte- vilke na telefonskem aparatu, je naposled vendarle dobil zvezo z Brentom. Anni je vlekla ves pogo- vor na ušesa, vendar si ni mogla ustvariti jasne slike. Naposled je Reynolds obesil slušalko.

»Ali so ga aretirali?«

»Po telefonu mi ni hotel ničesar povedati. Zdelo se mi je pa, da je na moč razburjen in slabe volje. Dobro poznam Brenta; fanta ne spravi kmalu kaj s tira. Obljubil mi je, da se bo še dopoldne ogla- sil.«

»Kaj, sem bo prišel?« je vsa zbe- gana vprašala Anni.

»Da, obljubil je.«

»Nič kaj rada se ne bi šela z njim.«

»Zakaj pa ne?« je muzaje se vprašal Reynolds.

»Prav nerodno bi mi bilo. Saj veste, včeraj me je potegnil in do- bro ve, da sem šla na limanice. No, in če je moj oče zdaž pobegnil, utegne...«

»Kaj le utegne storiti?«

»Kako mu naj stopim naproti?«

»Ni vam treba. Saj menda spre- vidite, da se vam ga ni treba bati — in tudi sicer vam ne more nič storiti. Če obiščete očeta, pač ne boste policije vprašali za dovolje- nje. Prej bi moralo biti Brentu ne- rodno, ker vas je tako grdo po- tегnil. Po mojem to ni bila pošte- na igra. Res je, da mi smrtniki hudo težko razumemo razne poli- cijske metode, toda kaj hočemo. No, če zdaž pride, lahko ostanete ali pa odidete v kuhinjo; kakor vam bo všeč.«

»Preljubeznivi ste z menoj!«

»Zdaž se pa lotiva dela!«

Narekoval ji je celo uro novo poglavje, vendar ni bil nič tako zbran, kakor po navadi. Kar na lepm je začel po listku papirja risati kroge in Anni je morala dolgo čakati na nadaljevanje na- reka. Še preden je utegnil svoje misli zlit v besede, je prišel Tonny javit nadzornika Brenta.

Naše zdravje

O SLABOKRVNOSTI

Moderna medicina ne pozna te bolezni

Narodno zdravstvo ima svoje izra- zoslovje in svoje diagnoze. Kolikor manj ve narod o sebi in svojem zdrav- ju, toliko skromnejša je njegova zdrav- stvena terminologija, toliko enoličnej- še so njegove diagnoze bolezni. Z na- zivi »prehlade«, »slabokrvnost« in »rev- matizem« in nekaj podobnimi izrazi obseže stotera najrazličnejša obolenja, ki tarejo narodovo zdravje. Kaj pravi k temu zdravniška veda?

Znanost narodne izraze in narodne pojme proučuje; sprejme jih v svojo govorico, ali jih pa zavrne, če ne govore resnico. Moderna medicina je pojem slabokrvnosti dobro proučila. Spozna- la je, da je »slabokrvnost« le diagno- za za površno oko, za oko, ki ne išče globine vzroka. Za njo je pojem »sla- bokrvnosti« mnogomiselni in nedolo- čen. Postal ji je odveč.

Kdaj je človek po narodovem nazi- ranju slabokrvn? Predvsem, če je ble- de polti in slaboten. Tudi mozeljav človek je za narod slabokrvn.

Zdravniška znanost pozna dandanes kri precej dobro. Znanja ji je vloga, ki jo igra kri v človeškem organizmu. Kri, ki jo žene srce po žilah, napaja in hrani brez števila najrazličnejših celic, ki zgrajajo naše organe. Kri je povsod; v prstu na nogi, v želodcu, v možganih. Povsod. Po krvi se vsi deli organizma povežejo med seboj v go- spodarsko in življenjsko enoto. Po kri- vi obveščajo organi drug drugega o njihovem razpoloženju. V kri izločajo celice svoje sokove življenja in iz krvi jemljejo druge nazaj. V zdravju so ti sokovi takšni, v bolezni pa onakšni.

Vsaka bolezen spremeni kri, ena moč- nejše, druga slabše. Ena poškoduje rdeča krvna telesa, druga bela, tretja oboja. Črv na prstu, glustavost, mala- rija, vsaka da krvi svoj pečat. Neka- tere bolezni dajo krvi tolikšni pečat, da nevesčak odkriva po bleedi polti bo- lezen »slabokrvnost«. To so pred vsem tiste bolezni, ki posežejo v krvi po rdečih krvnih telescih.

Kri ni samo mrtev posredovalec med organi v telesu, ampak je tudi živ or- gan sam po sebi. Kri ima svoje izvo- rišče, od koder prideka in odkjer se neprenehoma donavlja. Vsaka bolezen ima svoje izviščišče v nekem organu. Pri tej je v pljučih, pri oni v želodcu, pri tretjih v ledvicah. Lahko je tudi v krvi sami žarišče bolezni. In če je tudi tu okvara v rdečem krvnem delu, se spet po bleedi polti odraža v očeh laika »slabokrvnost«. Blede polt, znak »slabokrvnosti«, je kot vreča v igri »maček v zaključ«. Zakelj je isti, vse- bina pa tako raznolična. Kaj vse skriva v sebi ta »slabokrvnost?!

V tri skupine bolezni porazdelimo te bledokožce. Prva skupina bledokožcev bolega na bolezni krvi same. Rdeča krvna telesa iz neznanega vzroka zgine- vajo. Vsak dan večja bledica, šume- nje v ušesih, trenutna zamegljenost pred očmi, vrtoglavost in slabost so znaki takšne bolezni. Vzroka ne vemo, spoznamo jo pa lahko. In to je naj- važnejše. Imamo za njo zdravilo. To so jetra. Jetra so za take bolnike vse na svetu. Brez jetrnih zdravil jim ni življenja.

Druga skupina bolezni, ki se skri-

vajo za »slabokrvnostjo«, so množes- terne bolezni najrazličnejših organov, ki so združene s skritimi, skoraj ne- opaznimi krvavenji. To so na primer: čir na želodcu ali dvanaštercu, razna obolenja maternice, ledvic, zlata žila itd. Po kapljah odteka kri, neopazno bleedi in oslabeva organizem. Megli se pred očmi, sledita vrtoglavica in sla- bost. Slika bolnika kakor zgoraj!

Tretja skupina bledičnikov so oni, ki nosijo v sebi kako skrito gnojno žarišče, povzročeno po bacilih. Bacili izločajo strupe. Ti nagrizujejo krvna telesa, koža zbledi, moč izgine. Tu- berkulozni imajo največkrat blede ko- že. Gnojna žarišča po kosteh in raz- nih votlinah telesa se očitujejo na polti z bledico.

To kar je blede, ni zmerom bolno. Imamo še eno vrsto bledičnikov, ki pa niso postali blede, ampak so se že ro- diti takšni. To so rojeni bledičniki. Koža jim je tako ustvarjena. Brez barvnih pigmentov je.

V vsakem primeru počasno nastale bledice ne varajete sami sebe s »slabo- krvnostjo«. Bledica je, kakor vidite, samo zunanji znak, da ste bolni, prav kakor povečana temperatura. Ne po- skušajte zdraviti svoje bledice z raz- njami čaji in zdravili za čiščenje in ja- njanje krvi! Ne bodite podobni noju v puščavi, ki krije v nevarnosti glavo v pesek, kakor mnogi svojo razsodnost utaplajo v »čistilnih« čajih in »krep- čilnih« zdravilih. Zdravnik naj ima tu besedo!

M. V. Ljubljana. Oglasili se bomo!

»No, Anni, zdaž se pa kar odlo- čite, ali boste pri obisku na- vznočni?«

»Premislila sem si; kar ostala bom.«

»Imenitno! Pogumni ste. Tony, pripelji gospoda nadzornika Bren- ta v sobo!«

Brent je bil videti kakor razjar- jen bik, ko je stopil v sobo. Rey- nolds ga je prijazno pozdravil, toda Brent je samo nekaj zamr- mral. Potlej je pogledal Anni, ki ga je z mirnim očesom motrila.

»Menda vaju ni treba sezna- niti?« je muzaje se menil slikar.

»Ne bo treba. Miss Blackhamova in jaz sva stara znanca.«

»Nu, potlej se lahko kar odkrito pogovorimo. Anni je hudo v skr- beh za svojega očeta. To boste menda razumeli.«

»Popolnoma.«

»Hotela bi izvedeti ali najhujše... ali najboljše.«

»Ali se mar bojite, da je že za zamreženimi okni?«

Anni se je kar zgrozila.

»Povejte vendar, ali je zaprt all ni!« je vprašal Reynolds namesto nje.

»Ne, toliko sreče pa nisem imel.«

Anni ni mogla udušiti vzdihla olajsanja. Brent se ji je zarežal v obraz.

»Čedna pustolovščina je bila to snoči. Prijatelj vašega očeta so prav prefrigani tiči, se mi zdi. Ali ste gospodu Reynoldsu že pripo- vedovali, kako se je vsa stvar kon- čala?«

»Kako neki, ko pa nič ne vem. Kar pri priči sem morala oditi iz hiše. Ko so me zunaj vaši ljudje pridržali, sem silila strel, ne vem pa, kdo je streljal. Kmalu nato so prinesli nekoga ven mene so pa izpustili.«

»Ali jetnika niste spoznali,« je z vidnim strahom vprašal Brent.

»Ne, vendar sem mislila...«

»No, kaj ste mislili?« je hlastno vprašal Brent.

»Mislila sem, da je bil... Mašče- valec.«

»Ne, on že ni bil. Bil je nekdo drugi. Kar po pravici vam bom povedal, da se mi je tudi Mašče- valec izmuznil.«

»O!«

»Zdi se, da se veselite?«

»To ne, samo presenečena sem.«

»Veselite pač ne morete zatajiti. Poslušajte me, miss Blackhamova! Ne morem vam zameriti, da se vam oče smili. Če to zasluži ali ne, ni prav nič važno. Za svojo osebo se mi zdi upravičeno, da uporabljam sleherni sredstvo, ki bi mi ga ute- gnilo spraviti v pest. Povem vam, da mi je prav, prav vseeno, ali sem s tem komu drugemu v nad- lego ali ne. Obzirov in usmiljenja ne smem poznati. Opozorim vas še na to, da je vaša dolžnost, da po- prete policijo, če hoče prijeti one- ga drugega, to je Maščevalca. Dolž- nost slehernika je, da prijavi mo- rila, če ga le more.«

»Saj vendar...«

»Ze vidim, da se vam zde moje želje pretirane. Menda celo mislite, da ni tako, kakor pravim. Toda vnovič vam zatrdim, da je tako in prav nič drugače. Maščevalc gre svojo pot tudi čez trupa, če terjajo tako njegovi načrti!«

»To ni res! To ne more biti res!« je bruhalo iz Anni.

»Menite menda zato, ker hoče včasih sam deliti pravičnost, ker oderuhom odvzema krivično pridobljeni denar in jo tu pa tam zagode verižnikom in krvosom. Snelo si upam trditi, da tudi mo- ri, če mu tako kaže. Sira Henryja Lusha je umoril premišljeno — in vsakdo mora priznati, da je bil to roparski umor. Šele nedavno smo izvedeli, da je imel sir Henry pri sebi neko važno listino, ki je bila Maščevalcu povod za hudodelstvo. Listina je bila sicer šifrirana, toda ni je tajne pisave, ki bi je slej ko prej ne odgonetili. Neka tuja vla- da je ponujala za to listino nez- nansko visoko vsoto. Zdaž vidite, kdo je ta, ki ga ščitite... Morilec in veleizdajalec!« je naposled s pa- tosom zategnil Brent.

»Trenutek, prijatelj,« je vzdih- nil Reynolds! »Kako to mislite, da Anni ščiti tega moža?«

»Ker mnogo o njem ve. Še ne- davno je bila večkrat z njim sku- paj.«

»To ni res! Niti toliko ne vem o njem, kakor je za nohtom črnega. Mojega očeta je resda večkrat obis- kala, toda nikoli nisem bila na- vznočni, kadar sta imela svoje po- govore. Prisezem, da prav ničesar ne vem o njem!«

»To se pravi, da se branite ka- kršne koli izjave.«

»Če pa ničesar ne vem.«

»Tisoč malenkosti je, ki bi bile nam močno v prid.«

»Prav zares ste v zmoti, gospod.«

Dalje prihodnje

ŠPORTNI TEDNIK

Zelo skromen spored doma, poslednja borba v italijanskem nogometu. — Prvi nastop hrvaških teniških igralcev v Berlinu

Sedanji letni čas je v športnem življenju izrazito prehodnega značaja. Na pragu poletja so nogometne bitke pred zaključkom; bijejo se finalne bitke za najvišje naslove, preostale pa so še borbe za obstanek: moštva na repih tablice se z obupnimi napori rešujejo, ne da bi se, praviloma, mogla rešiti; kar se je v dolgi dobi zamudilo, se ne da na mah popraviti ali nadoknaditi. V tem je dolga in vztrajna športna borba v težavni konkurenci izredno vzgojnega pomena. Navaja udeležence k nepopustljivemu in trajnemu naporu, in samo tisti atlet ali športni kolektiv, ki pokaže poleg zdravega tehničnega znanja tudi dovolj žilavosti, se prerije do mesta na soncu. Ostali, bolj poletni športi, se še niso utegnili razmahati do pravega viška. Zanje je sezona pred durmi in so razni sporedi v kolesarstvu, lahki atletiki, plavanju bolj pripravljalnega značaja.

Doma smo se že veselili večjega nogometnega sporeda. Izvedeli pa smo šele v nedeljo dopoldne, da iz srečanj med enajstoricama Ljubljana in Marsa z vojaškimi moštvi ne bo nič. Tako je ostal na sporedu samo skromen dvodnevni turnir v režiji Mladike, ki je moral zadovoljiti nogometa željno občinstvo.

Tembolj je bil pester spored drugod. V ospredju zanimanja sta bili obe bitki v Coppa Italia. Rimski Lazio je moral v Benetke in je prepustil nadaljnja prizadevanja za pokalnega prvaka svojemu protivniku. Bitka Venezia-Lazio je knočala z rezultatom 3-1. Zapisali smo že zadnjič, da utegne srečanje Venezia-Lazio nemara dati pokalnega prvaka. Zdi se, da ta prognoza ni daleč od uresničenja, ker ima Venezia po žrebu prednost domačega igrišča, v kolikor se po sporazumu med prizadetimi in zvezo pozicije še v poslednjem trenutku ne spremenijo. Te predvidevajo namreč eno samo tekmo v finalu, dočim so se pojavila mišljenja, da bi kazalo vsaj za finale določiti dve tekmi (najbrže iz finančnih razlogov...). Druga borba, Torino-Roma, je ostala tudi v podaljški 2x15 minut z 1-1 neodločena. Oba gola sta padla v drugem delu regularnega časa. Igro bodo ponovili 5. junija, tokrat v Rimu. Morda bo drugemu rimskemu klubu poverjena naloga, da brani prestolniški prestiž v finalni bitki?

Dočim so moštva iz serije »A« (po našem iz nacionalne lige) že pred tedni končala svoje razgovore o točkah, se nadaljujejo borbe v drugem in tretjem razredu (seriji »B« in »C«), z nezmanjšano srčnostjo. Iz drugega razreda se povzpne prvi dve moštvi v prvi razred. Liguria, ki je trenutno na čelu tablice, sicer še ni gotova prvega mesta, pač pa se ji ne more več izmuzniti povratek med elite italijanskih nogometašev. Borba se vodi še med Modeno, ki tudi ne bi bila novinec v nacionalni ligi, in Brescio; Modena ima možnost, da se celo povzpne na prvo mesto, če obe še preostali tekmi dobi. Lahko pa tudi obe težni zgubiti in bi jo mogla Brescia z zmago v edini ji še preostali tekmi in z eventualnim boljšim količnikom potisniti na tretje mesto, sebe pa na tako važno drugo. Iz tega se že vidi, da smemo smatrati Modeno za enega izmed obeh klubov, ki se bosta prihodnje leto borila v nacionalni ligi; kajti Brescio je potrebna izpolnitev tolikih »če-jev«, da bi mogli samo njeni najzagrizenejši pristaši verovati za letos v njeno zvezdo.

Tretji razred se bje v sedmih skupinah, po geografskem položaju. Nas najbolj zanimaja skupina »A«, v kateri so naši najbližji klubi. Fiumana si je že pred to nedeljo priborila prvo mesto pred Schiom in Pontziano, ne glede na to je bilo srečanje Pontziana-Fiumana, ki je končalo z rezultatom 1-1, zelo živahno, skoro viharno. Rečani so igrali trdo, pretrdo; posledica je bila izključitev njihovega vratarja. Z neodločenim rezultatom so Rečani še bolj podčrtali svoje prvo mesto in z njim pravico do borbe za vstop v drugi razred.

V soboto in nedeljo so hrvaški teniški igralci gostovali v Berlinu, kjer so odbili prvo borbo kot reprezentanti hrvaške kraljevine. Borba se je razvijala pod firmo srečanja Berlin-Zagreb na teniških Tennis-Club-Rot-Weissa. Nastopili so moški in ženske in sta prva dva dneva dala naslednje rezultate:

Single gospodov: Branović-Koch 6-1, 1-6, 3-6, 6-4, 6-2; Henkel-Punčec 6-1, 6-3, 6-3.
Damski single: Rosenow-Kovač 6-2, 3-6, 6-2; Kaeppel-Florijan 6-4, 7-5.
Double gospodov: Henkel-Goeppert-Punčec: Pallada 4-6, 6-3, 5-7, 7-5,

KRAJEVNA VREMENSKA NAPOVED

OSNOVNI ZAKONI NAŠEGA OZRAČJA

Napisal prof. Marjan Čadež

1. nadaljevanje

Do sedaj smo spoznali, kako se dova in odvaja po žarčenju toplotna energija na zemljo, dalje kakšen vpliv ima oblačnost neba in kakovost tal na kopičenje toplote v zraku. Opozorili smo na to, ker bomo kmalu spoznali važnost temperaturnih razlik za vremenske pojave, radi katerih nastajajo vetrovi, prenašalci vlage in vremena. Za enkrat pa smo zamenjali opazovanje dotoka toplote na različnih delih naše zemlje. Ker hočemo to storiti pozneje, ko bomo že poznali nekaj več

greje prav za toliko na vsakih spuščeni 100 m.

Mogoče se nam zdi protislovno, da se temperatura adiabatično premika: jočega zraka izpreminja, ko vendar zrak nič ne oddaja okolici in ne sprejema od nje toplotne energije. Če pa pomislimo, da se porabi del toplotne energije za opravljanje dela, ko se širi pod pritiskom na večji volumen, nam postane navidezno protislovje razumljivo.

Gornja predpostavka pa ni takšna, da bi bila v večjem nasprotju z res-

vanje v višinah med 1000 in 5000 m le 0,5 do 0,7°C na 100 m.

Pripravili smo si že vse potrebno in lahko nadaljujemo z opazovanjem segrevanja zgornjih zračnih plasti. Zanimaj nas, zakaj pada temperatura z višino in to nekako za 0,6°C na 100 m. Odgovorimo lahko kratko, radi adiabatičnih in vlažnoadiabatičnih premikanj.

Če bi bilo ozračje suho, bi se dvigajoči zrak ohlajal na vsakih 100 m za 1°C, mogoče radi žarčenja za malenkost več ali manj. Hladni zrak bi padal proti tlom in se segreval za 1°C na vsakih 100 m; če bi se torej zrak neprestano mešal, bi padala v suhem ozračju temperatura za 1°C na 100 m z višino. Ker pa je zrak vlažen, pride v ozračju često do tvorbe oblakov, torej do kondenzacije in sublimacije. Pri tem se sprošča latentna toplota, ki segreva ozračje in padanje temperature z višino se oslabi.

Seveda ne opazujemo vedno, da temperatura z višino pada. V jasnih zimskih nočeh na pr., ko se zemlja močno ohlaja, pade temperatura bližnjemu zraku globoko pod ničlo. Mrzel zrak pada raz ohlajena pobočja v doline in kotline, ki se polnijo s težkim ledeno mrzlim zrakom. V takih dneh, predvsem pa nočeh, je v višinah toplejše in često se celo primeri, da se v relativnih višinah nad 300 m pod vplivom toplih žužnih vetrov topi sneg. Lep primer za tak toplotni obrat sta Ljubljanska in Celovška kotlina in smučar-izletnik naj popreje premisli na možnost toplotnega obrata, preden se odpravi na pot, pa čeprav opazuje v nižini temperature blizu -10°C.

Tudi močnejše padanje temperature z višino kot 1°C na 100 m moremo — čeprav redko — opazovati. Tako močno pojevanje se nikoli ne vzdrži dolgo, česar si nam tudi ne bo težko razložiti. Če bi namreč v takem ozračju dvignili kakšno količino zraka n. pr. za 100 m, bi se adiabatično ohladila za 1°C. Ker pa je okoliški zrak v oni višini za več kot 1°C hladnejši od spodnjega, 100 m niže ležečega zraka, je dvignjeni zrak toplejši od okolice in skušal bi se radi vzgona* dvigati še naprej. Če bi obratno v takem ozračju znižali kako količino zraka adiabatično za 100 m, bi bila tam njegova temperatura nižja od okoliške, kajti okolica ima tam večkrat za 1°C višjo temperaturo, kot zrak 100 m nad njo. Znižana zračna masa bi se skušala radi večje teže od okoliškega zraka znižati še bolj.

Tako ozračje bi se skušalo pri malo močnejših vetrovih preplastiti — podreti; spodaj bi se nabiral hladen zrak, zgoraj tople. Ker se skuša poljubna zračna masa v opisanem ozračju čim bolj oddaljiti od svoje prvotne višine in je torej v labilnem ravnotežnem stanju, imenujemo tako ozračje labilno.

Ozračje, kjer pada temperatura počasneje z višino kot za 1°C na 100 m, imenujemo stabilno, ono pa, kjer pada točno za 1°C na 100 m indiferentno. Z obema novima pojmovoma se lahko spoprijaznimo, če le ugotovimo kam sili v takih ozračjih poljubna zračna masa, ki bi jo adiabatično premikali v poljubne višine. V stabilnem

* Topel zrak je lažji od hladnega.

ozračju, kjer pada temperatura počasneje z višino kot za 1°C na 100 m, sili dvignjeni ali spuščeni zrak v svojo prvotno višino nazaj; kajti adiabatično dvignjeni zrak je hladnejši od okolice, s tem težji, nižan pa toplejši, s tem lažji in skuša se povrniti nazaj v svojo prvotno višino. Če pa v indiferentnem ozračju premaknemo katero koli zračno maso iz svoje lege v poljubno višino, se v vsaki višini temperatura premaknjene zračne ujema s temperaturo okolice, zrak je torej povsod »zadovoljen« s svojim položajem, je v indiferentnem ravnotežnem položaju.

V svrhu čim boljšega poznavanja našega ozračja se hočemo seznaniti še z važnimi pojmi: **vlažna labilnost, vlažna stabilnost in vlažna indiferentnost ozračja**. Za razvoj vremena je posebno vlažna labilnost bistvene važnosti in njen pomen bomo predvsem spoznali pri opazovanju nevihtnega vremena.

Ozračje, ki je labilno, stabilno ali indiferentno za zrak, ki je z vlago nasičen, imenujemo **vlažno labilno, vlažno stabilno ali — indiferentno**. Ker se vlažen zrak v višinah 1000 do 5000 m pri vlažno adiabatičnem dvigavanju ohlaja za 0,5 do 0,7°C na 100 m, je ozračje v teh višinah že vlažno labilno tedaj, ko pada temperatura le malo močnejše kot za 0,5 do 0,7°C na 100 m. Vidimo torej, da vlaga slabša stabilnost ozračja in v vlažnem ozračju se ne more dolgo ohraniti močnejše padanje temperature z višino.

Turbulenca in temperatura zraka

Nikakor ne smemo prezreti še enega močnega vpliva na zračno temperaturo, in ta vpliv je mešanje zračnih delcev, ki ga povzročajo njihovo malenkostno medsebojno trenje. To mešanje, imenovano kratko **turbulenca**, opazujemo v zraku že pri najmanjših vetrovih, kar je tudi med drugim, lepo pokazal nemški meteorolog Schmidt. Prvo, kar nam pade v oči, je sledeče:

Kadar prihaja malo močnejši vetrovi bi mogli opazovati, da posamezni zračni delci ves čas izpreminjajo svoje višine, vetrovni sunki jih mečejo enkrat navzgor, drugi navzdol in navadno se oddaljujejo tako daleč od svojih prvotnih višin, da se tja sploh ne vračajo več. Če veje veter tik ob zemeljskem površju, potem nosi veter k tlom iz višjih leg neoprestano različne zračne delce, od koder se nato ponovno vračajo nazaj. Iz višjih leg dospeli zrak se adiabatično segreva in prihaja v stabilni atmosferi k tlom toplejši, kot je spodnja okolica. Na ta način se začne blizu tal ležati zrak segrevati, kar pa more trajati le toliko časa, dokler prihaja iz višin toplejši zrak. — Kaj je posledica tega, da postaja pojevanje temperature z višino vse večje in v najnižji plasti ozračje indiferentno? Sami lahko premislimo, da ozračje labilno ne more postati in radi neprestanega mešanja se indiferentna plast debeli, pri čemer temperatura pri tleh počasi, a stalno raste. Indiferentna plast se debeli, ker prihaja vanjo od zgoraj neprestano le toplejši zrak, saj prihaja adiabatično segret iz gornjega še stabilnega ozračja.

Podoben, samo obratni razvoj, dobimo na vrhu vetrovne plasti. Tja prihajajo radi turbulence zračni delci in od spodaj, zato adiabatično ohlajeni, v stabilni atmosferi hladnejši od okolice. Pojavi se podobno ohlajevanje kot segrevanje pri zemlji in prav tako začne »rast« indiferentna plast, seveda pa ne od spodaj navzgor, temveč od zgoraj navzdol. Primerjaj ali, v kateri je vetrovna plast odmaknjena od tal, kar seveda tudi čisto opazujemo.

Dalje prihodnjič

Edina dobra godba za vsakega je na ploščah

elektrotón
LJUBLJANA
PASAJA NEBOTIČNIKA

Zahlevajte brezplačne seznamel

RESMAN LOJZE - Ljubljana
Cesta 29. oktobra (Rimska) št. 21
Telefon 44-90

PLAČAJTE NAROČNINO!

FR. P. ZAJEC
IZPRAVAN OPTIK IN URAR
LJUBLJANA, sedaj Stritarjeva ul. 6
pri franciškanskem mostu

Vsakovrstno očala, daljnogledi, lupine, barometri, hygrometri, itd. Velika izbira ur, zlatnine in srebrnine. Samo kvaliteta optike. Ceniki brezplačno

„REALITETA“
zavod za kupoprodajo nepremičnih je sam v Ljubljani
Prešernova ul. 54/1. Tel. 44-20